

028.55
2/442ก
ร.3

การศึกษาลักษณะหนังสือเสริมประสบการณ์ที่เด็กชอบ

14 ส.ค. 2540

ปริญญานิพนธ์
ของ
ปรางทิพย์ ปางพุฒิพงษ์

47606

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกเทคโนโลยีทางการศึกษา

พฤษภาคม 2540

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

64350

การศึกษาลักษณะหนังสือเสริมประสบการณ์ที่เด็กชอบ

บทคัดย่อ
ของ
ปรางทิพย์ ปางพุฒพงษ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกเทคโนโลยีทางการศึกษา
พฤษภาคม 2540

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาลักษณะหนังสือเสริมประสบการณ์ที่เด็กชอบ โดยศึกษาเกี่ยวกับ ลักษณะรูปเล่ม สีของตัวอักษร รูปแบบตัวอักษรและรูปแบบภาพประกอบ ซึ่งนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2, 3 และ 4 ชอบ ตลอดจนเหตุผลในการเลือกรูปแบบต่าง ๆ ของนักเรียนในทุกระดับชั้น ในแต่ละระดับชั้น และในแต่ละเพศ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ประกอบด้วยนักเรียนชายหญิง ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2, 3 และ 4 จำนวน 320 คน เป็นนักเรียนชาย 160 คน นักเรียนหญิง 160 คน โดยใช้หนังสือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นเครื่องมือในการทดลองเพื่อควบคุมไม่ให้เกิดตัวแปรแทรกซ้อน ซึ่งหนังสือที่ใช้เป็นต้นแบบในการสร้างครั้งนี้เป็นหนังสือเสริมประสบการณ์สำหรับเด็กระดับประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 หรืออายุระหว่าง 6 - 10 ขวบ ที่มีจำหน่ายตามท้องตลาดในปัจจุบัน นำข้อมูลเกี่ยวกับระดับความชอบมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยและข้อมูลเกี่ยวกับเหตุผลในการเลือกรูปแบบต่าง ๆ มาหาค่าร้อยละ

ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. นักเรียนชอบลักษณะรูปเล่มแบบรูปสิ่งของ (รูปกระเป๋) มากที่สุดในทุกระดับชั้น (ป.1 - ป.4) ส่วนในแต่ละระดับชั้นนั้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 3 และ 4 ชอบรูปเล่มแบบสิ่งของมากที่สุด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ชอบรูปเล่มแบบสีเหลี่ยมผืนผ้าแนวดิ่งและแนวนอนมากที่สุดเท่ากัน สำหรับในแต่ละเพศนั้นชอบเหมือนกันคือ ทั้งชายและหญิงชอบรูปเล่มแบบรูปสิ่งของมากที่สุด

2. นักเรียนชอบตัวอักษรสีเขียวมากที่สุดในทุกระดับชั้น และในแต่ละระดับชั้นส่วนในแต่ละเพศนั้น ชอบต่างกันคือ เพศชายชอบตัวอักษรสีเขียวมากที่สุด เพศหญิงชอบตัวอักษรสีแดงมากที่สุด

3. นักเรียนชอบตัวอักษรแบบตัวธรรมดา มากที่สุดในทุกระดับชั้น (ป.1 - ป.4) ส่วนในแต่ละระดับชั้นนั้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 3 ชอบแบบตัวธรรมดา มากที่สุด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 4 ชอบแบบตัวฝรั่งเศสมากที่สุด สำหรับในแต่ละเพศนั้นชอบต่างกัน คือ เพศชายชอบแบบตัวฝรั่งเศสมากที่สุด ส่วนเพศหญิงชอบแบบตัวธรรมดา มากที่สุด

4. นักเรียนชอบภาพประกอบแบบภาพถ่าย มากที่สุดในทุกระดับชั้น (ป.1 - ป.4) ส่วนในแต่ละระดับชั้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ชอบภาพการ์ตูนมากที่สุด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 ชอบภาพถ่ายมากที่สุด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชอบภาพจิตรกรรมมากที่สุด สำหรับในแต่ละเพศนั้น ชอบเหมือนกัน คือ ทั้งชายและหญิงชอบภาพถ่ายมากที่สุด

5. ในการเลือกลักษณะรูปเล่ม นักเรียนในทุกระดับชั้น ในแต่ละระดับชั้นและในแต่ละเพศเลือกโดยถือเอาการถือสะดวกเป็นเกณฑ์

6. ในการเลือกสีของตัวอักษร นักเรียนในทุกระดับชั้นในแต่ละระดับชั้นและในแต่ละเพศเลือกโดยถือเอาความสดใสของสีเป็นเกณฑ์

7. ในการเลือกรูปแบบตัวอักษร นักเรียนในทุกระดับชั้นในแต่ละระดับชั้นและในแต่ละเพศเลือกโดยถือเอาความสวยงามของตัวอักษรเป็นเกณฑ์

8. ในการเลือกรูปแบบภาพประกอบนักเรียนในทุกระดับชั้น (ป.1 - ป.4) เลือกโดยถือเอาความเป็นธรรมชาติเป็นเกณฑ์ ส่วนในแต่ละระดับชั้นนั้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 เลือกโดยถือเอาความสวยงามของภาพเป็นเกณฑ์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4 เลือกโดยถือเอาความเป็นธรรมชาติเป็นเกณฑ์ สำหรับในแต่ละเพศนั้นเลือกต่างกัน เพศชายเลือกโดยถือเอาความเป็นธรรมชาติเป็นเกณฑ์ ส่วนเพศหญิงเลือกโดยถือเอาความสวยงามของภาพเป็นเกณฑ์

9. นักเรียนชอบลักษณะรูปเล่มแบบรูปสิ่งของ (รูปกระเป๋) เพราะถือสะดวกที่สุด ชอบแบบสีเหลี่ยมจัตุรัสเพราะขนาดพอดีที่สุด

10. นักเรียนชอบตัวอักษรสีเขียวเพราะสีสดใสที่สุด ชอบตัวอักษรสีดำเพราะอ่านง่ายที่สุด

11. นักเรียนชอบตัวอักษรแบบตัวธรรมดาเพราะตัวอักษรสวยที่สุด

12. นักเรียนชอบภาพประกอบแบบภาพวิจิตร เพราะมีความเป็นธรรมชาติที่สุด และชอบภาพการ์ตูนเพราะสวยงามที่สุด

A STUDY OF THE CHARACTERISTICS OF SUPPLEMENTARY BOOKS
LIKING BY CHILDREN

AN ABSTRACT
BY
PRANGTHIP PANGPUTHIPONG

**Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Educational Technology
at Srinakharinwirot University
May 1997**

The purposes of this study were to investigate the characteristics of the supplementary books which the children like by studying the characteristics of books, the color of the letters, the types of the letters and the types of the illustrations which the primary school students level 1, 2, 3 and 4 like and also to investigate the reasons in selecting them.

The samples of this study consisted of 320 students, 160 boys and 160 girls studying in the primary school level 1, 2, 3 and 4. The researcher's constructing books were designed to control the variations used for the experiment. The example models of books for researcher's constructing books were the supplementary books for primary school students level 1 - 4 or between the age of 6 - 10 years that presently available in the market. For the level of the preference, the score of the sample listed was determined by the average. Percentage was used in testing the reasons of the selection.

The results of the study were as follows :

1. School boys and girls in every level (level 1 - 4) like the characteristics of books in thing - shaped (bag - shaped) most. For each level, level 1, 3 and 4 like thing - shaped most and level 2 like verticle and horizontal rectangle - shaped equally. For sex boys and girls like thing - shaped most.

2. School boys and girls in every level and in each level like green letters most. For sex the preference was differ, boys like green letters most but girls like red letters most.

3. School boys and girls in every level like normal type of letters most. For each level, level 1 and 3 like normal type of letters most, level 2 and 4 like French type most. For sex the preference was differ, boys like French type most but girls like normal type most.

4. School boys and girls in every level like photo illustrations most. For each level, level 1 like cartoon illustrations most, level 2 and 3 like photo illustrations most and level 4 like drawing illustrations most. For sex the preference was the same, both boys and girls like photo illustrations most.

5. In selecting of the characteristics of books, the students in every level, in each level and by sex select by considering the ease of handling.

6. In selecting of the color of the letters, the students in every level, in each level and by sex select by considering the brightness of the color.

7. In selecting of the types of the letters the students in every level, in each level and by sex select by considering the beauty of the letters.

8. In selecting of the illustrations the students in every level (level 1 - 4) select by considering the natural of illustrations. For each level, level 1 and 2 select by considering the beauty of illustrations, level 3 and 4 select by considering the natural of illustrations. For sex the selection was differ boys select by considering the natural of illustrations but girls select by considering the beauty of illustrations.

9. Children like the characteristics of books in thing - shaped (bag - shaped) because of easiest to handle, and like the verticle rectangle - shaped because of most compact.

10. Children like green letters because of most brightening and like black letters because it is easy to read.

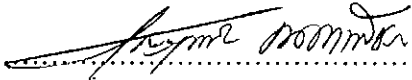
11. Children like the normal type of letters because it is the most beautiful.

12. Children like drawing illustrations because it is the most natural and like cartoon illustrations because of most beautiful.

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปฏิญานีพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอก
เทคโนโลยีทางการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

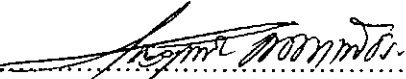
คณะกรรมการควบคุม

 ประธาน
(รศ. สมหวัง คุรุรัตน์)

 กรรมการ
(ผศ. บุญฤทธิ์ คงคาเพชร)

คณะกรรมการสอบ

 ประธาน
(รศ. สมหวัง คุรุรัตน์)

 กรรมการ
(ผศ. บุญฤทธิ์ คงคาเพชร)

 กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผศ. ชัยชัย อินทรสุนานนท์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปฏิญานีพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกเทคโนโลยีทางการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

 คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร. ศิริฎา พูลสุวรรณ)

วันที่ / เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2540

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดีด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก รศ.สมหวัง คุรุรัตน์ และ ผศ.บุญยฤทธิ์ คงคาเพชร ประธานกรรมการและกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ได้กรุณา สละเวลาในการให้ความรู้ ความเข้าใจ ข้อเสนอแนะ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่อง พร้อมทั้งให้กำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ และ ผศ. ชาญชัย อินทรสุนานนท์ ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการ สอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ และให้ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ขอกราบขอบ พระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์พิสิฐ นาครำไพ อาจารย์ประทีป แห้วรัมย์ อาจารย์และนักเรียน โรงเรียนดาราคาม โรงเรียนอนุบาลวัดปริณายก โรงเรียนวัดดำน โรงเรียนวัดประยูรวงศาวาส และโรงเรียนทุ่งมหาเมฆ ที่กรุณาให้ข้อแนะนำ ให้ความสะดวก ให้ความช่วยเหลือและให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ และน้อง ๆ ที่องค์การคำของคุรุสภาทุกคนที่คอยช่วยเหลือและ ให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยอย่างยิ่ง

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอน้อมระลึกถึงพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การอบรมสั่งสอนและสนับสนุน การศึกษาแก่ผู้วิจัยด้วยดี

ปรางทิพย์ ปางพุดผิงษ์

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	3
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
	ข้อตกลงเบื้องต้น	5
	คำนิยามศัพท์เฉพาะ	5
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
	ลักษณะแห่งวัยกับการอ่านที่เด็กสนใจ	6
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะแห่งวัยกับการอ่านของเด็ก	11
	หนังสือสำหรับเด็ก	12
	หนังสือเสริมประสบการณ์	16
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสือเสริมประสบการณ์	18
	ลักษณะหนังสือสำหรับเด็ก	19
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะหนังสือสำหรับเด็ก	21
	รูปเล่มของหนังสือสำหรับเด็ก	22
	ตัวอักษรของหนังสือสำหรับเด็ก	26
	ขนาดตัวอักษร	27
	รูปแบบตัวอักษร	29
	สีของตัวอักษร	30
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะตัวอักษร	30
	ภาพประกอบของหนังสือสำหรับเด็ก	33
	ชนิดของภาพประกอบ	36
	ลักษณะภาพการ์ตูน	38
	สีของภาพประกอบ	41
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะภาพประกอบ	45
	สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า	48

3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	49
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	49
	เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง	49
	วิธีดำเนินการทดลอง	53
	การวิเคราะห์ข้อมูล	53
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	54
5	บทย่อ สรุปผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ	79
	บทย่อ	79
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	79
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	79
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	79
	วิธีดำเนินการทดลอง	80
	การวิเคราะห์ข้อมูล	80
	สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	81
	อภิปรายผล	82
	ข้อเสนอแนะทั่วไป	83
	ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป	84
	บรรณานุกรม	85
	ภาคผนวก	92
	ประวัติย่อของผู้วิจัย	110

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	การเปรียบเทียบระดับความชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ที่มีต่อลักษณะรูปเล่ม	55
2	การเปรียบเทียบระดับความชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ที่มีต่อสีของตัวอักษร	57
3	การเปรียบเทียบระดับความชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ที่มีต่อรูปแบบตัวอักษร	59
4	การเปรียบเทียบระดับความชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ที่มีต่อรูปแบบภาพประกอบ	61
5	รวมเหตุผลในการพิจารณาคัดเลือกลักษณะรูปเล่มของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4	63
6	รวมเหตุผลในการพิจารณาคัดเลือกสีของตัวอักษรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4	65
7	รวมเหตุผลในการพิจารณาคัดเลือกรูปแบบตัวอักษรของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4	67
8	รวมเหตุผลในการพิจารณาคัดเลือกรูปแบบภาพประกอบของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4	69
9	คำร้อยละของรูปแบบที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นอันดับที่ 1 และเหตุผล ในการเลือกด้านลักษณะรูปเล่ม	71
10	คำร้อยละของรูปแบบที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นอันดับที่ 1 และเหตุผล ในการเลือกด้านสีของตัวอักษร	73
11	คำร้อยละของรูปแบบที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นอันดับที่ 1 และเหตุผล ในการเลือกด้านรูปแบบตัวอักษร.....	75
12	คำร้อยละของรูปแบบที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นอันดับที่ 1 และเหตุผล ในการเลือกด้านรูปแบบภาพประกอบ	77

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ทรงแสดงทัศนะในบทพระราชนิพนธ์ "ห้องสมุดในทัศนะของข้าพเจ้า..."ว่า "...หนังสือที่ข้าพเจ้าคิดว่าสำคัญที่สุดอย่างหนึ่ง คือ หนังสือสำหรับเด็ก วัยเด็ก เป็นวัยที่เรียนรู้ เด็ก ๆ ส่วนใหญ่สนใจที่จะทราบเรื่องราวต่าง ๆ แปลก ๆ ใหม่ ๆ อยู่เสมอ ถ้าเรามีหนังสือที่มีคุณค่าทั้งเนื้อหาและรูปภาพให้เขาอ่านให้ความรู้และความบันเทิง เด็ก ๆ จะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ที่รอบรู้มีธรรมะประจำใจมีความรักบ้านเมืองมีความต้องการปรารถนาที่จะทำประโยชน์ที่สมควร..."

การส่งเสริมและปลูกฝังให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านหนังสือ เป็นสิ่งสำคัญและควรกระทำอย่างยิ่ง เพราะการอ่านเป็นบ่อเกิดแห่งความรู้และเป็นกุญแจสำคัญสำหรับการค้นคว้าต่อไป (กรมวิชาการ. 2531 : ค - ง) ถ้าเด็กได้รับการพัฒนาให้มีความรักในการอ่านตั้งแต่วัยเยาว์แล้วก็จะคงอยู่ต่อไปจนตลอดชีวิต ซึ่งคุณค่าและความสำคัญในการอ่านจะมีผลต่อชีวิตของเด็กตลอดไป (Schouell. 1962 : 192) การพัฒนาการอ่านจึงเป็นสิ่งสำคัญมากต่อการศึกษาของเด็ก ถ้าเด็กรักการอ่าน เมื่อโตขึ้นเขาจะรู้จักค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองและยังทำให้เขาสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมและสภาพแวดล้อมได้เป็นอย่างดีอีกด้วย ชิค (Schick. 1966 : 4) ก็ยังได้นับอีก ว่า การอ่านเป็นการสร้างประสบการณ์พื้นฐานในอันที่จะช่วยให้มนุษย์รู้จักแก้ปัญหา เพื่อดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ ศาสตราจารย์แมนมาส ชาลิต ได้เคยกล่าวสรุป ไว้ว่า "ถ้าเด็กไม่ได้อ่านหนังสือ ก็ยากที่จะหวังให้สติปัญญา และความรู้ของเด็กเพิ่มพูนขึ้น" (ชุดมาลิจานันท์. 2529 : 12)

การจัดการศึกษาแนวใหม่นั้น มิได้มุ่งให้ครูเป็นผู้สอนหรือถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่เด็กเหมือนก่อน หากแต่มุ่งให้ครูเป็นผู้แนะแนวทางให้แก่เด็ก เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้และค้นคว้าด้วยตนเองเป็นสำคัญ (จินตนา ไบกาซูย์. 2520 : 21 - 22) นอกจากนี้เด็ก ๆ ในสมัยนี้ก็ไม่ชอบให้คนอื่นสอน ชอบคิดได้เอง ทำเองเป็นเอง แสวงหาสิ่งที่ตนต้องการ (มโนทัศน์) ด้วยตนเอง (Unteaching and Self-study) (หทัย ดันหยง. 2529 : 13) ดังนั้นครูและผู้ปกครองจะต้องเป็นผู้ที่คอยส่งเสริมและสนับสนุนการอ่านหนังสือของเด็ก ให้เด็กได้มีโอกาสเลือกอ่านหนังสือได้ตามความต้องการ ความสนใจ และความสามารถตามวัยของตน

หนังสือเสริมประสบการณ์ เป็นหนังสือที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อสร้างทักษะและนิสัยรักการอ่าน เป็นการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาบทเรียน ช่วยขยายทัศนะและความคิดของเด็กให้กว้างขวางขึ้น ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพความรู้ความสามารถทางสติปัญญาและทำให้เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของภาษา

(วินัย รอดจ่าย. 2534 : 124) นอกจากนี้ยังให้ความบันเทิง ความสนุกสนานเพลิดเพลินและสามารถสนองความต้องการตามวัยของเด็ก เพราะแนวความคิดและเจตนาในการสร้างหนังสือเสริมประสบการณ์สำหรับเด็กก็เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้มีพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม เพื่อให้เขาได้เติบโตขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ และทำหน้าที่จรโล่งสังคมชาติต่อไป (หทัย ตันหยง. 2529 : 14)

การจัดทำหนังสือเสริมประสบการณ์นั้น ส่วนหนึ่งกรมวิชาการจัดทำขึ้นเองและได้มีหน่วยงานราชการอื่นจัดทำขึ้นมาบ้าง และในปัจจุบันสำนักพิมพ์เอกชนได้เริ่มหันมาผลิตหนังสือเสริมประสบการณ์กันมากขึ้น ทำให้หนังสือประเภทนี้ได้รับการพัฒนาขึ้นมาก ส่งผลให้ธุรกิจการพิมพ์และการจำหน่ายหนังสือเสริมประสบการณ์ขยายตัวอย่างรวดเร็ว แต่มีสำนักพิมพ์บางแห่งผลิตหนังสือเสริมประสบการณ์ขึ้นเพื่อมุ่งหวังผลประโยชน์ทางการค้า โดยอาจไม่ได้คิดในแง่ของการให้การศึกษา การกระตุ้นให้เกิดสิ่งที่ดีงามกับเด็กจึงทำให้หนังสือเสริมประสบการณ์มีคุณภาพยังไม่ดีนักและไม่เหมาะสมกับเด็ก เช่น หนังสือนิทานสำหรับเด็กที่ใช้ภาพประกอบไม่เหมาะสมกับวัยของเด็ก ซึ่งจะเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีให้กับเด็กและอาจทำให้เด็กจดจำสิ่งที่ไม่ดีเหล่านั้นไปโดยไม่รู้ตัวและจะคงอยู่ต่อไปจนตลอดชีวิตของเด็ก ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของครูและผู้ปกครองที่จะต้องให้คำแนะนำแก่เด็กในการเลือกหนังสือเสริมประสบการณ์ที่เหมาะสม (ชุตินา สัจจามันท์. 2529 : 77)

- หนังสือเสริมประสบการณ์ในปัจจุบันมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปมากมายหลายรูปแบบ จากการสำรวจหนังสือเสริมประสบการณ์ตามท้องตลาดพบว่า มีหลายลักษณะ อาทิ ในด้านรูปเล่มของหนังสือ มีทั้งแบบแนวดิ่ง แบบแนวนอน แบบสี่เหลี่ยมจัตุรัสและแบบที่เป็นรูปต่าง ๆ เช่น สัตว์ ผลไม้ เป็นต้น ส่วนขนาดหนังสือนั้นมีทั้งขนาด 10.5 x 14.8 เซนติเมตร ขนาดแบบเรียนเล็ก (13 x 18.5 เซนติเมตร) ขนาด A5 (14.8 x 21 เซนติเมตร) ขนาดแบบเรียนใหญ่ (18.5 x 26 เซนติเมตร) และขนาด A4 (21 x 29.7 เซนติเมตร) เป็นต้น ในด้านสีและรูปแบบของตัวอักษร มีทั้งสีเทา สีดำ สีน้ำเงิน สีน้ำตาลและสีเขียว รูปแบบตัวอักษรเป็นแบบตัวบรรจงแบบราชการ แบบชวนพิมพ์ แบบเพทาย และแบบอื่น ๆ สำหรับภาพประกอบที่พบนั้นส่วนใหญ่เป็นภาพการ์ตูนและภาพเหมือนจริง พิมพ์สี่สี และจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองของเด็กระดับประถมศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการเลือกหนังสือเสริมประสบการณ์ให้เด็ก พบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่จะเป็นผู้เลือกหนังสือเสริมประสบการณ์ให้เด็กเองตามที่ตนเองคิดว่าเหมาะสม โดยดูจากลักษณะต่าง ๆ และราคาหนังสือ ส่วนการให้เด็กเลือกเองนั้นมีเป็นส่วนน้อย ซึ่งการเลือกหนังสือของผู้ปกครองนี้ ในบางครั้งอาจจะตรงกับความต้องการของเด็ก แต่ในบางครั้งก็อาจไม่ตรงกับความต้องการหรือความชอบของเด็ก ซึ่งอาจทำให้เด็กไม่สนใจ และไม่ยอมอ่านหนังสือ

ลักษณะหนังสือ หมายถึง ภาพและรูปร่างของหนังสือ ได้แก่ ลักษณะรูปเล่ม การเข้าเล่ม ขนาด สี และรูปแบบของตัวอักษร กระดาษและภาพประกอบ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะต้องจัด

ทำด้วยความประณีต พิถีพิถัน เพราะจะสามารถช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดจินตนาการและช่วยปลูกฝัง
ความสนใจของเด็กให้เขาหันมาอ่านหนังสือได้ (วิริยะ สิริสิงห. 2524 : 110) ดังนั้นจึงควรมีการ

ศึกษาความต้องการของเด็ก ว่าชอบหรือสนใจหนังสือเสริมประสบการณ์ที่มีลักษณะ
อย่างไร เพื่อจะได้ผลิตหนังสือเสริมประสบการณ์สำหรับเด็กที่มีคุณค่าและเพื่อให้เหมาะสมกับ
ระดับความสามารถ วัยและความต้องการของเด็กอย่างแท้จริง

องค์การค้ำของคุรุสภาเป็นวิสาหกิจของรัฐสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ส่งเสริม
และอำนวยความสะดวกให้แก่ระบบการศึกษาของชาติ โดยดำเนินการผลิต จัดหา พัฒนาและ
จำหน่ายหนังสือ ตำรา สื่อการเรียนการสอนและอุปกรณ์การศึกษาทุกประเภทรวมทั้งหนังสือ
เสริมประสบการณ์สำหรับเด็ก การศึกษาความชอบของเด็กระดับประถมศึกษาที่มีต่อลักษณะ
หรือรูปแบบต่าง ๆ ของหนังสือเสริมประสบการณ์จะเป็นฐานข้อมูลให้องค์การค้ำของคุรุสภา
นำไปใช้ในการปรับปรุงและผลิตหนังสือเสริมประสบการณ์ให้เหมาะสมกับวัย ความต้องการ
และความชอบของเด็ก

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่องค์การค้ำของคุรุสภาจึงใคร่ที่จะศึกษาว่า สำหรับเด็กใน
ระดับประถมศึกษา (ป.1 - ป.4) ซึ่งเป็นวัยที่เริ่มอ่านหนังสือด้วยตนเองและมีความพร้อมที่จะเรียนรู้
สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างทะมัดทะแมง (หทัย ตันหยง. 2529 : 54) และอยากจะเรียนรู้วิชาใหม่ ๆ
และเรื่องแปลก ๆ เป็นช่วงเวลาที่เด็กจะพัฒนาไปสู่การเป็นนักอ่านต่อไป (ลาร์วิก. 2533 : 60) ว่า
จะมีความชอบหนังสือเสริมประสบการณ์ลักษณะใด โดยจะทำการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะ
รูปเล่ม สีของตัวอักษร รูปแบบตัวอักษรและ รูปแบบภาพประกอบของหนังสือเสริม
ประสบการณ์สำหรับเด็กระดับประถมศึกษา โดยเล็งเห็นถึงความสำคัญของผลจากการศึกษา
วิจัยครั้งนี้ว่าจะเป็นประโยชน์ต่อองค์การค้ำของคุรุสภาเพื่อเป็นข้อมูลในการผลิตหนังสือเสริม
ประสบการณ์สำหรับเด็กที่มีคุณภาพและสอดคล้องเหมาะสมกับวัย ความต้องการหรือความ
ชอบของเด็กและเพื่อให้ครู ผู้ปกครองและบรรณารักษ์ใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาเลือก
หนังสือเสริมประสบการณ์ที่เหมาะสมกับเด็ก และเป็นการส่งเสริมการอ่านหนังสือของเด็กทำ
ให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน

ความมุ่งหมายของการศึกษาดังกล่าว

เพื่อศึกษาลักษณะหนังสือเสริมประสบการณ์ที่เด็กประถมศึกษา (ป.1 - ป.4) ชอบใน
ด้านต่อไปนี้

1. ลักษณะรูปเล่ม
2. สีของตัวอักษร
3. รูปแบบตัวอักษร
4. รูปแบบภาพประกอบ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงหนังสือเสริมประสบการณ์สำหรับเด็กประถมศึกษา (ป.1 - ป.4) ให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น
2. เพื่อเป็นคู่มือในการผลิตหนังสือเสริมประสบการณ์สำหรับเด็กประถมศึกษา (ป.1 - ป.4) ให้สอดคล้องกับความชอบของเด็ก
3. เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับ ครู ผู้ปกครองและบรรณารักษ์ ใช้เป็นแนวทางในการเลือกหนังสือเสริมประสบการณ์ให้เหมาะสมกับความต้องการของเด็ก
4. เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็น นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2, 3 และ 4 ปีการศึกษา 2539 ของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) จำนวน 38 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างประชากร ผู้วิจัยได้ทำการจับฉลากคัดเลือกโรงเรียนไว้ 4 โรงเรียน ซึ่งได้แก่ โรงเรียนวัดปริณายก โรงเรียนวัดด่าน โรงเรียนทุ่งมหาเมฆ และโรงเรียนวัดประยูรวงศาวาส จากนั้นจึงทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียน โดยใช้วิธีจับฉลากคัดเลือกนักเรียนในแต่ละระดับชั้น ได้กลุ่มตัวอย่างระดับชั้นละ 20 คน เป็นนักเรียนชาย 10 คน นักเรียนหญิง 10 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 320 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ

1. ลักษณะรูปเล่ม
2. สีของตัวอักษร
3. รูปแบบตัวอักษร
4. รูปแบบภาพประกอบ

ตัวแปรตาม

ความชอบของเด็กชั้นประถมศึกษา (ป.1 - ป.4) ต่อลักษณะหนังสือเสริมประสบการณ์แบบใดแบบหนึ่ง ที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

หนังสือ

1. หนังสือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นหนังสือเสริมประสบการณ์สำหรับเด็กระดับประถมศึกษา (ป.1 - ป.4) หรืออายุระหว่าง 6-10 ขวบ ที่มีจำหน่ายตามท้องตลาดในปัจจุบัน ซึ่งคัดเลือกโดยเน้นในด้านที่ผู้วิจัยทำการศึกษา 4 ด้าน คือ ลักษณะรูปเล่ม สีของตัวอักษร รูปแบบตัวอักษร และรูปแบบภาพประกอบเพื่อใช้เป็นต้นแบบ

2. เมื่อคัดเลือกหนังสือได้แล้ว ผู้วิจัยได้นำมาเป็นต้นแบบเพื่อสร้างหนังสือ สำหรับใช้ในการทดลอง โดยมีลักษณะเฉพาะตามที่ได้เลือกไว้ เพื่อควบคุมไม่ให้เกิดตัวแปรแทรกซ้อน

แบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มี 2 ชุด คือ

1. แบบสอบถามถามอันดับความชอบ
2. แบบสอบถามถามเหตุผลในการเลือก

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การสำรวจครั้งนี้ไม่ได้คำนึงหรือพิจารณาถึงองค์ประกอบที่แตกต่างกัน ในด้านอายุ สิ่งแวดล้อม ความสามารถ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสายตาของกลุ่มตัวอย่าง

2. การตัดสินใจของกลุ่มตัวอย่างว่า ชอบหรือไม่ชอบ หนังสือเสริมประสบการณ์มากน้อยเพียงใด กลุ่มตัวอย่างใช้เกณฑ์ในการตัดสินใจโดยดูจาก ลักษณะรูปเล่ม สีของตัวอักษร รูปแบบตัวอักษรและรูปแบบภาพประกอบเท่านั้น ไม่ได้พิจารณาส่วนประกอบอื่น ๆ เช่น เนื้อหาคำบรรยาย หรือส่วนประกอบอื่น ๆ

3. ลักษณะรูปเล่ม สีของตัวอักษร รูปแบบตัวอักษรและรูปแบบภาพประกอบ จำกัดอยู่แต่เฉพาะเท่าที่ปรากฏในหนังสือเสริมประสบการณ์ระดับประถมศึกษา (ป.1 - ป.4) ที่ผู้วิจัยคัดเลือกเท่านั้น

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

ลักษณะหนังสือ หมายถึง ลักษณะรูปเล่ม สีของตัวอักษร รูปแบบตัวอักษรและรูปแบบภาพประกอบเท่านั้น

หนังสือเสริมประสบการณ์ หมายถึง หนังสือที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดทักษะในการอ่าน มีนิสัยรักการอ่านและช่วยให้เด็กได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองตามความเหมาะสมกับวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละคน นอกเหนือไปจากหนังสือเรียนตามหลักสูตร ซึ่งได้แก่หนังสืออ่านเพิ่มเติมและหนังสือส่งเสริมการอ่าน

ความชอบ หมายถึง ความสนใจหรือความเอาใจใส่ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการวิจัย เพื่อสะดวกในการศึกษาและให้เข้าใจง่ายขึ้น จึงได้แบ่งออกเป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1. ลักษณะแห่งวัยกับการอ่านที่เด็กสนใจ
2. หนังสือสำหรับเด็ก
3. หนังสือเสริมประสบการณ์
4. ลักษณะหนังสือสำหรับเด็ก

1. ลักษณะแห่งวัยกับการอ่านที่เด็กสนใจ

จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า เด็กแต่ละวัยมีความต้องการและความสนใจในการอ่านหนังสือแตกต่างกัน สำหรับเด็กระดับชั้นประถมศึกษา (ป.1 - ป.4) มีลักษณะแห่งวัยกับการอ่านหนังสือดังที่มีผู้กล่าวไว้ดังนี้

เปียเจ (บันลือ พุกกะวัน. 2524 : 21 - 22; อ้างอิงมาจาก Piaget. n.d.) ได้กล่าวไว้ว่า เด็กวัยประถมศึกษา มีลักษณะแห่งวัย คือ เป็นวัยปฏิบัติการทางความคิดในเชิงรูปธรรม (Concrete Operational Stage) เด็กวัยนี้สามารถที่จะเข้าใจสิ่งต่าง ๆ และรู้จักใช้ความคิดหาเหตุผลในเชิงรูปธรรมได้ดีและในทำนองเดียวกัน เด็กอาจสามารถคิดย้อนรอยได้ (Reversibility) โดยสรุปแล้วเป็นวัยที่มีลักษณะแห่งวัย ดังนี้

- รับรู้และเรียนรู้ทางรูปธรรม
- รู้จักคิดหาเหตุผลจากรูปธรรม
- รู้จักใช้เหตุผลในการโต้ตอบ
- เริ่มสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้
- เริ่มบอกความสัมพันธ์ในสิ่งต่าง ๆ ได้

พยอม อิงคตานุวัฒน์ (2519 : 33 - 37) ได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องความสามารถและความสนใจของเด็กวัยนี้ไว้ว่า

ทางด้านร่างกาย - เด็กจะสามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้คล่องแคล่ว ชอบเล่นหรือออกกำลังกาย สามารถเขียนหนังสือได้คล่อง

ทางด้านการใช้ภาษา - เด็กสามารถเข้าใจและใช้ภาษาพูดและภาษาเขียนได้ดีขึ้น

วราภรณ์ บำรุงกุล (2530 : 87 - 88) ได้สรุปลักษณะทางจิตวิทยาของเด็กอายุ 7-10 ขวบ ไว้ว่า เด็กวัยนี้จะถือเอาการเล่นเป็นชีวิตจิตใจ สามารถช่วยตนเองได้มากขึ้น เริ่มรู้จักคิดเริ่มมีเหตุผลและคิดหาเหตุผลจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมได้ สามารถแยกส่วนย่อยออกจากส่วนรวมได้ ทางด้านการพัฒนาทางภาษา เด็กสามารถใช้ประโยคได้ยาวขึ้นอ่านตามลำพังได้ เล่าเรื่องและลำดับเหตุการณ์ได้ดีขึ้น ใช้ภาษาพูดสื่อความหมายในชีวิตความเป็นอยู่ได้ เด็กในวัยนี้มีความต้องการความสำเร็จทั้งทางการเรียนและเล่น หนังสือที่เด็กวัยนี้สนใจยังคงเป็นหนังสือที่มีภาพมาก ๆ มีสีสันสดใสชัดเจน ชอบเรื่องที่เกี่ยวกับการผจญภัย ธรรมชาติและเรื่องสัตว์ต่าง ๆ เด็กหญิงและเด็กชายจะเริ่มมีความสนใจต่างกันบ้าง ดังนั้นเรื่องที่เด็กหญิงและเด็กชายชอบอ่านจึงแตกต่างกันออกไปบ้างตามความสนใจ

ประภาพันธุ์ กรโกสียกาจ (2527 : 60) ได้กล่าวไว้ว่าวัยเด็กตอนกลาง ในช่วงอายุประมาณ 6-9 ขวบ เป็นช่วงที่มีความสำคัญต่อการเริ่มต้นชีวิตใหม่เพราะเป็นช่วงที่เด็กจะต้องเข้าโรงเรียน ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญและเด็กจะต้องปรับตัวมากขึ้น การที่เด็กจะประสบความสำเร็จในการเรียนเพียงใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับระยะนี้เป็นสำคัญ เพราะเป็นการวางรากฐานในการเรียนของเด็กซึ่งเด็กในวัยนี้จะมีพัฒนาการ ในด้านต่าง ๆ ที่สำคัญ 4 ด้าน คือ

1. พัฒนาการทางด้านร่างกาย (Physical Development)
2. พัฒนาการทางด้านอารมณ์ (Emotional Development)
3. พัฒนาการทางด้านสังคม (Social Development)
4. พัฒนาการทางด้านสติปัญญา (Intellectual Development)

ในเรื่องพฤติกรรมการอ่านของเด็กในวัยนี้ พบว่าเด็กจะชอบอ่านเรื่องเกี่ยวกับสัตว์ การผจญภัย และประเภทตลกขบขันทั่ว ๆ ไป และยังพบว่าเด็กชายที่ฉลาดมากจะชอบอ่านหนังสือเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์และชีวประวัติต่าง ๆ ส่วนเด็กหญิงที่ฉลาดมากนั้นจะไม่ชอบอ่านหนังสือเกี่ยวกับอารมณ์มากนัก

สุพัตรา ชุมเกตุ (2522 : 13 - 17) กล่าวว่าวัยเด็กตอนกลางจะอยู่ในช่วงอายุ 7-11 ขวบ อาจจะเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาตอนต้นต่อประถมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมีความสามารถในการอ่านพอสมควร อ่านได้เป็นเรื่องเป็นราวต่อเนื่องกันและมีช่วงความสนใจในการอ่านนานขึ้น ความสนใจในการอ่านจะเป็นเรื่องที่ เป็นความจริงและเรื่องในชีวิตประจำวัน จะเป็นวัยที่อยากอ่านหนังสือ อยากรู้ทุกอย่างเพราะอ่านหนังสือออกแล้ว และเริ่มมีความแตกต่างในการอ่านระหว่างเด็กชายกับเด็กหญิง คือเด็กชายจะชอบเรื่องสัตว์ ส่วนเด็กหญิงจะชอบเรื่องเกี่ยวกับชีวิตและประสบการณ์

วิริยะ สิริสิงห (2524 : 108) ได้กล่าวถึงเด็กวัย 6-8 ขวบ ว่ามีความสามารถในการอ่านมากขึ้นตามวัยและประสบการณ์ พอใจในการอ่านเองมากขึ้นโดยเฉพาะเด็กหญิง หนังสือสำหรับเด็กในวัยนี้ควรเพิ่มสาระให้มากขึ้นแต่ยังคงรักษาความสนุกในเนื้อเรื่องไว้เพื่อจูงใจผู้อ่านวัยเยาว์ไม่ให้เบื่อหน่าย ภาพประกอบยังคงมีความสำคัญเป็นอันดับต้น แม้จะสามารถเพิ่มความยาวของเนื้อเรื่องและมีลีลาของการใช้สำนวนภาษามากขึ้นก็ตามแต่ไม่ควรละเลยภาพประกอบเป็นอันดับ

บันลือ พุกกะวัน (2524 : 15 - 16) กล่าวว่า ลักษณะแห่งวัยของเด็กระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4 เป็นวัยที่เรียนรู้ที่จะทำงานรวมกลุ่มกับผู้อื่นได้ รู้จักช่วยเหลือแบ่งปัน มีความคล่องแคล่วที่จะใช้กล่อมเนื้อดีขึ้นมาก สามารถใช้การสังเกต เปรียบเทียบได้ละเอียดยิ่งขึ้น สามารถอ่านตามลำพังได้ดีขึ้น พอเข้าใจเรื่องราวที่เป็นนามธรรมเฉพาะเรื่องได้บ้าง มีช่วงความสนใจประมาณ 30-40 นาที เกี่ยวกับเรื่องความสนใจเด็กในวัยนี้จะสนใจตัวเองน้อยลง เริ่มสนใจเพื่อนและสภาพแวดล้อม ต้องการที่จะได้รับการส่งเสริมการแสดงออก เช่น การกีฬา การประดิษฐ์ คิดค้น เป็นต้น ความสนใจในการอ่านเริ่มขยายกว้างออกไป

นอกจากนี้ ลาริวิค (2533 : 57 - 59) ได้กล่าวไว้ว่า เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4 หรือเด็กที่มีอายุระหว่าง 8-10 ขวบ มีความต้องการอยากจะเป็นอิสระมากขึ้น และมีความสนใจที่แตกต่างกันไปในแต่ละคน เด็กวัยนี้สามารถอ่านหนังสือได้เอง แต่สิ่งที่ควรเน้นในขณะนี้คือการอ่านให้เข้าใจ ความสนใจในการอ่านของเด็กในวัยนี้จะเอาแน่นอนไม่ได้ คือ บางครั้งเด็กอยากอ่านหนังสือที่ทำหายต่อการอ่าน แต่บางขณะกลับหันไปผ่อนคลายกับการอ่านหนังสือที่มีรูปภาพ

ฉวีวรรณ อุหาภินันท์ (2527 : 50 - 51) ได้กล่าวไว้ว่า การเขียนหนังสือให้เหมาะสมตรงกับความสนใจของเด็กนั้นจะต้องศึกษาเกี่ยวกับจิตวิทยาของเด็ก และจากการศึกษาพบว่า เด็กแต่ละวัยมีความสนใจและความต้องการไม่เหมือนกัน และทั้งเด็กหญิงเด็กชายก็มีความสนใจและความต้องการแตกต่างกันด้วย

ความชอบนั้นหมายถึง ความสนใจหรือความเอาใจใส่ที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานทางจิตวิทยา ความชอบของเด็กแต่ละคนอาจไม่เหมือนกันและสามารถเปลี่ยนแปลงได้ (จรุณ เพชรหมณี. 2523 : 153) ซึ่งขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลาย ๆ ด้านและองค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความชอบหรือความสนใจในการอ่านของเด็กนั้นคือ (รัตพร ชังชาติ. 2531 : 93 - 99)

1. เพศและอายุ
 - ความสนใจของเด็กจะเปลี่ยนแปลงไปตามอายุและระดับชั้นเรียน และในเด็กชายเด็กหญิงก็จะมี ความชอบหนังสือแตกต่างกันด้วย
2. อายุสมอง
 - เด็กที่มีสติปัญญาต่างกันมีความสามารถในการอ่านและความชอบหนังสือแตกต่างกัน
3. รูปร่างและขนาดหนังสือ
 - ได้แก่ลักษณะรูปเล่ม ขนาด ภาพ สี ตัวอักษร การวางหน้าและชนิดของการพิมพ์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อความชอบหนังสือของเด็ก
4. สิ่งแวดล้อม
 - สิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กก็เป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีผลกระทบต่อความสนใจในการอ่านของเด็ก

สำหรับเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4 นั้น มีลักษณะพัฒนาการและความสนใจในการอ่าน ดังนี้

ลักษณะพัฒนาการ	ความสนใจในการอ่าน
- ช่วงระยะความสนใจยาวนานยิ่งขึ้น	- สนุกสนานกับการฟังครูอ่าน
- สายตาพร้อมสำหรับงานที่ละเอียด	- เรื่องที่ต่อเนื่องชอบที่จะไม่ให้มีอะไรมาขัดขวางเวลาสำหรับการอ่าน
- โดยปราศจากความเครียด	
- มีทักษะในการอ่าน	- พบว่าการอ่านเป็นกิจกรรมที่สนุกสนานหรือเป็นงานอดิเรก
- ความสามารถและความสนใจกว้างขึ้นความแตกต่างด้านความสนใจของเด็กชายและเด็กหญิง	- มีความต้องการหนังสือนานาชนิดเพื่อสนองความสนใจและความสามารถที่กว้างขึ้น
- ปรากฏเด่นชัด การอ่านทวีความสำคัญยิ่งขึ้น	
- การยอมรับในกลุ่มมีความสำคัญมากขึ้น	- เด็กต้องการโอกาสที่จะแนะนำและอภิปรายเรื่องหนังสือ การเลือกหนังสืออ่านของเด็กวัยนี้อาจได้รับอิทธิพลมาจากหัวหน้าในกลุ่มการอ่านหนังสือที่ดีอาจสร้างสถานภาพที่ดีในกลุ่ม

ดังนั้นหนังสือสำหรับเด็กระดับประถมศึกษาตอนต้นจึงควรมีลักษณะดังต่อไปนี้
(ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. 2527 : 148 - 149)

1. เป็นหนังสือภาพ ซึ่งมีคำอธิบายหรือเนื้อเรื่องยาวขึ้น โดยอาจมีเนื้อเรื่องและภาพในสัดส่วนที่เท่ากัน คือ มีเนื้อเรื่อง 50% และภาพ 50%
2. เนื้อเรื่องเป็นเรื่องสนุกสนาน ให้ทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน
3. มีคำศัพท์ต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น
4. ส่วนมากเป็นภาพสี หรืออาจเป็นขาวดำก็ได้ แต่ต้องชัดเจน
5. ตัวหนังสือโตกว่าตัวพิมพ์ธรรมดาและต้องชัดเจน
6. ขนาดรูปเล่มเป็นขนาดฉบับกระเป๋า (Pocket Book) ทัว ๆ ไป
7. สำหรับเด็กที่อ่านหนังสือได้แตกฉานและอ่านได้เร็วหรือเด็กเรียนไว ควรจะหาหนังสืออื่น ๆ ให้อ่านเพิ่มเติม จำนวนหน้าประมาณ 30-50 หน้า

ชุดิมา สัจจามันท์ (2529 : 76) กล่าวว่าไว้ว่า เด็กทุกคนมีความสนใจเป็นลักษณะพิเศษของตนเองและแตกต่างกันไปในแต่ละคน ดังนั้นหนังสือที่เด็กชอบย่อมแตกต่างกัน แต่ที่เป็นแนวโน้มที่เด็กส่วนใหญ่ชอบเหมือนกัน คือหนังสือประเภทต่อไปนี้

1. หนังสือที่มีเนื้อเรื่องสอดคล้องกับเรื่องที่กำลังออกอากาศทางวิทยุ โทรทัศน์ เช่น หนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นที่พิมพ์เผยแพร่อยู่ทั่วไปนั้น มีเนื้อหาเรื่องราวที่ถ่ายทอดเกี่ยวเนื่องมาจากภาพยนตร์ในโทรทัศน์

2. หนังสือที่มีการแสดงออกทางอารมณ์ ไม่ว่าจะเป็นอารมณ์ขัน โศกเศร้า ริษยา อาฆาต ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นผลมาจากอิทธิพลของโทรทัศน์ที่กำหนดความรู้สึกให้แก่เด็ก

3. หนังสือประเภทซ้ำชั้น ปริศนาคำทาย เช่น "อะไรเอ่ย"

4. เรื่องผี อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ไตโนเสาร์ สัตว์ประหลาด ยิ่งน่ากลัวมากเท่าไรก็ยิ่ง "ถึงใจ" เด็กมากเท่านั้น

5. เรื่องที่เกิดขึ้นและเริ่มต้นอย่างรวดเร็ว ไม่ยืดเยื้อ จำเจ ซ้ำซาก

6. เรื่องที่มีบทสนทนาที่รวดเร็วและเขียนเหมือนบทละครทางวิทยุ โทรทัศน์

7. หนังสือปกอ่อน เป็นที่นิยมมากกว่าที่ทำเป็นรูปเล่มปกแข็ง ใหญ่โตและเป็นทางการมากเกินไปจนเหมือนตำรา

8. หนังสือที่เพื่อนฝูงแนะนำ "บอกต่อ" กันว่าสนุก

วิริยะ สิริสิงห (2524 : 14) ได้กล่าวไว้ว่า หนังสือที่เด็กชอบนั้นคือ หนังสือที่เด็กนึกฝันอย่างสดใสต่อจากเรื่องที่มีอยู่ในหนังสือนั้นได้

เด็กที่เกิดมาในประเทศไทยใด ย่อมมีโครงสร้างทางความคิด ความต้องการความสนใจหรือรสนิยมภายใต้อิทธิพลทางวัฒนธรรมของประเทศไทยเหล่านั้น แต่สำหรับเด็ก

ไทยนั้นแท้ที่จริงย่อมมีรสนิยมในการอ่าน อย่างความรู้สึกนึกคิดของคนไทย ชาตินไทย ภายใต้ อิทธิพลของวัฒนธรรมไทย (หทัย ดันหยง. 2529 : 17 - 18)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะแห่งวัยกับการอ่านของเด็ก

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2527 : 259 - 263) ได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความสนใจในการอ่านของเด็กระดับประถมศึกษา พบว่าประเภทหนังสือที่เด็กชอบคือ หนังสือประเภทที่ให้ความรู้และหนังสือการ์ตูน ส่วนลักษณะหนังสือที่เด็กชอบคือ หนังสือที่มีภาพประกอบและมีตัวอักษรขนาดโตและมีขนาดรูปเล่มไม่เล็กไม่ใหญ่เกินไป ประมาณ 6x10 นิ้ว

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นว่าเด็กในระดับประถมศึกษาเป็นวัยที่สามารถเข้าใจและใช้ภาษาพูดได้ดีขึ้นตามวัยและประสบการณ์ สามารถสื่อความหมายในชีวิตความเป็นอยู่ได้ ใช้การสังเกตและเปรียบเทียบได้ละเอียดขึ้น สามารถอ่านได้เป็นเรื่องเป็นราวต่อเนื่องกัน มีช่วงความสนใจในการอ่านนานขึ้นและอ่านตามลำพังได้ดีขึ้นด้วย สำหรับพฤติกรรมการอ่านของเด็กวัยนี้จะชอบอ่านเรื่องเกี่ยวกับสัตว์ การผจญภัยและประเภทตลกขบขัน มีการดำเนินเรื่องที่รวดเร็วไม่ยืดเยื้อ เป็นหนังสือที่มีภาพประกอบ ตัวหนังสือโตกว่าตัวพิมพ์ธรรมดาและชัดเจน การจัดทำหนังสือสำหรับเด็กให้เหมาะสมตรงกับ ความสนใจหรือความชอบของเด็กนั้น จึงขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ เพศและอายุ อายุสมอง สิ่งแวดล้อม รูปร่างและขนาดหนังสือ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อความชอบหนังสือของเด็ก

หนังสือที่ดีเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งแวดล้อมและช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมและสังคมได้อย่างเหมาะสม การให้เด็กอ่านหนังสือมาก ๆ เหมาะสมกับวัย ความรู้ ความสามารถ ความสนใจและประสบการณ์ เป็นหนังสือที่เด็กอ่านแล้วสนุกสนานเพลิดเพลิน จะทำให้มีนิสัยรักการอ่าน ซึ่งจะช่วยพัฒนาทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์และสังคมของเด็กได้เป็นอย่างดี ผู้ปกครองและครูจึงนับว่ามีบทบาทสำคัญยิ่งที่จะช่วยปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้เด็ก โดยส่งเสริมให้เด็กได้อ่านหนังสือที่เหมาะสมตั้งแต่เด็ก ๆ และเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่นิสัยรักการอ่านนี้ก็ติดตัวต่อไป และจากการอ่านนี้จะนำมาซึ่งประโยชน์มากมาย ทั้งแก่ตนเองและประเทศชาติ

2. หนังสือสำหรับเด็ก

ได้มีผู้ให้ความหมายของหนังสือสำหรับเด็กไว้ ดังนี้

ฮอว์กินส์ (Hawkins.1970 : 523) ได้ให้ความหมายของหนังสือสำหรับเด็กว่าหมายถึง หนังสือทุกชนิดที่เขียนขึ้นสำหรับเด็กโดยเฉพาะ และรวมถึงหนังสือที่เขียนขึ้นสำหรับผู้ใหญ่ หลาย ๆ เล่มที่นิยมอ่านกันอย่างกว้างขวางในกลุ่มเด็ก

มาโนรามา จาฟา (2523 : 1 - 4) กล่าวว่า iva หนังสือสำหรับเด็กคือ หนังสือที่เขียนขึ้น เพื่อให้เด็กได้ดู ฟัง เรียนรู้และสนุกสนานเพลิดเพลิน

แม้นมาส ชวลิต (2509 : 4 - 15) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน หมายถึง หนังสือที่เด็กในวัยเล่าเรียนอาจเลือกอ่านเองเพื่อความเพลิดเพลิน เพราะความอยากรู้หรือเพื่อประกอบการศึกษา

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2527 : 13) กล่าวว่า หนังสือสำหรับเด็กหมายถึง หนังสือที่มีจุดมุ่งหมายในการจัดทำขึ้นสำหรับให้เด็กอ่านโดยเฉพาะหรืออาจให้ผู้ใหญ่อ่านให้ฟังก็ได้ ถ้าเป็นเด็กเล็ก ๆ อาจจะเป็นหนังสือภาพล้วน ๆ หนังสือที่มีทั้งเนื้อเรื่องและรูปภาพ หรือหนังสือการ์ตูนก็ได้ หนังสือสำหรับเด็กจะต้องจัดทำขึ้นให้มีเนื้อหาสาระ รูปเล่มและตัวอักษรเหมาะสมกับวัย ความรู้และความสามารถของเด็ก และหนังสือสำหรับเด็กที่ดีนั้นจะต้องเป็นหนังสือที่เด็กอ่านได้อย่างเพลิดเพลิน สนุกสนาน โดยไม่มีการบังคับให้อ่านมีเนื้อหาสาระตรงกับความสนใจของเด็ก มีรูปเล่มที่สวยงามสะดุดตาเชิญชวนให้อยากหยิบอ่านไม่ว่าจะเป็นหนังสือที่ให้ความรู้หรือความบันเทิงกับเด็ก

วิริยะ สิริสิงห (2524 : 10) ก็ได้ให้ความหมายของหนังสือสำหรับเด็กไว้ว่า หมายถึง วารสารหรือหนังสือที่เขียนสำหรับเด็ก และจะต้องให้เด็กอ่านอย่างเพลิดเพลินด้วยความสนใจ เพิ่มพูนความสามารถในการอ่านและความเข้าใจในภาษาจนเกิดนิสัยรักการอ่าน และยังได้ให้เกณฑ์ในการกำหนดหนังสือเด็กไว้ 3 ข้อ คือ

1. ความประสงค์ของผู้เขียนหรือผู้จัดทำ
2. ความนิยมของเด็กหรือการเป็นที่ยอมรับ
3. เนื้อหาสาระ

นอกจากนี้ จินตนา ไบกาชฎี (2534 : 22) ก็ได้ให้ความหมายของหนังสือสำหรับเด็กไว้ว่า หมายถึง หนังสือที่จัดทำขึ้นเพื่อให้เด็กได้ใช้ในการฟัง อ่านและเรียนรู้ ด้วยเนื้อหาสาระที่มุ่งให้ความรู้ความเพลิดเพลินอย่างหนึ่งอย่างใด หรือให้ทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน

รวมกันไปในรูปแบบที่เรียกว่า สารบันเทิง โดยใช้วิธีเขียนและรูปเล่มที่เหมาะสมกับวัย ความสนใจ และความสามารถในการอ่านของผู้อ่าน

จากความหมายที่กล่าวมาทั้งหมด พอจะสรุปลักษณะเด่นของหนังสือสำหรับเด็กได้ว่า

1. เป็นหนังสือที่มุ่งให้ความรู้และความบันเทิงเป็นหลัก
2. วิธีการเขียนต้องสอดคล้องหรือเหมาะสมกับจิตวิทยาของเด็กแต่ละวัย
3. เป็นหนังสือที่เด็กทั่วไปยอมรับ และสามารถตัดสินใจเลือกได้ด้วยตนเองตามความ

พอใจ

สำหรับคุณค่าหรือประโยชน์ของหนังสือสำหรับเด็กนั้น ชารห์ ไวลี (2523 : 1) ได้ให้ไว้ดังนี้

1. ให้เด็กได้แก้ปัญหา เมื่อนำตนเข้าไปเป็นตัวละครในเรื่อง
2. ให้เด็กได้ทราบถึงความเป็นจริงในโลกรอบ ๆ ตัวเขา
3. ให้เด็กได้มีประสบการณ์กว้างขวางและเจริญขึ้น ในการค้นหาความหมายต่าง ๆ

ของชีวิต

4. เปิดโอกาสให้เด็กได้หัวเราะร่วมกัน
5. ช่วย让孩子ได้ตัดสินใจว่าอะไรเป็นสิ่งที่สังคมของเขายอมรับ

บันลือ พุกกะวัน (2524 : 1) กล่าวว่า หนังสือสำหรับเด็กเป็นผลงานที่เกี่ยวกับหนังสือซึ่งมีรูปแบบต่าง ๆ กัน มุ่งใช้ภาษาและเนื้อหาสาระที่ง่ายเพื่อให้เหมาะกับวัยของเด็กที่จะเข้าใจได้ดี ทั้งนี้ก็เพื่อให้เด็กได้รับประโยชน์ดังนี้

- ฝึกทักษะในการอ่าน
- ได้แนวคิดในการประพฤติปฏิบัติ
- ได้รับความเพลิดเพลิน

หทัย ตันหยง (2529 : 20 - 21) ได้กล่าวสรุปประโยชน์ที่ทรงคุณค่าของหนังสือสำหรับเด็กไว้ 2 ประการ คือ

ประการแรก หนังสือสำหรับเด็กเป็นวัฒนธรรมมวลชน ที่ช่วยสร้างบูรณาการแห่งชีวิตให้ชีวิตเด็กเกิดความสมบูรณ์แบบ

ประการหลัง หนังสือสำหรับเด็กเป็นปัจจัยในการสร้างคุณค่าของชีวิตเด็ก คุณค่าของเด็กก็คือคุณค่าของมนุษย์ ซึ่งในทางคุณวิทยา (Axiology) กำหนดไว้ 2 ประการคือ คุณค่าในทางจริยศาสตร์ (Ethics) และคุณค่าในทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) ซึ่งกล่าวว่า คุณค่าของมนุษย์นั้นเป็นคุณธรรมที่สร้างความสมบูรณ์แบบให้แก่ชีวิตเด็ก หรืออีกนัยหนึ่งหนังสือเป็นบ่อเกิดของบูรณาการแห่งชีวิตนั่นเอง

วรารักษ์ บำรุงกุล. (2530 : 73) ได้กล่าวว่าลักษณะหนังสือสำหรับเด็กที่จะทำให้เด็กชั้นขอบได้ นั้น ควรมีลักษณะดังนี้

1. ตอบสนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก
2. ตรงกับความสนใจของเด็ก
3. เป็นหนังสือที่มีความงามพร้อม

จินตนา ใบกาชฎี. (2534 : 22) ได้กล่าวไว้ว่า หนังสือที่มีความงามพร้อม หมายถึงหนังสือที่สร้างอย่างประณีต รอบคอบ สะอาด พร้อมด้วยความงาม 4 ด้าน คือ

1. ความงามในเนื้อเรื่อง
2. ความงามในภาษา
3. ความงามในภาพ
4. ความงามในรูปเล่ม

กลุ่มส่งเสริมสื่อมวลชนเพื่อเด็ก (2523) ได้อภิปรายเกี่ยวกับเรื่องลักษณะที่ดีของหนังสือสำหรับเด็กไว้ว่า ควรเป็นหนังสือที่มีเนื้อหาที่ให้ข่าวสารพร้อมทั้งอธิบายการพัฒนาทัศนคติและค่านิยม ส่งเสริมความเข้าใจในตนเอง ช่วยขยายการรับรู้สร้างความสำนึกให้ตื่นตัวอยู่เสมอ พร้อมทั้งให้ความบันเทิง ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้เกิดจินตนาการ สร้างความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และให้ความพอใจที่จะใฝ่รู้

สุภา ลือสิริ (2520 : 68) ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับลักษณะหนังสือสำหรับเด็กไว้พอสรุปได้ว่า หนังสือสำหรับเด็กมุ่งให้เด็กรักการอ่าน มีความช่างสังเกต มีความคิดริเริ่มเป็นของตนเอง ควรเป็นเรื่องที่ไม่หนักเกินไป เพราะเด็กจะไม่ชอบอ่านสารคดีแต่ชอบเรื่องบันเทิง แม้จะให้เนื้อหาน้อยเด็กก็ชอบ ถ้าจะแทรกคติอะไรลงไปก็ไม่ควรทำจนเด็กรู้สึกเบื่อ

พรจันทร์ จันทวิลและคณะ (2534 : 9) ได้กล่าวว่า ลักษณะหนังสือสำหรับเด็กที่ดี คือ หนังสือที่เด็กอ่านแล้วสนุกสนานเพลิดเพลิน มีเนื้อหาสาระตรงกับใจที่เด็กอยากจะอ่าน มีรูปเล่ม สีสัน สวยสะดุดตาชวนให้หยิบขึ้นมาดู มาอ่านโดยไม่ต้องบังคับ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือที่ให้ความรู้หรือความบันเทิงก็ตาม ซึ่งลักษณะที่ดีแบ่งออกเป็น 3 ประการ คือ

1. ด้านเทคนิคการพิมพ์และการจัดรูปเล่ม - การจัดพิมพ์ภาพและตัวอักษรนั้นต้องชัดเจน ปกติต้องสวยงามดึงดูดความสนใจของเด็ก ขนาดรูปเล่มเหมาะสมกับความต้องการของเด็ก คุณภาพของกระดาษต้องดี ขนาดตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของเด็ก การจัดหน้าหนังสือดูโปร่งตา ภาพกับตัวอักษรไม่ทับกันและชื่อเรื่องดึงดูดความสนใจของเด็ก

2. ด้านเนื้อหา - เนื้อหาน่าสนใจมีความสนุกสนาน ความยากง่ายเหมาะสมกับวัย เนื้อหาต้องถูกต้อง การดำเนินเรื่องควรเร้าใจชวนให้ติดตาม ความสั้นยาวของเนื้อเรื่องจะต้อง

เหมาะสมในเด็กแต่ละวัยเพราะถ้าเนื้อเรื่องยาวเกินไปจะทำให้เด็กอ่านไม่รู้เรื่องไม่เข้าใจและทำให้ขาดความสนใจ นอกจากนี้สำนวนภาษาต้องเหมาะสมกับวัยของเด็กอีกด้วย

3. ด้านภาพประกอบ - ปกติแล้วหนังสือสำหรับเด็กจะมีภาพประกอบเกือบทุกหน้า ไม่ว่าจะเป็นหนังสือที่ให้ความรู้หรือความบันเทิง ภาพประกอบนั้นจะต้องมีสีสันสวยงาม วาดอย่างประณีต สอดคล้องกับเนื้อหาของเรื่อง ภาพต้อง ถูกต้อง ขนาดภาพเหมาะกับขนาดของรูปเล่มและน่าสนใจ

เมื่อพิจารณาหนังสือสำหรับเด็กในปัจจุบัน โดยยึดหลักภาพประกอบหรือการออกแบบแล้ว จะแบ่งหนังสือสำหรับเด็กออกเป็น 3 ประเภท คือ (จินตนา ไบกาซูย์. 2534 : 65)

1. หนังสือภาพ (Picture Books)
2. หนังสือภาพประกอบเรื่อง (Picture - Story Books)
3. หนังสือเรื่อง (Story Books)

ณรงค์ ทองปาน (2526 : 52 - 53) ได้แบ่งประเภทหรือรูปแบบของหนังสือสำหรับเด็กเป็น 4 รูปแบบคือ

1. หนังสือภาพ เหมาะกับเด็กวัยก่อนเข้าเรียนหรือวัยอนุบาล
2. หนังสือภาพประกอบอักษร คือหนังสือที่มีภาพเป็นส่วนใหญ่ มีตัวอักษรเป็นส่วนประกอบ เหมาะกับเด็กระดับประถมศึกษา
3. หนังสืออักษรประกอบภาพ คือหนังสือที่มีตัวอักษรเป็นส่วนใหญ่มีภาพเป็นส่วนประกอบ เหมาะกับเด็กระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
4. หนังสืออักษร คือ มีเฉพาะตัวอักษรไม่มีภาพประกอบ เหมาะกับเด็กระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ซึ่งจากรูปแบบทั้งสี่ของหนังสือสำหรับเด็ก จะเห็นได้ว่าหนังสือสำหรับเด็กจะมีภาพประกอบมากสำหรับเด็กเล็ก และภาพจะค่อย ๆ ลดลงจนแทบจะไม่มีภาพหรือไม่มีภาพเลยสำหรับเด็กที่โตขึ้นเป็นลำดับ

> หทัย ตันหยง (2529 : 212 - 213) กล่าวว่า กระบวนการพัฒนาการอ่านสามารถกระทำได้ด้วยการสร้างสื่อการเรียนหรือวัสดุการอ่านขึ้นมาสอดคล้องความต้องการของเด็กและเข้าใจให้เด็กอ่าน ซึ่งวัสดุการอ่านที่สำคัญมี 3 ประเภท คือ

1. แผนภูมิ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ
 - แผนภูมิการอ่าน
 - แผนภูมิประสบการณ์
2. หนังสือเรียน ได้แก่
 - หนังสือเรียนตรง
 - หนังสือกึ่งหนังสือเรียน

3. หนังสืออ่านประกอบ ซึ่งได้แก่หนังสือ 3 ประเภท คือ

- หนังสือเสริมทักษะการอ่าน
- หนังสือเสริมประสบการณ์
- หนังสือเสริมความสนใจ

นอกจากนี้ ประดิษฐ์ กลัดประเสริฐ (2522 : 11 - 13) ก็ได้แบ่งประเภทของหนังสือสำหรับเด็ก โดยแบ่งตามจุดมุ่งหมายในการใช้ไว้เป็น 4 ประเภท ซึ่งคล้ายกับของ หทัย ตันหยง คือ

1. แผนภูมิสำหรับอ่าน แบ่งย่อยเป็น 2 ชนิด คือ
 - แผนภูมิการอ่าน
 - แผนภูมิประสบการณ์
2. ตำราและแบบเรียน
3. หนังสือส่งเสริมการอ่าน แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ
 - หนังสือเสริมทักษะในการอ่าน
 - หนังสือเสริมประสบการณ์หรือหนังสืออ่านเพิ่มเติม
 - หนังสือเสริมความสนใจในการอ่าน
4. หนังสือพิเศษ

3. หนังสือเสริมประสบการณ์

หนังสือเสริมประสบการณ์จัดเป็นหนังสือสำหรับเด็กประเภทหนึ่ง ที่จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมการอ่าน เป็นหนังสือที่ใช้สำหรับอ่านเพิ่มเติมจากแบบเรียน เด็กสามารถเลือกอ่านได้ตามความต้องการหรือความสนใจของตน สำหรับความหมายของหนังสือเสริมประสบการณ์นั้น กระทรวงศึกษาธิการได้ให้ไว้ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2531 : ค) หนังสือเสริมประสบการณ์หมายถึง หนังสือที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กนักเรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ช่วยฝึกทักษะในการอ่านตลอดจนส่งเสริมให้เกิดนิสัยรักการอ่าน หนังสือเสริมประสบการณ์แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. หนังสืออ่านนอกเวลา
2. หนังสืออ่านเพิ่มเติม
3. หนังสือส่งเสริมการอ่าน
4. หนังสืออุทิศ

หนังสือเสริมประสบการณ์มีความสำคัญต่อการเรียนการสอนไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าหนังสือเรียน ควรส่งเสริมการอ่านหนังสือประเภทนี้ โดยจัดหาไว้ในห้องสมุด เพื่อบริการนักเรียนอย่างเพียงพอ ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนรู้จักค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองตามความเหมาะสม

กับวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล ช่วยสร้างนิสัยรักการอ่าน และเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ การสอนให้บรรลุผลตามเป้าหมายของหลักสูตร

หทัย ดันหยง (2529 : 234) ได้กล่าวถึงลักษณะที่ดีของหนังสือเสริมประสบการณ์ไว้ ดังนี้

1. เนื้อหาสาระผูกเป็นเรื่องราว (นิทาน นิยาย) อ่านได้อย่างสนุกสนาน
2. ใช้สภาพประสบการณ์ชีวิตและสิ่งแวดล้อมเป็นสาระสำคัญ
3. สามารถวางเนื้อหาสาระเค้าโครงได้อย่างเสรี กว้างขวาง
4. มีลักษณะทางวรรณกรรมง่าย ๆ
5. มีเรื่องราวประกอบภาพเร้าใจเด็ก
6. มีตัวอย่างประกอบเรื่องราวอย่างกว้างขวาง
7. เสริมความเข้าใจ เน้นมโนทัศน์ได้หนักแน่น
8. ครูอาจใช้เป็นจุดสนใจในการเริ่มกิจกรรมต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

บันลือ พฤกษ์วัน (2524 : 59) ได้กล่าวไว้ว่าลักษณะหนังสืออ่านประกอบหรือหนังสือเสริมประสบการณ์ที่ดีนั้นจะช่วยเสริมความเข้าใจได้กว้างขวางและลึกซึ้งได้ตามลักษณะแห่งวัย และช่วยเสริมคุณค่าในการอ่านสำหรับเด็กได้หลายด้านด้วยกัน คือ

1. เสริมสร้างความสนใจในการอ่าน เพราะอ่านแล้วสนุกประทับใจ
2. เสริมสร้างประสบการณ์ ขยายประสบการณ์เฉพาะเรื่องได้กว้างขวางลึกซึ้ง
3. ช่วยให้เด็กได้เข้าใจความหมายของคำศัพท์ คำอรรถ ตลอดจนการใช้ภาษาหลายรูปแบบ นับเป็นการเสริมสร้างทักษะในการอ่านที่ดี
4. ช่วยปูพื้นฐานเตรียมความพร้อมในการฝึกอ่าน ฟัง พูด ฝึกเขียนเลียนแบบนับเป็นส่วนสำคัญและจำเป็นอย่างมากสำหรับเด็กแรกเรียน และเริ่มเรียนในชั้นใหม่ ๆ
5. ช่วยส่งเสริมให้รักการอ่าน การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ตลอดจนสนองความต้องการของเด็กที่ต้องการความอิสระในบางขณะ
6. ช่วยเชื่อมช่องว่างระหว่างทางบ้านกับตัวเด็กเองในด้านความบกพร่องในความรู้สึกละเอียดใจโดยการหาสิ่งทดแทนจากการอ่าน
7. ช่วยเสริมสร้างพื้นฐานในการเรียนวรรณคดี และให้รู้รสความไพเราะในทางภาษาได้ดี
8. ช่วยเสริมสร้างทักษะการอ่านให้เด็กสามารถอ่านได้คล่องแคล่วรวดเร็ว
9. ช่วยให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเองและสามารถค้นคว้าหาความรู้ได้จากหนังสือเสริมประสบการณ์ทุกประเภท

สุพัตรา ชุมเกต (2522 : 115 - 116) ได้กล่าวไว้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นหนังสือที่ใช้อ่านประกอบแบบเรียน เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ของเด็ก ช่วยฝึกทักษะในการอ่าน ช่วยขยายขอบเขตวิชาต่าง ๆ ให้กว้างขวางและ让孩子เข้าใจวิชาที่เรียนมากยิ่งขึ้น เพราะความรู้ในแบบเรียนนั้นต้องเรียนอย่างจำกัดเพราะหลักสูตรจำกัดชั่วโมงเรียน ดังนั้นในการเขียนหนังสือประเภทนี้จึงควรจะให้สนุกแปลกกว่าแบบเรียน อาจผูกเรื่องให้อ่านสนุกตื่นเต้นได้และนอกจากต้องเขียนให้อ่านสนุกแล้ว ควรพิจารณาภาพประกอบเรื่องด้วย ควรให้มีภาพประกอบมาก ๆ เพื่อดึงใจให้เด็กอ่านและการตั้งชื่อเรื่องต้องชวนให้น่าสนใจด้วย ซึ่งสอดคล้องกับที่ ภิญญาพร นิตยะประภา (2534 : 39) ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับเรื่องหนังสืออ่านเพิ่มเติมนี้ว่า เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาสาระเพิ่มเติมไปจากหนังสือแบบเรียนหรือใช้ประกอบหนังสือแบบเรียนให้สมบูรณ์ขึ้นเป็นหนังสือที่มีประโยชน์อย่างยิ่งเพราะนอกจากจะช่วยเพิ่มเติมความรู้แล้ว การเสนอเรื่องหรือการเขียนยังน่าอ่านกว่าหนังสือแบบเรียน ซึ่งส่วนใหญ่มักจะมีแต่ข้อเท็จจริงและสำหรับเด็กเริ่มอ่าน หนังสืออ่านเพิ่มเติมจะช่วยให้การอ่านแตกฉานขึ้น นอกจากนี้ยังให้ ความสนุกสนานเพลิดเพลินทำให้เด็กไม่เบื่อและยังช่วยให้เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของภาษาอีกด้วย (วินัย รอดจำย. 2534 : 124)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสือเสริมประสบการณ์

สาริพันธ์ ศุภวรรณ (2528 : บทคัดย่อ) ได้วิเคราะห์รูปแบบหนังสือภาพสำหรับเด็ก ระดับประถมศึกษาตอนต้น สรุปผลการวิเคราะห์ได้ว่า รูปแบบของหนังสือภาพสำหรับเด็ก ระดับนี้ตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในด้านการจัดทำหนังสือสำหรับเด็กตรงกับสภาพของหนังสือสำหรับเด็ก ที่มีจำหน่ายในตลาดหนังสือ คือเป็นหนังสือภาพที่มีภาพประกอบเป็นภาพจินตนาการ ประเภทภาพเขียนสีสดใส ขนาดเต็มหน้า ภาพประกอบและเนื้อเรื่องอยู่หน้าเดียวกัน โดยเนื้อเรื่องอยู่ส่วนบนและภาพประกอบ อยู่ส่วนล่างของหน้า ตัวอักษรสีดำเป็นแบบธรรมดา 24 ปอยท์ รูปเล่มเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า แนวตั้ง ขนาดใหญ่และใช้กระดาษปอนด์

หนังสือเสริมประสบการณ์เป็นหนังสือสำหรับเด็กประเภทหนึ่ง ซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อให้เด็กได้อ่าน ฟัง และเรียนรู้ด้วยความสนุกสนานเพลิดเพลิน โดยมีเนื้อหาสาระเพิ่มเติมจากแบบเรียน ใช้ประกอบแบบเรียนให้สมบูรณ์ขึ้น ช่วยเพิ่มพูนและขยายประสบการณ์ของเด็กให้กว้างขวางลึกซึ้ง ช่วยให้เด็กได้แนวคิดในการประพฤติปฏิบัติ และยังช่วยส่งเสริมให้เด็กได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมตามความต้องการด้วยตนเอง มุ่งให้เกิดรักการอ่านมีความช่างสังเกตและมีความคิดเป็นของตนเอง ดังนั้นหนังสือเสริมประสบการณ์สำหรับเด็กจะต้องสามารถเข้าใจให้เด็กอ่าน ทั้งรูปเล่ม ตัวอักษร ภาพประกอบและสีจะต้องสวยสะดุดตา ดึงดูดความสนใจของเด็กชวนให้หยิบขึ้นมาอ่าน เนื้อหาสาระและการใช้ภาษา

เหมาะสมกับวัย ความรู้และความสามารถของเด็ก การเขียนเรื่องต้องแปลกกว่าแบบเรียนผูกเรื่องให้เด็กอ่านสนุกตื่นเต้นได้ โดยสรุปแล้วจะต้องเป็นหนังสือที่มีความงามพร้อมใน 4 ด้าน คือ ความงามในเนื้อเรื่อง ความงามในภาษา ความงามในภาพและความงามในรูปเล่ม

4. ลักษณะหนังสือสำหรับเด็ก

หนังสือสำหรับเด็กเป็นหนังสือที่มีลักษณะพิเศษต่างไปจากหนังสือประเภทอื่น ๆ เพราะเป็นหนังสือที่ต้องจัดทำอย่างประณีตพิถีพิถัน ทั้งในด้านรูปแบบและขนาดของรูปเล่ม ตัวอักษร และภาพประกอบ ตลอดจนการใช้สีต้องเหมาะสมกับวัยและจิตวิทยาพัฒนาการของเด็ก ซึ่งในเรื่องที่เกี่ยวกับลักษณะหนังสือสำหรับเด็กนี้ ได้มีผู้ให้ความเห็นไว้ต่าง ๆ กันดังต่อไปนี้

สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย (2515 : 61) ได้สรุปลักษณะที่ดีของหนังสือสำหรับเด็กว่าควรมีลักษณะ 4 ประการ คือ

1. คุณภาพด้านการพิมพ์ คือสามารถพิมพ์ได้ถูกต้องและชัดเจนทั้งภาพและตัวอักษร
2. คุณภาพการจัดหน้าและรูปเล่ม ต้องจัดให้อ่านง่ายและถูกต้องตามหลักจิตวิทยาเด็ก
3. คุณภาพทางศิลปะ ภาพประกอบต้องเขียนอย่างประณีตและให้สีเหมาะสม
4. คุณภาพในการเขียนเรื่องหรือผู้เขียน ต้องมีความสามารถในการเขียน การใช้ถ้อยคำสละสลวย เด็กอ่านแล้วเข้าใจ

ณรงค์ ทองปาน (2526 : 61) ได้กล่าวถึงลักษณะที่ดีของหนังสือสำหรับเด็กไว้ดังนี้

1. เนื้อเรื่อง มีสาระสนุกสนานตื่นเต้น ให้ความรู้และความเพลิดเพลิน ส่งเสริมจินตนาการ สอดแทรกคุณธรรม เนื้อเรื่องมีเป้าหมายแน่นอนและมีเอกภาพ
2. วิธีเขียน ควรเป็นบทสนทนาสั้น ๆ และมีการดำเนินเรื่องรวดเร็ว ที่สำคัญคือต้องมีภาพประกอบเรื่อง ภาพและเรื่องควรอยู่ในหน้าเดียวกัน
3. ความยากง่ายในการใช้ภาษา
4. การจัดรูปเล่มหนังสือ ทั้งลักษณะภายนอกทั่วไปของหนังสือ เช่น ขนาดรูปเล่มและการเย็บหนังสือ เป็นต้น และในส่วนเนื้อในของหนังสือ เช่น ตัวอักษร ภาพประกอบและกระดาษที่ใช้พิมพ์ เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดนี้จะต้องจัดให้ถูกต้องและเหมาะสมกับวัยของเด็ก

รัญจวน อินทรกำแหง (2533 : 78 - 93) ได้กล่าวถึงลักษณะของวรรณกรรมที่ดีสำหรับเด็กไว้ พอสรุปได้ดังนี้

1. ตรงกับความสนใจของเด็ก
2. คำโครงเรื่องไม่ซับซ้อนมีแนวคิดหลักแนวเดียว
3. ใช้สำนวนภาษาง่าย ชัดเจน
4. มีภาพประกอบงดงาม ใช้สีหรือขาวดำก็ได้
5. รูปเล่ม - ขนาดรูปเล่มไม่สามารถกำหนดตายตัวได้
 - การจัดหน้า ต้องใช้ความประณีตตั้งแต่ปกจนถึงภายในเล่ม

วิริยะ สิริสิงห (2524 : 14 - 22) ได้รวบรวมลักษณะหนังสือที่เด็กชอบโดยอาศัยประสบการณ์จากการเป็นผู้เขียนและผู้ผลิตหนังสือสำหรับเด็ก ไว้ดังนี้

1. ปก เด็กชอบหนังสือปกสีสวยสด ที่อวบพลาสติกหรืออวบน้ำมันมากกว่าปกที่พิมพ์สี แล้วไม่อวบพลาสติกหรืออวบน้ำมัน
2. ภาพประกอบ เด็กชอบภาพสีมากกว่าภาพขาวดำ ชอบภาพสวยงามมีชีวิตชีวา มีจินตนาการ เด็กชอบฝันว่าสัตว์หรือสิ่งของสามารถทำอะไร ๆ ได้เหมือนคน นอกจากนี้ยังชอบภาพสัตว์และภาพที่ดูง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน
3. ภาษาและตัวอักษร เด็กชอบหนังสือที่ใช้ภาษาง่าย ๆ ชอบคำซ้ำ คำคล้องจอง มีจังหวะในการเล่นคำ ใช้ตัวอักษรแบบธรรมดาไม่ชอบตัวอักษรประดิษฐ์
4. กระดาษที่ใช้พิมพ์ เด็กชอบหนังสือที่พิมพ์บนกระดาษสีขาว ชอบกระดาษหนา มากกว่ากระดาษบาง คือชอบกระดาษปอนด์
5. ขนาดรูปเล่ม เด็กชอบหนังสือเล่มใหญ่กับเล่มเล็กเท่า ๆ กัน เนื่องจากขนาดหนังสือเด็กในประเทศไทยที่นิยมใช้กัน มีอยู่เพียงสองขนาดคือ 16 หน้ายก และ 8 หน้ายก ทั้งนี้เพราะถือความสะดวกในการพิมพ์เป็นสำคัญ เด็กจะชอบหนังสือปกแข็งมากกว่า ปกอ่อน
6. ความหนาของหนังสือ เนื่องจากเด็กชอบเรื่องที่ไม่ยาวเกินไป ความหนาของเล่มหนังสือจึงควรเป็นขนาด 16 ถึง 24 หน้า

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2527 : 49 - 50) กล่าวว่าไว้ว่าหนังสือที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ควร มีลักษณะดังนี้

1. เนื้อหาตรงกับความสนใจของเด็กแต่ละวัย
2. เนื้อหาสาระให้ความรู้และข่าวสารกับเด็กพร้อมทั้งการอธิบายที่ง่าย
3. ลักษณะของเรื่องและวิธีการเขียน ต้องจับใจและไม่สับสน วากวน
4. ขนาดรูปเล่ม ต้องกระชับรัดกุมเหมาะกับการจับถือของเด็กแต่ละวัย ไม่เล็กหรือใหญ่เกินไป

5. ภาพ มีความสดใสชัดเจน ดึงดูดความสนใจมีความเคลื่อนไหวตลอดเวลา
6. ตัวอักษร ตัวโตชัดเจน เหมาะกับสายตาของเด็ก
7. การวางรูปหน้า การจัดหน้าและการเว้นช่องว่างต้องเหมาะสม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะหนังสือสำหรับเด็ก

สมทรง สิตลายัน (2516 : 89) ได้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะหนังสือที่เด็กประถมศึกษาตอนปลายชอบ โดยศึกษาเกี่ยวกับขนาดรูปเล่ม ขนาดตัวอักษรและลักษณะภาพ ซึ่งผลการวิจัยพบว่าลักษณะหนังสือที่เด็กชั้นประถมศึกษาตอนปลายชอบคือขนาดรูปเล่ม 6x8.5 นิ้ว ประเภทแนวตั้ง ตัวอักษรขนาด 20 ปอยท์ แบบตัวฝรั่งเศษและลักษณะภาพเป็นภาพวาดแบบไทยแท้ พิมพ์สี่สี

ปัทมา สมพงษ์ (2523 : ง) ได้ทำวิจัยโดยสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นที่มีต่อหนังสือสำหรับเด็กที่ผลิตในประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2520-2522 พบว่าเด็กระดับประถมศึกษาตอนต้นชอบหนังสือที่มีลักษณะรูปเล่มเป็นหนังสือปกแข็งขนาด 13x18 เซนติเมตร (5x7 นิ้ว) หนาประมาณ 22-38 หน้า ใช้กระดาษขาวชนิดหนา น้ำหนัก 150 แกรมขึ้นไป ตัวอักษรขนาด 32 ปอยท์ ภาพประกอบอยู่ด้านบนของเนื้อเรื่อง เป็นภาพประดิษฐ์ขนาดเต็มหน้า สีสดใสและเป็นสีตามธรรมชาติ และชอบให้มีภาพประกอบมากกว่าเนื้อเรื่อง

กรรณิการ์ นาคอยู่ (2523 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็กวัย 6-9 ขวบ ที่พิมพ์ในประเทศไทยช่วงปี พ.ศ. 2520-2522 ผลจากการศึกษาพบว่า โดยส่วนมากเด็กชอบหนังสือขนาดพ็อกเก็ตบุ๊ก ทัว ๆ ไป ปกแข็ง มีความหนาประมาณ 22-38 หน้า ตัวอักษรขนาดใหญ่กว่าตัวพิมพ์ที่ใช้พิมพ์หนังสือทั่ว ๆ ไป เล็กน้อย พิมพ์บนกระดาษขาวชนิดหนา และชอบคำบรรยายเป็นร้อยแก้ว ใช้คำสั้น ๆ ง่าย ๆ โดยให้คำบรรยายอยู่ด้านล่างภาพประกอบ ซึ่งภาพประกอบนี่จะเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการผลิตหนังสือสำหรับเด็ก เพราะว่าเด็กระดับนี้ส่วนใหญ่จะไม่สนใจหนังสือที่ไม่มีภาพประกอบ และชนิดของภาพที่เด็กชอบ คือ ภาพประดิษฐ์ขนาดเต็มหน้าใช้สีสดใส แต่ต้องเป็นสีเหมือนจริงและยังพบว่าในการอ่านหนังสือ เด็กจะพิจารณาภาพประกอบเป็นอันดับแรก เนื้อเรื่องเป็นอันดับรอง

สุพร วงศ์สุนทรเลิศ (2528 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเลือกซื้อหนังสือสำหรับเด็กของ ผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 ในโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครูในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า หนังสือสำหรับเด็กที่ผู้ปกครองส่วนใหญ่เลือกซื้อมีลักษณะดังนี้คือ เป็นหนังสือปกอ่อน รูปเล่มเป็นแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวตั้ง

ไม่จำกัดขนาดและความหนาของหนังสือ ตัวอักษรขนาดกลางประมาณ $24\frac{1}{2}$ ปอยท์ พิมพ์ด้วยกระดาษปอนด์ ภาพประกอบเป็นภาพสีที่ถูกต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับเรื่อง ช่วยอธิบายเรื่องและเนื้อหาให้ชัดเจนขึ้น

กล่อมจิตต์ พลายเวช (2532 : 10) ได้ทำการวิจัยเรื่องหนังสือสำหรับเด็กในช่วงปี พ.ศ. 2525-2529 พบว่าหนังสือสำหรับเด็กส่วนใหญ่มีขนาด 8 หน้ายก รองลงมาคือ 16 หน้ายก และหนังสือขนาด 8 หน้ายก ส่วนใหญ่เป็นหนังสือสำหรับเด็กกลุ่มอายุ 6-11 ปี รูปเล่มของหนังสือทั่วไปมีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าแบบแนวตั้งและรองลงมาเป็นแบบแนวนอน กระดาษที่ใช้พิมพ์เป็นกระดาษสีขาว ชนิดหนา น้ำหนัก 150 แกรมขึ้นไป จำนวนหน้าประมาณ 22-30 หน้า ตัวอักษรขนาด 32 และ 20 ปอยท์ ภาพประกอบอยู่ด้านบนของเนื้อเรื่องและเป็นหนังสือปกแข็ง

ลักษณะที่ดีของหนังสือสำหรับเด็กจะต้องเป็นหนังสือที่จัดทำขึ้นตรงตามความสนใจหรือความชอบของเด็ก มีความประณีตพิถีพิถันโดยให้มีคุณภาพทั้งด้านการเขียนเรื่อง คือ ต้องไม่ซับซ้อน ใช้ถ้อยคำภาษาที่ง่าย สละสลวย และเด็กอ่านแล้วเข้าใจ คุณภาพด้านศิลปะใช้ภาพประกอบที่สวยงามและเหมาะสม คุณภาพด้านการจัดรูปเล่มต้องจัดให้ดูแล้วสบายตา และถูกหลักจิตวิทยาเด็ก คุณภาพด้านการพิมพ์ก็ต้องพิมพ์ได้ชัดเจนและถูกต้องทั้งภาพและตัวอักษร

รูปเล่มของหนังสือสำหรับเด็ก

เป็นการยากที่จะกำหนดขนาดรูปเล่มของหนังสือสำหรับเด็กให้แน่ชัดลงไป และยังไม่มีการวิจัย ที่แน่นอนว่าหนังสือขนาดใดจะเหมาะสมกับเด็ก ซึ่งในเรื่องนี้ วราภรณ์ บำรุงกุล (2530 : 105) ได้กล่าวไว้ว่าขนาดรูปเล่มของหนังสือมิได้กำหนดเป็นการตายตัว แต่ขึ้นอยู่กับนักออกแบบหนังสือเด็กที่จะตัดสินใจจัดขนาดรูปเล่มของหนังสือให้เหมาะสมกับองค์ประกอบอื่น ๆ ได้แก่ เนื้อหา ภาพประกอบ อายุของเด็กที่อ่านและความเหมาะสม เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับที่ จวีวรรณ อุหาภินันท์ (2527 : 49 - 50) ได้กล่าวไว้ว่า ขนาดรูปเล่มต้องกระทัดรัดเหมาะสมกับการจับถือของเด็กแต่ละวัย ซึ่งไม่ได้กำหนดแน่นอน แต่ไม่ควรเล็กหรือใหญ่เกินไป และไม่ควรให้เหมือนหนังสือแบบเรียนเพราะเด็กจะเบื่อ

รัตพร ชังธาดา (2531 : 143) ได้กล่าวไว้ว่า หนังสือสำหรับเด็กควรมีรูปเล่มหลาย ๆ แบบ ส่วนจะเป็นแบบใดนั้น ขึ้นอยู่กับตัวละครเอกหรือสิ่งที่เด่นเป็นพิเศษของหนังสือเรื่องนั้นว่าคืออะไร เช่น ถ้าตัวเอกเป็นช้างรูปเล่มก็อาจทำเป็น ช้าง เป็นต้น

จิระประภา บุญนิติย์ (2526 : 11) ก็ได้กล่าวไว้เช่นเดียวกันว่าหนังสือสำหรับเด็กควรมีลักษณะรูปเล่มและขนาดต่าง ๆ กัน เพราะเด็ก ๆ ชอบและยังช่วยดึงดูดความสนใจของเด็กได้เป็นอย่างดี แต่หนังสือที่มีรูปเล่มเป็นรูปสัตว์ รูปผลไม้หรือสิ่งของต่าง ๆ นั้นจะต้องระมัดระวังเรื่องสันของหนังสือ คือ จะต้องดูว่ามีสันแน่นหนาและไม่เว้าแหว่งมากจนทำให้ฉีกขาดได้ง่าย ซึ่งก็สอดคล้องกับที่ เปรี๊ยะ กุมุท (2523 : 30 - 47) ได้เคยกล่าวไว้ในเรื่องหลักการออกแบบหนังสือสำหรับเด็กว่า ลักษณะรูปเล่มหนังสือนั้นสามารถออกแบบให้ดึงดูดความสนใจได้อาจเป็นรูปสี่เหลี่ยม ทรงเรขาคณิต รูปหลายเหลี่ยม ทรงกลมหรือทำเป็นรูปสิ่งของที่หนังสือนั้นกล่าวถึง เช่น รูปสัตว์ รูปผลไม้หรือหัตถ์ไฟ และยังถ้าออกแบบให้เด็กสามารถเล่นกับปกได้ก็จะยิ่งดี นอกจากนี้ หทัย ตันหยง (2529 : 148 - 150) ก็ได้กล่าวย้ำเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า รูปเล่มของหนังสือสำหรับเด็กควรมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปเพราะเด็กมีความสนใจในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ถ้านานเกินไปเห็นบ่อย ๆ มองดูซ้ำซากจำเจ เด็กก็จะเกิดความเบื่อหน่ายและเลิกสนใจในการอ่านหนังสือ เพราะวัยเด็กชอบสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ เสมอ ดังนั้นผู้ผลิตหนังสือจึงควรเปลี่ยนขนาดรูปเล่มของหนังสือเพื่อสนองความต้องการของเด็ก เพราะบางเวลาก็ชอบหนังสือเล่มเล็กต่อมาอาจชอบขนาดใหญ่และอาจกลับมาชอบขนาดเล็กอีกก็ได้ ไม่แน่นอนเสมอไป ซึ่งจะเป็นไปตามภาวะจุดมุ่งหมายต่าง ๆ กัน ซึ่งรูปแบบของหนังสืออาจมีลักษณะต่าง ๆ เช่น

- สี่เหลี่ยม ซึ่งเป็นมาตรฐานหรือรูปแบบนิยมในปัจจุบัน
- พับครึ่งยาวแบบหนังสือโบราณ
- ซ้อนเป็นแผ่นร้อยรูปแบบหนังสือโบราณ
- เป็นรูปต่าง ๆ เช่น รูปสัตว์ ผลไม้ เครื่องใช้และทรงกลม เป็นต้น

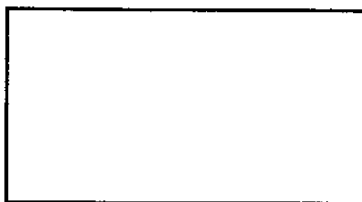
สำหรับหนังสือตามรูปแบบนิยม ซึ่งเป็นทรงสี่เหลี่ยมนั้นแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือแบบความยาวในแนวตั้งและแบบความยาวในแนวนอน ซึ่ง ปราณี เชียงทอง (2525 : 217) ได้ให้ความหมายของรูปเล่มหนังสือ 2 ลักษณะนี้ไว้ว่า

รูปเล่มแบบแนวตั้ง (Upright size) หมายถึงหนังสือที่มีส่วนสูงมากกว่าส่วนกว้าง ซึ่งเป็นรูปแบบที่นิยมกันโดยทั่วไปในการพิมพ์หนังสือ

หนังสือ Upright

รูปเล่มแบบแนวนอน (Oblong size) หมายถึงหนังสือที่มีส่วนสูงน้อยกว่าส่วนกว้าง

หนังสือ Oblong

โดยทั่วไปเด็ก ๆ มักเลือกหนังสือโดยถือเอาความกระชับรัดหีบถือและเปิดอ่านได้ง่ายมากกว่าจะคำนึงถึงรูปเล่มของหนังสือว่าจะเป็นแบบใด

ส่วนขนาดของหนังสือโดยทั่วไปพิจารณาได้ใน 3 ลักษณะคือ

1. ลักษณะความกว้างยาวของปก
2. ลักษณะขนาดความหนาตามปริมาณกระดาษ
3. ลักษณะขนาดความยาวโดยนับจำนวนคำ

ขนาดความกว้างยาวของปกนั้นนิยมเรียกตามวิธีพับกระดาษ คือเรียกว่าหน้ายก กระดาษแผ่นใหญ่มาตรฐานสากล ซึ่งใช้กันอยู่ในประเทศไทยมี 2 ขนาด คือ ขนาดกว้าง 31 นิ้ว ยาว 43 นิ้ว และขนาดกว้าง 24 นิ้ว ยาว 35 นิ้ว เมื่อนำมาพับได้ 4 ส่วนเรียกว่า 4 หน้ายก พับได้ 8 ส่วนเรียกว่า 8 หน้ายก และพับได้ 16 และ 32 ส่วน ก็เรียกว่า 16 หน้ายก และ 32 หน้ายก ตามลำดับ ซึ่งขนาดหน้ายกของหนังสือโดยทั่วไป มีดังนี้

- 1 หน้ายก ขนาด 31 x 43 นิ้ว
- 4 หน้ายก ขนาดประมาณ $15\frac{1}{2} \times 21\frac{1}{4}$ นิ้ว ปกติจะเป็นหนังสือพิมพ์
- 8 หน้ายก ขนาดประมาณ $7\frac{1}{2} \times 10$ นิ้ว มักใช้พิมพ์หนังสือวารสารเด็ก
- 16 หน้ายก ขนาดประมาณ $5\frac{3}{4} \times 8\frac{1}{4}$ นิ้ว มักใช้พิมพ์หนังสืออ่านเพื่อความเพลิดเพลิน
- 32 หน้ายก ขนาดประมาณ $5 \times 7\frac{1}{2}$ นิ้ว มักใช้พิมพ์หนังสือชุดเล็กหรือหนังสือร้อยกรอง

สำหรับความหนาของหนังสือสำหรับเด็กนั้นโดยทั่วไปจะมีความหนาดังแต่ 10-30 หน้า หรืออาจจะมากหรือน้อยกว่านี้ก็ได้

ส่วนการนับจำนวนคำนั้น โดยทั่วไปหนังสือเด็กเล็กจะใช้คำประมาณ 100-500 คำ หนังสือเด็กโตใช้คำประมาณ 1,000-3,000 คำ และหนังสือสำหรับวัยรุ่นจะใช้คำไม่เกิน 5,000 คำ เป็นต้น

การกำหนดรูปเล่มหนังสือสำหรับเด็กในประเทศไทย โดยทั่วไปมักถือเอาความสะดวกในการจัดพิมพ์ ความเหมาะสมกับขนาดของกระดาษและเครื่องมือที่ใช้ในการพิมพ์เป็นสำคัญ สำหรับรูปเล่มที่นิยมใช้กันคือ ขนาดใหญ่ 8 หน้ายก สำหรับจัดพิมพ์วารสารเด็กและขนาดกลาง 16 หน้ายก สำหรับหนังสือนิทานภาพขนาดเล็ก 32 หน้ายกนั้นจะใช้ ก้นน้อย ส่วนลักษณะรูปเล่มที่ใช้กันก็มี 2 แบบ คือ แบบแนวตั้ง (Upright) และแบบแนวนอน (Oblong) ซึ่งเกี่ยวกับการกำหนดขนาดรูปเล่มหนังสือสำหรับเด็กนี้ สมศักดิ์ ศรีมานิช (2523 : 41 - 42) ได้กล่าวไว้ว่าจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ระดับวัยของผู้อ่าน
2. ขนาดของภาพประกอบ
3. ลักษณะโครงเรื่อง สั้น-ยาว
4. ขนาดตัวอักษร ต้องการขนาดเล็ก-โต หนา ยาว ตัวตรงหรือตัวเอียง
5. ขนาดของระยะในการเว้นริมขอบหนังสือให้เหมาะสม อย่าให้ชิดริมขอบหนังสือมากจนเกินไป
6. ไม่ควรใหญ่หรือหนักเกินกำลังของผู้อ่าน ให้เหมาะสมกับความมุ่งหมายในการสร้างเพื่อเด็กระดับใด เพื่อให้สามารถหยิบหนังสือหรือเปิดหนังสือได้อย่างสะดวกสบายไม่ทำให้เด็กรู้สึกเกะกะ หนัก อ่านลำบาก ฯลฯ ไม่ทำให้เกิดปัญหาในการอ่าน

หทัย ดันหยง (2529 : 149 - 150) ได้กล่าวสรุปข้อควรคำนึงถึงในการกำหนดขนาดหนังสือสำหรับเด็กไว้ดังนี้

1. ช่วงมือของเด็ก
2. ความคล่องตัวในการหยิบฉวย
3. น้ำหนักควรจะเบา
4. ขนาดความยาวตามช่วงความสนใจแห่งวัยเด็ก
5. ขนาดที่เก็บหนังสือ เช่น ชั้นหนังสือ กระเป๋า เป็นต้น
6. ประเภทของหนังสือ ซึ่งจัดตามขนาด ได้แก่
 - ประเภทวางไว้กับที่ เช่น พจนานุกรม
 - ประเภทอ่านเป็นกลุ่มกิจกรรม ควรใช้ขนาดใหญ่
 - ประเภทอ่านเป็นรายบุคคล ควรมีขนาดปานกลาง
 - ประเภทนำไปอ่านต่างสถานที่ ควรมีขนาดเล็ก

นอกจากนี้ การจัดขนาดหนังสือยังสัมพันธ์กับระบบการวางหนังสือในห้องสมุด ชั้นวาง และตู้ใส่หนังสือ เพราะถ้าขนาดหนังสือต่างกันมาก การเก็บหนังสือก็จะขาดระเบียบ ขาดความสวยงาม และยังทำให้หนังสือชำรุดได้ง่าย

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องและงานวิจัยเกี่ยวกับลักษณะหนังสือสำหรับเด็กตามที่ได้กล่าวมาแล้ว จะเห็นว่ารูปแบบของหนังสือสำหรับเด็กที่พบในปัจจุบัน และที่เด็กชอบจะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าแบบแนวตั้ง (Upright) และแบบแนวนอน (Oblong) และขนาดรูปเล่มที่นิยม คือ ขนาด 7 x 10 นิ้ว และ 5 x 7 นิ้ว ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะถือเอาความสะดวกในการจัดพิมพ์ ความเหมาะสมกับขนาดของกระดาษและเครื่องมือที่ใช้ในการพิมพ์ เป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตามขนาดรูปเล่มของหนังสือสำหรับเด็กมิได้มีกำหนดเป็นการตายตัว แต่ขึ้นอยู่กับ การออก แบบและองค์ประกอบอื่น ๆ ได้แก่ เนื้อหา ภาพประกอบ ตัวอักษรและวัยของเด็ก เป็นต้น ซึ่งทั้งนี้ไม่ควรให้เหมือนแบบเรียนเพราะเด็กจะเบื่อ ดังนั้นหนังสือสำหรับเด็กจึงควรมีรูปเล่มหลาย ๆ แบบ และมีขนาดต่าง ๆ กันอาจเป็นรูปสัตว์หรือผลไม้เพราะเด็ก ๆ ชอบและช่วยดึงดูดความสนใจของเด็กได้เป็นอย่างดี

ตัวอักษรของหนังสือสำหรับเด็ก

ตัวอักษรเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของหนังสือ เพราะผู้แต่งต้องอาศัยตัวอักษรในการถ่ายทอดความคิดไปยังผู้อ่าน การเลือกใช้ตัวอักษรในหนังสือสำหรับเด็กจึงต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก เพราะถึงแม้ว่าเด็กจะชอบรูปภาพมากสักเพียงใดก็ตาม เขาก็มีความสนใจในตัวอักษรเหมือนกัน ตัวอักษรมีผลต่อการสัมผัสทางสายตาและการเกิดความพอใจและเข้าใจของเด็ก (วิริยะ สิริสิงห. 2524 : 19)

การเลือกใช้ตัวอักษรมีส่วนสัมพันธ์และมีหลักการใกล้เคียงกับการจัดภาพ เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้หนังสือนั้นเหมาะกับวัยของเด็ก การเลือกใช้ตัวอักษรที่ไม่เหมาะสม เป็นการทำให้คุณค่าของหนังสือสำหรับเด็กลดน้อยลง ซึ่งเกี่ยวกับเรื่องการเลือกใช้ตัวอักษรนี้ วราภรณ์ บำรุงกุล (2530 : 100) ได้กล่าวไว้ว่า การเลือกใช้ตัวอักษรจะต้องเลือกให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก โดยหลักการทางจิตวิทยาพัฒนาการของเด็ก การรับรู้ทางสายตาของเด็กนั้น จะรับรู้สิ่งต่าง ๆ ในรูปแบบอย่างหยาบ ๆ หรือในรูปรวม ๆ ไม่สนใจรายละเอียด ซึ่งลักษณะอย่างนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงเรื่องขนาดตัวอักษรว่าจะต้องใช้ขนาดโตในเด็กเล็ก ๆ แล้วค่อยลดลงตามลำดับวัยที่เจริญเติบโตขึ้น แต่ทั้งนี้จะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมด้วย คือตัวอักษรต้องไม่ใหญ่เกินไปจนทำให้เด็กมองไม่เห็นภาพของแต่ละคำ จะเห็นเฉพาะตัวพยัญชนะหรือสระ (จิระประภา บุญยนิติก. 2526 : 11)

ปราชญ์ เชียงทอง (2525 : 218) ได้กล่าวถึงการใช้ตัวอักษรในหนังสือสำหรับเด็กว่าควรมีลักษณะดังนี้

1. ตัวอักษรมีขนาดโต เส้นหนา พอเหมาะกับสายตาของเด็ก
2. ตัวอักษรต้องเป็นแบบที่เหมาะสมกันทั้งส่วนสูงและความหนา
3. น้ำหนักของเส้นตัวอักษรต้องสม่ำเสมอ ไม่ขาด มีหัวชัดเจน
4. ตัวอักษรแต่ละตัวต้องเรียงตัวติดกันได้ดี เมื่อสร้างเป็นคำ
5. ตัวอักษรต้องมีลักษณะที่อ่านสบายตา
6. เนื้อหาสาระสำคัญ ควรใช้ตัวอักษรที่มีขนาดใหญ่ขึ้นและหนาขึ้นเพื่อให้ความรู้สึกเน้นหนักแสดงความสำคัญของข้อความ เพราะการเน้นส่วนสำคัญช่วยให้เด็กเข้าใจเรื่องได้ดีกว่าการไม่เน้น

7. การเลือกใช้ตัวอักษรแบบใดในหนังสือสำหรับเด็ก ต้องคำนึงถึงการอ่านง่ายและการอ่านออก ได้เป็นสำคัญ ทั้งนี้ต้องพิจารณาถึงรูปแบบ ขนาด ช่องไฟ สีและความติดกันของตัวอักษรกับพื้นหลัง และอีกประการหนึ่งที่ควรคำนึงถึงคือ การใช้ตัวอักษรแบบที่นิยมใช้กันทั่วไป ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อเด็กในการที่จะทำให้เกิดความคุ้นเคยกับลักษณะและขนาดของตัวอักษร ทำให้สามารถอ่านหนังสืออื่น ๆ ได้กว้างขวางออกไป

สำหรับเรื่องของการอ่านได้ง่าย-ยากนั้น หทัย ดันหยง (2529 : 34) ได้กล่าวไว้ว่าความสามารถในการอ่านได้ง่าย-ยากขึ้นอยู่กับโครงสร้างของภาพภาษาที่สายตากระทบและรับความหมาย ดังนี้

1. ลักษณะรูปร่างของตัวอักษร แลดูสมส่วนถูกต้อง
2. การผสมผสานตัวอักษรเข้ากันเป็นคำ เป็นประโยค เป็นบรรทัด กลมกลืนราบรื่น
3. ช่วงบรรทัดที่ตัวอักษรเรียงกัน มีขนาดพอดี ทั้งความยาวในบรรทัดหนึ่งและจังหวะระหว่างบรรทัดไม่ชิดกันเกินไป
4. วัสดุที่ใช้ในการเขียน เช่น ดินสอ ปากกา เขียนได้ไม่ขัดกับลักษณะของตัวอักษร
5. ภาวะธรรมชาติแวดล้อม แสงสว่าง บรรยากาศที่กระทบอารมณ์ผู้อ่าน ผู้อ่านอ่านได้สบายตาหรือแสบตา
6. ภาวะของตัวผู้อ่าน สุขภาพร่างกาย พื้นความรู้และประสบการณ์

ขนาดตัวอักษร

ขนาดตัวอักษรอาศัยมาตรฐานขนาดตัวพิมพ์เรียกว่า ปอยท์ (Point) หรือ ไพกา (Pica)

1 ไพกา	= นิ้ว หรือ 12 ปอยท์
1 ปอยท์	= นิ้ว หรือ .013837 นิ้ว

สำหรับตัวพิมพ์ของไทยนั้นได้แบ่งแบบและขนาดของตัวพิมพ์ออกเป็น 6 กลุ่มใหญ่ ๆ นับจากตัวเล็กที่สุดไปจนถึงตัวใหญ่ที่สุด ซึ่งใช้พิมพ์ในกรณีต่าง ๆ กันดังนี้ (วิริยะ สิริสิงห. 2524 : 69-72)

1. ตัวจิ๋ว มีขนาด 8-12 ปอยท์ ใช้พิมพ์คำบรรยายในเนื้อที่จำกัด หนังสือพิมพ์ นิตยสาร แผ่นพับ เชิงอรรถ เหตุและข้อสรุปสั้น ๆ
2. ตัวธรรมดา มีขนาด 19.5 ปอยท์ ใช้พิมพ์เนื้อเรื่องทั่ว ๆ ไป เหมาะกับสายตาปกติ เป็นตัวพิมพ์ที่ใช้กันมากที่สุด โดยเฉพาะหนังสือเล่มที่ไม่ใช่แบบเรียน
3. ตัวเอน มีขนาด 19.5 ปอยท์ ใช้พิมพ์เนื้อเรื่องสั้น ๆ คำบรรยายภาพ หัวเรื่อง หัวข้อ คำหรือข้อความที่ต้องการเน้น
4. ตัวฝรั่งเศส มีขนาด 19.5 ปอยท์ ใช้พิมพ์หนังสือทั่ว ๆ ไป หัวเรื่องหรือหัวข้อ
5. ตัวกลาง มีขนาด 24 ปอยท์ ใช้พิมพ์เนื้อเรื่องของหนังสือสำหรับเด็ก หัวเรื่อง หมวดหมู่ ตอน ภาคหรือบท
6. ตัวโป่ง มีขนาด 32-72 ปอยท์ ใช้พิมพ์หัวเรื่อง หัวข่าว แผ่นโฆษณา แผ่นปลิว ชื่อหนังสือ พาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์หรือพิมพ์ข้อความในโปสเตอร์ขนาดใหญ่

ถ้าแบ่งตามลักษณะของรูปร่างตัวอักษรแล้ว สามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ (กำธร สกิริกุล. 2515 : 97)

1. กลุ่มตัวธรรมดาหรือตัวเหลี่ยม คือตัวอักษรที่มีเส้นสม่ำเสมอ กัน จะเป็นตัวใหญ่หรือตัวเล็กก็ได้
2. กลุ่มฝรั่งเศส คือตัวอักษรที่มีเส้นหนาเส้นบาง ตัวอักษรค่อนข้างหนา และต่ำกว่า ตัวเหลี่ยมตัวธรรมดา

รักพร ชงศาตา (2531 : 148) ได้กล่าวถึงขนาดตัวอักษรในหนังสือสำหรับเด็กไว้ว่า ขนาดของตัวอักษรควรใช้อักษรขนาดโตสำหรับเด็กเล็ก และมีขนาดเล็กลงตามลำดับ สำหรับเด็กที่โตขึ้นเรื่อย ๆ ตัวอักษรในหนังสือสำหรับเด็กนิยมใช้กันดังนี้

1. ใช้ขนาด 40 ปอยท์ สำหรับเด็กเล็ก
2. ใช้ขนาด 32 ปอยท์ สำหรับเด็กอนุบาล
3. ใช้ขนาด 24 ปอยท์ สำหรับเด็กประถมศึกษา

ซึ่งสอดคล้องกับที่ วราภรณ์ บำรุงกุล (2530 : 253) ได้กำหนดตัวอักษรที่ใช้จัดทำหนังสือสำหรับเด็กไว้ดังนี้

1. เด็กเล็กถึงประถมศึกษาตอนต้น ควรใช้ขนาดระหว่าง 32-24 ปอยท์
2. ประถมศึกษาตอนปลาย ใช้ขนาด 24-19.5 ปอยท์
3. เด็กโตกว่านี้ใช้ตัวธรรมดาเท่ากับผู้ใหญ่ได้คือขนาด 19.5 ปอยท์

4. ช่องไฟอย่าให้ชิดกันเกินไป ช่องว่างระหว่างบรรทัดในหนังสือธรรมดาใช้กันประมาณ 4-5 มม. ในเด็กเล็กควรเพิ่มเป็น 6-8 มม.

รูปแบบตัวอักษร

สมศักดิ์ ศรีमानอน (2523 : 51 - 52) ได้แบ่งลักษณะหรือรูปแบบของตัวอักษรไว้ 2 ลักษณะกว้าง ๆ คือ ตัวบรรจงและตัวประดิษฐ์ และได้กล่าวไว้ว่า ตัวอักษรแบบบรรจงเป็นตัวอักษรที่ดีสำหรับเด็กโดยเฉพาะจะต้องมีลักษณะดังนี้คือ

1. ตัวโต เส้นหนาพอเหมาะกับวัยและเรื่อง
2. มีหัวชัดเจน
3. ถ้าเด็กโตขึ้น อาจใช้ตัวอักษรโตเส้นบางลง หรือตัวอักษรเล็กเส้นหนาก็ได้
4. ตัวอักษรที่มีขนาดเล็กมากไม่เหมาะกับเด็ก แม้ผู้ใหญ่เองก็ต้องเพ่งสายตาอ่าน

นอกจากนี้ยังได้กล่าวไว้อีกว่า ตัวอักษรขนาดเล็ก ทำให้ผู้อ่านอ่านได้เร็ว จึงเหมาะสำหรับผู้ที่อ่านคล่องแล้ว ส่วนผู้ที่เริ่มอ่านควรใช้ตัวโตและเส้นหนา เพราะจะช่วยแยกความแตกต่างของตัวอักษรได้ดีกว่า

วิริยะ สิริสิงห (2524 : 19) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องรูปแบบของตัวอักษรไว้ว่า "รูปแบบของตัวอักษรที่ใช้ในหนังสือสำหรับเด็กนั้นไม่ปรากฏการวิจัย เพราะเล่มไหนก็เล่มนั้น มีอยู่แบบเดียว คือ แบบบรรจง แบบราชการ โดยสามัญสำนึกและจากผลการใช้ตัวอักษรแบบนี้มาเป็นเวลานานไม่ปรากฏว่ามีการป้อนข้อมูลย้อนกลับจากวงการศึกษาได้เกิดความเสียหายขึ้นตัวแปรที่น่าจะมีปัญหาของตัวอักษรก็คือ สี ขนาด และการใช้ตัวอักษรในเวลาวางหน้า

แต่อย่างไรก็ตามในปัจจุบันมีรูปแบบตัวอักษรให้เลือกมากมาย เพราะมีการนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาใช้ เช่น คอมพิวเตอร์กราฟิค ทำให้สามารถสร้างรูปแบบตัวอักษรได้หลายแบบตามต้องการ ซึ่งตัวอักษรแต่ละแบบนั้นมีคุณลักษณะต่างกัน การออกแบบตัวอักษรจำเป็นต้องทำให้เกิดความสะดวกในการอ่าน ให้สามารถอ่านได้ง่าย เกี่ยวกับเรื่องการออกแบบตัวอักษร หทัย ดันหยง (2529 : 34) ได้กล่าวไว้ว่า ภาพตัวอักษรที่มนุษย์สามารถอ่านได้นั้น สายตาจะแบ่งภาพออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนบนและส่วนล่าง ในเวลามองภาพจะมองเห็นส่วนบนชัดกว่าส่วนล่างเสมอ ซึ่งเป็นเรื่องที่แปลก ดังนั้นในการออกแบบตัวอักษรจึงมักจะย่นำน้ำหนักความชัดเจนที่ส่วนบน เพราะถ้าปิดส่วนล่างแล้วอ่านส่วนบนจะอ่านได้ง่ายกว่าการปิดส่วนบนแล้วอ่านส่วนล่าง

สีของตัวอักษร

คุณภาพของสีของตัวอักษรขึ้นอยู่กับทางเลือกสีของตัวอักษรและสีของกระดาษ ซึ่ง ประดิษฐ์ กลัดประเสริฐ (2522 : 97) ได้กล่าวไว้ว่า สีสด ๆ ของตัวอักษรที่ตัดกับสีของกระดาษ พิมพ์ มีความสำคัญต่อสุขภาพตามาก ความยากง่ายของการอ่านมิได้ขึ้นอยู่กับสีใดสีหนึ่ง แต่ขึ้นอยู่กับการใช้สีตัดกันในแต่ละครั้ง ไม่ควรใช้สีตัดกันมากเกินไปและก็ไม่ควรให้กลมกลืนกันมากเกินไปด้วย

หนังสือส่วนมากมักพิมพ์อักษรลงบนพื้นสีขาว เพราะต้นทุนในการพิมพ์ต่ำกว่าพิมพ์ลงบนกระดาษสี และสีของตัวอักษรส่วนมากในวงการพิมพ์หนังสือก็คือสีดำเพราะสะดวกในการทำงาน จะมีบ้างที่ใช้วิธีพิมพ์พื้นเป็นสีต่าง ๆ แล้วให้ตัวอักษรเป็นสีขาว แต่อย่างไรก็ตามสิ่งสำคัญที่จะต้องคำนึงถึงก่อนอื่นก็คือ การตัดกันของตัวอักษรกับสีของพื้น ถ้าตัดกันมากย่อมทำให้เด่นชัดและอ่านได้ถนัดขึ้น เกี่ยวกับการใช้สีของตัวอักษรนั้น รัตพร ชงศาตา (2531 : 148) ได้กล่าวไว้ว่าสีของตัวอักษรจะต้องใช้สีเข้ม เช่น สีน้ำเงิน สีดำ สีเขียว เพราะเด็กสามารถรับรู้ตัวอักษรสีดังกล่าวได้ดี และสีน้ำเงินกับสีเขียวจะให้ผลการเรียนรู้ดีกว่าสีดำ (ภิญญาพร นิตยะประภา. 2534 : 75)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะตัวอักษร

พจน์ จินาวรรกุล (2520 : 61 - 65) ได้ศึกษาขนาดรูปแบบตัวอักษรที่เหมาะสมสำหรับหนังสือแบบเรียนชั้นประถมศึกษาในประเทศไทย สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. นักเรียนมีแนวโน้มในการชอบตัวอักษรเป็นเอกลักษณ์ คือนักเรียนจะชอบตัวอักษรที่มีลักษณะเส้นหลังคาโค้งมากกว่าตัวอักษรที่มีเส้นหลังคาแบนราบ และชอบตัวอักษรที่มีความหนาของเส้นเท่ากันโดยตลอด
2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ชอบตัวอักษรแบบโป่งย่อ ขนาด 24 ปอยท์มากที่สุด รองลงมา คือ แบบโป่งย่อ ขนาด 20 ปอยท์ และแบบโป่งย่อ ขนาด 19.5 ปอยท์ ตามลำดับ
3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชอบตัวอักษรแบบโป่งย่อ ขนาด 16 ปอยท์มากที่สุด และชอบแบบโป่งย่อ ขนาด 19.5 ปอยท์ น้อยที่สุด

สุรสิทธิ์ ฝั่งถิ่น (2523 : บทคัดย่อ) ได้วิเคราะห์ความยากง่ายของตัวอักษรไทย 10 รูปแบบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-6 พบว่า ตัวอักษรที่มีรูปแบบต่างกันมีความยากง่ายต่างกัน และนักเรียนที่อยู่ต่างระดับชั้นกันมีความสามารถในการอ่านต่างกันด้วย โดยนักเรียนที่อยู่ชั้นสูงกว่าจะมีความสามารถในการอ่านสูงกว่านักเรียนที่อยู่ในชั้นต่ำกว่า

ชูฤทธิ์ จิตวีระ (2528 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลการรับรู้ รูปแบบและสีของ ตัวอักษรไทยสำหรับวัสดุไม่ฉายกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-6 พบว่ารูปแบบตัวอักษรและ ระดับชั้นที่ต่างกัน ให้ผลการรับรู้ต่างกัน แต่สีของตัวอักษรที่ต่างกันให้ผลการรับรู้ไม่ต่างกัน นอกจากนี้ยังพบว่าปฏิสัมพันธ์ของรูปแบบตัวอักษร สีตัวอักษรและระดับชั้นมีอิทธิพลร่วมกัน ทำให้ผลการรับรู้ต่างกัน

นิรันดร์ หมวกอินทร์ (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงประสิทธิภาพในการอ่านสิ่งพิมพ์ ที่พิมพ์ด้วยหมึกสีต่างกัน คือ สีดำ สีน้ำตาล สีเขียว สีน้ำเงิน และสีม่วง กับนักเรียนชั้นประถมศึกษา พบว่าประสิทธิภาพในการอ่านสิ่งพิมพ์ที่พิมพ์ด้วยหมึกพิมพ์สีต่างกันของนักเรียนชั้น ประถมศึกษานั้นไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลที่ได้นั้นสอดคล้อง กับผลการวิจัยของ นนทพร พรประยูทธ (2527 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของการรับรู้อักษรสีบนพื้นขาวและตัวอักษรขาวบน พื้นสี โดยใช้สีแดง สีน้ำเงิน สีขาวและสีดำ ผลที่ได้คือการรับรู้ตัวอักษรสีต่าง ๆ กันบนพื้นขาว กับตัวอักษรขาวบนพื้นสี ต่าง ๆ ให้ผลการรับรู้ไม่แตกต่างกัน

วันชัย ลานทอง (2528 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องขนาดตัวอักษรไทยสกับการ รับรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา เพื่อศึกษาขนาดของตัวอักษรไทยสีต่าง ๆ ที่มีขนาดเล็กที่สุด ซึ่งเหมาะกับการรับรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา แต่ละระดับชั้นที่ระยะดู 9 เมตร และ เพื่อศึกษาถึงความสามารถในการรับรู้ตัวอักษรไทย ตามตัวแปร ขนาดและสีของตัวอักษร พร้อมทั้ง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดและสีของตัวอักษร สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ขนาดตัวอักษรที่เล็กที่สุดเหมาะต่อการรับรู้ของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-6 คือ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	ตัวอักษรสีเขียว ขนาด 1.75 เซนติเมตร
	ตัวอักษรสีดำ สีแดง สีน้ำเงิน ขนาด 2 เซนติเมตร
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	ตัวอักษรสีดำ สีเขียว สีแดง สีน้ำเงิน ขนาด 1.75 เซนติเมตร
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	ตัวอักษรสีดำ สีเขียว สีน้ำเงิน ขนาด 1.5 เซนติเมตร
	ตัวอักษรสีแดง ขนาด 1.75 เซนติเมตร
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	ตัวอักษรสีดำ สีเขียว สีน้ำเงิน สีแดง ขนาด 1.5 เซนติเมตร
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	ตัวอักษรสีดำ สีเขียว สีน้ำเงิน สีแดง ขนาด 1.5 เซนติเมตร

2. ตัวอักษรขนาดต่างกันทำให้ความสามารถในการรับรู้ต่างกัน โดยมีแนวโน้มว่า ตัวอักษรที่มีขนาดสูงกว่าทำให้ความสามารถในการรับรู้สูงกว่าตัวอักษรที่มีขนาดเล็กกว่า

3. ตัวอักษรสีต่างกันให้ความสามารถในการรับรู้ไม่ต่างกัน
4. ขนาดและสีของตัวอักษรไม่มีปฏิสัมพันธ์กัน

วรารคณา กฤษณพันธ์ (2528) ได้ศึกษาถึงผลของสีตัวอักษรและสีพื้นหลังที่มีต่อความยากง่ายในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สรุปผลได้ดังนี้

1. สีตัวอักษรและสีพื้นหลังมีผลต่อความยากง่ายในการอ่านแตกต่างกัน
2. กลุ่มสีตัวอักษรและสีพื้นหลัง ที่มีความง่ายในการอ่านสูงสุด ได้แก่
 - ตัวอักษรสีน้ำเงินบนพื้นขาว
 - ตัวอักษรสีดำบนพื้นเหลือง
 - ตัวอักษรสีเขียวบนพื้นขาว
 - ตัวอักษรสีดำบนพื้นขาว
3. กลุ่มสีตัวอักษรและสีพื้นหลัง ที่มีความง่ายในการอ่านต่ำสุด ได้แก่
 - ตัวอักษรสีเขียวบนพื้นแดง
 - ตัวอักษรสีเขียวบนพื้นน้ำเงิน
 - ตัวอักษรสีดำบนพื้นน้ำเงิน

การเลือกใช้ตัวอักษรในหนังสือสำหรับต้องเลือกให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก ทั้งรูปแบบ ขนาดและสี เพราะตัวอักษรมีผลต่อสายตา ความพอใจและความเข้าใจของเด็ก จากการศึกษาพบว่ารูปแบบตัวอักษรที่ต่างกันจะมีความยากง่ายในการอ่านต่างกัน ดังนั้นการเลือกรูปแบบตัวอักษรในหนังสือสำหรับเด็กจะต้องคำนึงถึงการอ่านง่าย การอ่านออกและความสะดวกในการอ่านเป็นสำคัญ รูปแบบที่พบคือ เป็นแบบตัวบรรจง แต่อย่างไรก็ตามในปัจจุบันได้มีการนำคอมพิวเตอร์กราฟิกเข้ามาใช้ในการสร้างรูปแบบตัวอักษร ทำให้มีรูปแบบตัวอักษรเกิดขึ้นมากมาย ซึ่งแต่ละแบบก็มีคุณลักษณะที่ต่างกันออกไป

ขนาดตัวอักษรในหนังสือสำหรับเด็กเล็กจะมีขนาดโตและจะค่อย ๆ ลดลงตามลำดับวัยที่เจริญเติบโตขึ้น ขนาดตัวอักษรที่ต่างกันทำให้ความสามารถในการรับรู้ต่างกัน โดยมีแนวโน้มว่าตัวอักษรขนาดสูงกว่าจะทำให้ความสามารถในการรับรู้สูงกว่าตัวอักษรที่มีขนาดเล็กกว่า และขนาดตัวอักษรที่นิยมใช้ในหนังสือสำหรับเด็กระดับประถมศึกษาตอนต้น คือ ขนาด 24-32 พอยท์

คุณภาพของสีของตัวอักษรขึ้นอยู่กับทางเลือกสีของตัวอักษรกับสีของกระดาษหรือพื้นหลัง หนังสือส่วนมากพิมพ์บนกระดาษพื้นขาวเพราะต้นทุนต่ำ ดังนั้นจึงควรเลือกใช้ตัวอักษรสีเข้ม เพราะการตัดกันทำให้สามารถอ่านได้ชัดเจนมากขึ้น แต่ก็ไม่ควรใช้สีที่ตัดกันมากเกินไป หรือใช้สีที่กลมกลืนกันมากเกินไปด้วย เพราะการเลือกใช้สีตัวอักษรมีความสำคัญต่อสุขภาพตาและความยากง่ายในการอ่าน ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยพบว่าสีตัวอักษรและสีพื้นหลังมีผลต่อความ

ยากง่ายในการอ่านแตกต่างกัน โดยกลุ่มตัวอักษรสีเข้ม เช่น สีน้ำเงิน สีดำ สีเขียว บนพื้นหลังสีอ่อน เช่น สีขาว สีเหลือง มีความง่ายในการอ่านสูงกว่ากลุ่มสีตัวอักษร และพื้นหลังสีเข้ม เช่น ตัวอักษรสีเขียวบนพื้นแดง เป็นต้น ส่วนสีตัวอักษรที่ต่างกันให้ผลการรับรู้ไม่แตกต่างกัน

ภาพประกอบของหนังสือสำหรับเด็ก

ภาพประกอบที่นำมาใช้ในการจัดทำหนังสือต่าง ๆ นั้นมีจุดประสงค์ในการใช้อยู่ 2 ประการ คือ (กำธร สติรกุล. 2515 : 155)

1. เพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้อ่าน เพราะผู้อ่านย่อมสนใจมองดูภาพมากกว่าตัวอักษร
2. เพื่ออธิบายเรื่องราว เพราะความคิดบางอย่างการบรรยายด้วยตัวอักษรเพียงอย่างเดียวอาจเข้าใจได้ยาก แต่ถ้ามีภาพประกอบจะช่วยอธิบายให้เข้าใจความคิดและเรื่องราวได้ดียิ่งขึ้น

ภาพประกอบจึงเป็นหัวใจสำคัญสำหรับหนังสือเด็ก เพราะเป็นส่วนที่ช่วยปรุงแต่งให้หนังสืออ่านน่าสนใจ ทำให้เด็กเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นสิ่งแรกที่จะช่วยให้เด็กสนใจหนังสือ ภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กจะเป็นภาพลักษณะใดก็ได้ ก็จะเป็นภาพสี ภาพลายเส้นหรือภาพถ่ายก็ได้ แต่ที่สำคัญคือคุณสมบัติของภาพ ต้องเป็นภาพที่ให้ความรู้สึกมีชีวิตชีวา มีความเคลื่อนไหวสอดคล้องกับเนื้อเรื่องและใช้อธิบายเรื่องได้ (ณรงค์ ทองปาน. 2526 : 81)

ภาพประกอบมีความสำคัญต่อหนังสือสำหรับเด็กเป็นอย่างมาก ทำให้เด็กเข้าใจเนื้อเรื่องได้รวดเร็ว เพราะการอ่านภาพย่อมง่ายกว่าการอ่านตัวอักษร สามารถให้ทั้งภาษา ประสบการณ์ความเข้าใจและท้าทายให้อ่านเรื่องราวต่อไป (วราภรณ์ บำรุงกุล. 2530 : 244)

พรจันทร์ จันทิมล (2534 : 13) ได้กล่าวไว้ว่าภาพประกอบเรื่องทั้งดงาม ชัดเจนช่วยเสริมให้เรื่องน่าอ่านมากขึ้น ในงานบันเทิงคดีภาพประกอบเรื่องเป็นส่วนสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าเรื่องที่เดียว กล่าวกันว่าภาพประกอบที่ดีสามารถช่วยให้เป้าหมายของเรื่องดำเนินไปได้ดีกว่าตัวเรื่องเองเสียอีก เพราะช่วยขยายเรื่องราวของเรื่องให้เข้าใจง่ายขึ้น ดงามขึ้นเพราะฉะนั้นการทำภาพประกอบเรื่องหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชนประเภทบันเทิงคดีจึงมีความหมายมากหรือมากกว่าเรื่องที่เขียน

สุรตนา ศิทธาจารย์ (หทัย ตันหยง. 2529 : 254; อ้างอิงมาจากสุรตนา ศิทธาจารย์. ม.ป.ป.) ได้กล่าวไว้ว่า เรื่องภาพเป็นเรื่องที่สำคัญ ภาพวาดเป็นเรื่องที่เด็กสนใจมากเพราะภาพเป็นภาษาหนึ่งที่ทำให้เกิดความเข้าใจเกิดอารมณ์ทั้งลายเส้นทั้งสีสันท่าง ๆ อย่างว่าแต่เด็กเล็ก ๆ เลย แม้แต่ผู้ใหญ่ไม่จำกัดว่าระดับไหน ย่อมยอมรับว่าภาพมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดมากยิ่งขึ้น

กับเด็ก ๆ แล้วภาพยังจำเป็น ภาพที่ดีควรจะเป็นภาพที่มีเป้าหมายตรงตามเนื้อเรื่อง ให้รายละเอียดช่วยบอกเรื่อง บอกอารมณ์ได้ แต่ต้องไม่ซับซ้อนจนเกินไปเพราะเด็กจะไม่สนุก นอกจากนี้แล้วภาพที่สวยงามละเอียดอ่อนยังสามารถสร้างความเข้าใจได้มาก ให้อยากดูอยากเป็น หรือไม่อยากเป็นอย่างนั้น

เดล (Dale. 1951 : 269 - 274) ได้ให้ความเห็นในเรื่องของภาพประกอบที่ดีไว้ในบทความเรื่อง "Still Picture" A.V. Methods in Teaching ดังต่อไปนี้

1. ภาพจะต้องตรงกับจุดประสงค์ของเรื่องที่เขียน
2. ภาพจะต้องถ่ายทอดลักษณะตรงกับสภาพความเป็นจริง
3. ภาพจะต้องถูกต้องในเรื่องขนาดและสัดส่วนของภาพ
4. ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์
5. กระตุ้นให้เกิดจินตนาการ
6. มีคุณสมบัติด้านศิลปะและมีเทคนิคการสร้างที่ดี
7. ต้องมีเนื้อหาของภาพเป็นเอกภาพ
8. ในภาพจะต้องให้รายละเอียดไว้พอสมควร

ฮอร์น (Horn. 1970 : 7) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับภาพประกอบที่ดีของหนังสือสำหรับเด็กไว้ดังนี้

1. ภาพประกอบต้องเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง
2. ภาพประกอบต้องช่วยให้เกิดจินตนาการ
3. ภาพประกอบต้องช่วยให้เนื้อหาชัดเจน
4. การจัดภาพประกอบต้องเป็นไปอย่างสวยงาม

✓ มิช และอีเบอร์แมน (วราภรณ์ บำรุงกุล. 2530. 278 - 279; อ้างอิงมาจาก Mich and Eberman. n.d.) กล่าวถึงลักษณะของภาพประกอบที่ดีไว้ดังนี้

1. มีคุณสมบัติในการเล่าเรื่องได้ดี คือเป็นภาพที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวได้ดี
2. มีคุณสมบัติในการเป็นภาพที่ถ่ายทำได้ดี
3. มีคุณสมบัติในการเป็นภาพที่เร้าอารมณ์ผู้อ่านคือเป็นภาพที่ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ต่าง ๆ ได้
4. มีคุณสมบัติในการเป็นภาพที่ดูแล้วเข้าใจง่าย ไม่มีรายละเอียดยุ่งเหยิง
5. มีคุณสมบัติในด้านความสวยงาม คือเป็นภาพที่ดูแล้วเกิดความงดงาม

รักพร ชังชาติ (2531 : 44 - 45) ได้กล่าวถึงภาพประกอบที่ดีของหนังสือสำหรับเด็กว่าควรมีลักษณะดังนี้

1. ควรเป็นภาพเขียนมากกว่าภาพถ่าย เพราะภาพเขียนผู้เขียนภาพสามารถเขียนภาพประกอบเรื่องได้อย่างกว้างขวาง เก็บรายละเอียดและเน้นบางส่วนที่ต้องการได้ดีกว่าภาพถ่าย อีกทั้งภาพเขียนยังให้อารมณ์ขันและจินตนาการได้ดีกว่าภาพถ่าย

2. ภาพประกอบจะต้องสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง
3. ภาพประกอบที่ดีเมื่อเด็กดูแล้วสามารถที่จะเข้าใจเนื้อเรื่องได้ดี
4. ภาพประกอบที่ดีสามารถเล่าเรื่องในตัวของมันเอง
5. ภาพประกอบมีชีวิตชีวา มีความเคลื่อนไหวอยู่ในภาพ
6. ภาพประกอบที่ดีดูแล้วต้องให้ความรู้สึกและก่อให้เกิดจินตนาการที่แปลกใหม่
7. เป็นภาพที่ให้อารมณ์ขัน
8. ควรมีภาพประกอบทุกหน้าในหนังสือสำหรับเด็ก
9. ขนาดของภาพสำหรับเด็กเล็กควรใช้ภาพขนาด 3/4 ของหน้ากระดาษและลดขนาดของภาพให้เล็กลงเมื่อเด็กโตขึ้นตามลำดับ เช่น เด็กระดับประถมศึกษาปีที่ 3-4 อาจใช้ภาพขนาด 1/2 ของหน้ากระดาษ เป็นต้น
10. การใช้สี ควรให้สีสดใสสวยงาม เพราะเด็กชอบภาพสีมากกว่าภาพขาวดำ
11. เป็นภาพง่าย ๆ ขนาดใหญ่และชัดเจน ไม่จำเป็นต้องมีรายละเอียดในภาพมากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับเด็กเล็ก
12. ภาพจะต้องถูกต้องตรงตามความเป็นจริง

ปราณี เชียงทอง (2525 : 223) ได้กล่าวถึงหลักการใช้ภาพประกอบไว้ดังนี้

1. ควรเป็นภาพขนาดใหญ่ ตั้งแต่ครึ่งหน้ากระดาษขึ้นไป
2. ภาพที่มีกรอบเป็นสีเหลี่ยมผืนผ้า ควรวางภาพให้ด้านยาวขนานกับแนวนอนของหน้ากระดาษ เพื่อให้ตำแหน่งของภาพทอดไปในตำแหน่งที่เด็กสนใจ
3. ภาพประกอบควรเป็นภาพที่สมบูรณ์ ครบถ้วน ไม่เป็นเพียงส่วนใดส่วนหนึ่ง เช่น ภาพรถยนต์ ภาพสัตว์ ควรเป็นภาพรถเต็มคัน หรือเป็นสัตว์เต็มตัว เพราะเด็กไม่สามารถจินตนาการให้เห็นเป็นภาพเต็มสมบูรณ์ได้ เด็กอาจคิดว่าสัตว์หรือสิ่งของเหล่านั้น แตกหักเป็นส่วน ๆ ก็ได้
4. สำหรับเด็กเล็ก ภาพสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ควรให้ใกล้เคียงกับชีวิตจริงของเด็กเป็นภาพสิ่งของที่เด็กคุ้นเคย
5. ควรเป็นภาพที่มีลักษณะง่าย ๆ แสดงความหมายชัดเจน สามารถสื่อความหมายได้ดี ใช้เสริมความคิดรวบยอด ลดคำบรรยาย ช่วยให้เด็กสามารถจินตนาการถึงสิ่งที่กล่าวได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว
6. ควรเป็นภาพที่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริง ทั้งสีและการกระทำต่าง ๆ
7. ควรเป็นภาพที่ให้ความรู้สึกและแสดงอาการเคลื่อนไหว มีชีวิตชีวา เป็นภาพที่แสดงให้เห็นความหมายของถ้อยคำที่ใช้ดำเนินเรื่องและให้สามารถเข้าใจได้ง่าย

8. หลีกเลี่ยงการใช้ภาพที่หวาดเสียวและแสดงความโหดเหี้ยมทารุณโดยเด็ดขาด เพราะนอกจากจะทำให้เด็กตกใจกลัวและหวาดเสียวแล้ว ยังเป็นการชักนำให้จิตใจของเด็กโน้ม น้าวไปในทางกระต้างและขาดความเมตตากรุณาอีกด้วย

✓ บันลือ พฤกษ์วัน (2524 : 12) ได้สรุปลักษณะของภาพประกอบที่ดีไว้ดังนี้

1. ภาพสี ลักษณะดีเด่น วางรูปกระจ่างสวยงาม
2. ภาพแสดงลักษณะเด่นชัดและคงลักษณะของตัวละคร
3. แสดงให้เห็นอาการเคลื่อนไหวถูกต้อง เดาเรื่องได้
4. ช่วยสรุปเนื้อเรื่องจากการแสดงความต่อเนื่องได้ดี
5. ให้ประสบการณ์ตรงเหมือนผู้อ่านได้เห็นมาเอง

นอกจากนี้ วิริยะ สิริสิงห (2524 : 17) ได้รวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับลักษณะของภาพ ประกอบหนังสือสำหรับเด็กที่เด็กส่วนมากชอบไว้พอสรุปได้ดังนี้

1. เด็กชอบภาพที่มีลักษณะง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน อายุสูงขึ้นจะชอบภาพซับซ้อนขึ้น
2. เด็กชอบภาพที่แสดงการกระทำและการผจญภัย
3. เด็กชอบภาพสีมากกว่าภาพขาวดำ
4. เด็กอายุ 8 ปี สนใจภาพการ์ตูนประกอบวรรณคดีหรือนิทานมากที่สุด อายุ 9 ปี และ 10 ปี ชอบการ์ตูนซ้ำกันมากที่สุด
5. เด็กชอบภาพประกอบมากกว่าภาพประกอบน้อยชอบภาพใหญ่มากกว่าภาพ เล็กและชอบภาพตรงกับข้อความมากกว่าภาพที่ไม่ตรงกับข้อความ
6. ภาพสีน้ำ ช่วยให้เกิดจินตนาการได้มากกว่าภาพลักษณะอื่น
7. เด็กชายและเด็กหญิงอ่านเก่งหรือไม่เก่ง ชอบภาพลักษณะเดียวกัน
8. เด็กสนใจภาพข้างขวามากกว่าภาพข้างซ้าย

ชนิดของภาพประกอบ

ประยูร จรรย์วณิช (2509 : 161 - 172) ได้กล่าวไว้ว่า การเขียนภาพประกอบสามารถ แบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 2 ประเภทคือ 1. ภาพวิจิตร 2. ภาพมายา

1. ภาพวิจิตร

คือภาพที่ผู้เขียนเขียนให้สอดคล้องกับเรื่องหรือเพื่อเสริมเรื่องราวให้ถูกต้องตามต้น ฉบับ ยิ่งสอดคล้องมากเท่าไรก็จะยิ่งเพิ่มพูนให้หนังสือเล่มนั้นมีความงดงามยิ่งขึ้นและสามารถ ดึงดูดอารมณ์ของผู้อ่านได้มากขึ้นด้วย การเขียนภาพวิจิตรนี้สามารถแยกออกได้เป็น 2 แบบ คือ

1.1 ภาพจิตร แบบสมจริง

การเขียนภาพประกอบแบบสมจริงนี้ ผู้เขียนจะต้องอ่านหนังสือที่เป็นต้นฉบับอย่างละเอียดถี่ถ้วนตลอดจนวันเดือนปีที่ผู้ประพันธ์ระบุไว้ในเรื่อง อีกทั้งสถานที่ที่ผู้ประพันธ์บรรยายไว้ให้แน่ชัด เมื่อผู้เขียนภาพเข้าใจเนื้อเรื่องและผู้ประพันธ์กล่าวถึงอย่างถี่ถ้วนจริง ๆ แล้ว จากนั้นผู้เขียนภาพก็จะเขียนภาพออกมาให้สมจริงตามเนื้อเรื่องให้สมบูรณ์ที่สุด

1.2 ภาพจิตรแบบจินตนาการ

การจิตรแบบนี้เป็นภาพของความรู้สึกนึกคิดความฝัน ไม่จำเป็นต้องยึดถือความเป็นจริง ตลอดจนสีสันทันทีสามารถเลือกใช้ได้อย่างเสรี

2. ภาพมายา

ภาพมายาก็คือภาพการ์ตูน ซึ่งแบ่งเป็นหลายประเภท ตั้งแต่การ์ตูนสำหรับเด็กไปจนถึงการ์ตูนสำหรับผู้ใหญ่ การเขียนการ์ตูนสำหรับเด็กโดยมากนิยมเขียนให้ผิดเพี้ยนไปจากความเป็นจริง

วิริยะ สิริสิงห (2524 : 55) และ วิโชค มุกดามณี (2523) ได้แบ่งลักษณะของภาพประกอบไว้เหมือนกัน โดยแบ่งออกเป็น 5 ประเภทคือ

1. ลักษณะเหมือนจริง - ให้ลักษณะเป็นจริงซึ่งศึกษามาจากธรรมชาติทั้งสิ้น
2. ลักษณะสร้างสรรค์หรือจินตนาการ - ไม่มีลักษณะเหมือนจริงมากนัก เช่น เส้นหรือรูปทรงต่าง ๆ ประกอบขึ้นมาในจินตนาการมากขึ้น คือมีการเพิ่มเติมความคิดเข้าไป
3. ลักษณะการเขียนภาพแบบรูปทรงเรขาคณิต - ลักษณะนี้จะสร้างสรรค์มากขึ้นโดยใช้รูปทรงเรขาคณิตแทนคำ คือจะใช้วงกลม สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยมมาประกอบกัน เป็นรูป
4. การใช้รูปทรงซึ่งเป็นสัญลักษณ์มาแทนคำ - จะใช้ลักษณะ Symbolic แทนคำความหมายในภาพ
5. ลักษณะการเขียนภาพสัตว์ - จะเป็นลักษณะสมจริงก็ได้รูปทรงเรขาคณิตหรือสัญลักษณ์ก็ได้

ประดิษฐ์ กัดประเสริฐ (2522 : 83 - 90) ได้แบ่งชนิดของภาพประกอบไว้ดังนี้

1. ภาพเขียน - ภาพเขียนแบ่งออกเป็น 7 ประเภทคือ

1.1 ภาพแบบเด็ก ๆ ได้แก่ ภาพที่เด็กเขียนขึ้นมาเอง หรือภาพที่ผู้ใหญ่เขียนเลียนแบบเด็ก

1.2 ภาพดีไซน์ ได้แก่ ภาพที่เด็กออกแบบขึ้นมาใหม่โดยการนำเอาธรรมชาติหรือของจริงมาทำให้มีรูปทรงง่ายขึ้น แล้วตกแต่งลวดลายและสีสันทันทีไปตามความคิด

1.3 ภาพการ์ตูน คือภาพที่ดัดแปลงจากความเป็นจริงแต่มีได้พิถีพิถันในด้านรูปทรงไม่มีการตกแต่งลวดลายเพียงแต่ต้องการทำของจริงให้ง่ายขึ้น

1.4 ภาพเหมือน คือภาพที่พยายามเขียนให้สมจริงตามลักษณะที่ควรเป็นของวัตถุต่าง ๆ เป็นการเลียนแบบธรรมชาติ

1.5 ภาพสเก็ตช์ คือภาพเหมือนที่มีลักษณะหยาบกว่าและง่ายกว่า ซึ่งอาจเกิดจากความต้องการความรวดเร็วในการเขียนหรือจิตใจตลกร้ายละเอียดยกออกไปเพื่อให้ดูแปลกตา

1.6 ภาพลายเส้น คือภาพที่ดัดแปลงไปจากภาพเหมือนอีกแบบหนึ่ง โดยตัดรายละเอียดเกี่ยวกับแสงเงาและพื้นผิวออกไป คงเหลือแต่เส้นกรอบนอกและรายละเอียดที่จำเป็น

1.7 ภาพคอมโพสิชัน (Composition) ภาพแบบนี้หลักสำคัญอยู่ที่การจัดองค์ประกอบของภาพ คือจะมีการจัดภาพโดยสร้างองค์ประกอบขึ้นมาใหม่ให้ผิดไปจากความจริงโดยยึดความคิดที่จะแสดงออกอย่างอิสระเป็นสำคัญ

2. ภาพถ่าย

3. แผนผัง แผนที่หรือภาพไดอะแกรม

ภิญญาพร นิตยะประภา (2534 : 62 - 63) ได้แบ่งชนิดของภาพประกอบออกเป็น 2 ชนิด คือภาพเขียนและภาพถ่าย

1. ภาพเขียน หมายถึงภาพที่เขียนขึ้นด้วยหมึกและสีต่าง ๆ เป็นรูปร่างลักษณะต่าง ๆ ตามที่จะออกแบบ อาจเป็นภาพเหมือน ภาพสเก็ตช์ ภาพจินตนาการ ภาพการ์ตูน ภาพล้อ แผนภาพ แผนภูมิ แผนที่ ฯลฯ ใช้สำหรับตีพิมพ์ประกอบตัวเรียงพิมพ์ในที่ที่เหมาะสม และ จำเป็นต้องใช้ เพื่อบรรยายหรืออธิบายเรื่องราวและช่วยตกแต่งสิ่งพิมพ์ให้สวยงาม

2. ภาพถ่าย หมายถึง ภาพที่ผลิตขึ้นด้วยการใช้ฟิล์มบันทึก อาจเป็นภาพสีหรือภาพขาวดำ เพื่อทำให้เรื่องราวหรือข้อความตอนนั้นเป็นที่เข้าใจได้แจ่มแจ้งยิ่งขึ้น

ลักษณะภาพการ์ตูน

สมัตร์ ผลจำริญญ (2522) ได้แบ่งลักษณะของภาพการ์ตูนไว้ 2 แบบใหญ่ ๆ คือ

1. แบบเลียนของจริง (Realistic Type) เป็นการเขียนภาพให้มีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริงในธรรมชาติ ทั้งในเรื่องสัดส่วน รูปร่าง ลักษณะท่าทางและสภาพแวดล้อม ซึ่งภาพการ์ตูนแบบนี้มีลักษณะใกล้เคียงกับความจริงมาก แต่ไม่ถึงกับเป็นภาพวาดเหมือนจริง

2. แบบล้อของจริง (Cartoon Type) เป็นภาพที่เขียนบิดเบือนไปจากความเป็นจริง มักเน้นเฉพาะลักษณะเด่น ๆ หรือที่สำคัญ ๆ มีจุดมุ่งหมายเพื่อจะให้เป็นการล้อเลียนและให้เกิดอารมณ์ขันแก่ผู้ดู นักเขียนภาพล้อที่ดีมักจะไม่วาดให้เหมือนจริง แต่จะบิดเบือนไปตามที่ต้องการ ที่เห็นได้ชัดก็คือ รูปร่างหน้าตา ท่าทาง สัดส่วนและเรื่องราวที่เกินจริง คือจะถูกบิดเบือนให้ผิดเพี้ยนจนเกินความเป็นจริงตามปกติธรรมดา ยังมีการ์ตูนอีกแบบหนึ่งซึ่งเป็นภาพล้อที่เขียนเป็นภาพลายเส้นเรียกว่า "การ์ตูนโครงร่าง" หมายถึงภาพวาดลายเส้นขาว-ดำง่าย ๆ

มีสัดส่วนลักษณะผิดไปจากของจริง (สุวิช แทนบัน. 2517 : 5) การ์ตูนชนิดนี้จะใช้เป็นภาพประกอบการสอนในฐานะเป็นสัญลักษณ์ของรูปภาพ ซึ่งเป็นที่เข้าใจกันระหว่างครูกับ นักเรียน ไม่ได้เน้นเรื่องความเหมือนจริง

ศักดิ์ชัย เกียรตินาคินทร์ (2533 : 78 - 81) ได้แบ่งลักษณะภาพการ์ตูนออกเป็น 4 ลักษณะดังนี้คือ

1. ภาพเลียนแบบธรรมชาติ (Natural Cartoon) สามารถแบ่งได้อีก 2 ลักษณะย่อย คือ

1.1 การ์ตูนรูปสัตว์ ซึ่งมี 2 ลักษณะคือรูปสัตว์เหมือนจริงและรูปสัตว์ทำทางคน การ์ตูนรูป สัตว์เหมือนจริง จะเขียนเลียนแบบธรรมชาติ อาจจะมีลักษณะเหมือนจริงหรือลดตัดทอนให้ผิดแปลกไปอย่างภาพการ์ตูน แต่กิริยาท่าทางยังคงเป็นสัตว์ประเภทนั้น ๆ ส่วนการ์ตูนรูปสัตว์ทำทางคนนั้นก็ยังคงเขียนเลียนแบบธรรมชาติ แต่มีกิริยาท่าทางการแต่งตัวเลียนแบบคน เช่น มิกกี้เมาส์ โดนัลด์ดั๊ก และโดเรมอน เป็นต้น

1.2 การ์ตูนรูปคน ลักษณะการเขียนจะเลียนแบบคนจริง หรือลดทอนจากของจริง โดยเน้นเฉพาะลักษณะเด่น ๆ ของคนก็ได้

2 การ์ตูนภาพวิจิตร (Fine Cartoon) หมายถึง ลักษณะการ์ตูนที่มีลวดลายการเขียนสวยงามในลักษณะวิจิตรศิลป์ การใช้เส้นตกแต่งลวดลายอย่างประณีตวิจิตรพิสดาร จนถือได้ว่าเป็นงานศิลปะที่มีคุณค่า

3. การ์ตูนภาพกราฟิก (Graphic Cartoon) หมายถึง การ์ตูนที่มีลักษณะการเขียนภาพเหมือนกับงานออกแบบ รูปร่างการ์ตูนมักเป็นรูปร่าง ๆ ทรงเรขาคณิต เช่น วงกลม สามเหลี่ยมและสี่เหลี่ยม เป็นต้น การระบายสีมักเป็นสีเรียบหรือไล่สีน้ำหนักร่อนจางเล็กน้อย มีขอบเขตของการลงสีแน่นอน รูปเส้นขอบชัดเจนในลักษณะเดียวกับงานออกแบบกราฟิก

4. การ์ตูน 3 มิติ (Three-Dimension Cartoon) หมายถึง การสร้างรูปการ์ตูนจากวัสดุต่าง ๆ เช่น ดิน ไม้ พลาสติก เพื่อให้เป็นรูปการ์ตูน 3 มิติก่อนแล้วจึงถ่ายเป็นภาพหรือภาพยนตร์การ์ตูน 2 มิติ อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งถ้าถ่ายทำเป็นภาพยนตร์ยังสามารถใช้เทคนิคถ่ายทำให้การ์ตูนนั้นเคลื่อนไหวได้ (Animation) เหมือนมีชีวิตจริง

นอกจากนี้ยังได้แบ่งประเภทของการ์ตูนตามคุณประโยชน์ในการใช้ภาพการ์ตูนไว้อีก 7 ประเภท คือ

1. ภาพล้อสังคม (Gag Cartoon) เป็นภาพเชิงล้อ นัยมพิพในหนังสือพิมพ์และนิตยสาร

2. ภาพล้อการเมือง (Political and Editorial Cartoon) เป็นภาพล้อผู้บริหารประเทศ เน้นทางด้านการเมืองและการปกครอง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อกระตุ้นผู้อ่านให้เห็นในเชิงตรงกันข้ามหรือขบขันเสียดสี เป็นต้น

3. การ์ตูนโฆษณา (Commercial Cartoon) หมายถึง การ์ตูนที่ใช้ในงานโฆษณาชวนเชื่อสินค้า อาจเป็นรูปการ์ตูน 2 มิติ หรือหุ่นการ์ตูน 3 มิติ

4. การ์ตูนประชาสัมพันธ์ (Public Relations Cartoon) เป็นการ์ตูนในลักษณะเดียวกับการ์ตูนโฆษณา แตกต่างกันที่วัตถุประสงค์ การ์ตูนประชาสัมพันธ์เป็นการ์ตูนที่ใช้ประดับตกแต่งเพื่อกระตุ้นในการบอกข่าวแจ้งข่าวให้ผู้อื่นได้ทราบ โดยมีได้มุ่งหวังผลทางด้านการค้าเหมือนการ์ตูนโฆษณา

5. การ์ตูนล้อเลียน (Caricature Cartoon) เป็นการ์ตูนที่เขียนในเชิงล้อเลียนบุคคลให้ดูตลกขบขัน โดยวาดบุคลิกลักษณะเกินความเป็นจริง

6. ภาพยนตร์การ์ตูน (Animated Cartoon) หมายถึงการทำภาพวาดการ์ตูนให้ออกมาเป็นภาพยนตร์ โดยการวาดการ์ตูนลงบนแผ่นใส แล้วถ่ายเป็นภาพยนตร์ให้มีลักษณะการเคลื่อนไหวเหมือนมีชีวิตจริง

7. การ์ตูนเรื่องยาว (Comic Strip Cartoon) เป็นการ์ตูนที่ใช้ดำเนินเรื่องราวหรือประกอบนิยาย นิทานตั้งแต่ต้นจนจบ มักมีความยาวเป็นตอน ๆ ไม่สามารถจบลงภายในช่องเดียวเหมือนการ์ตูนภาพล้อ

ส่วน ณรงค์ ทองปาน (2526 : 118) ได้แบ่งประเภทของการ์ตูนไว้เป็น 12 ประเภท คือ

1. การ์ตูนการเมือง (Political Cartoon, Caricature)
2. การ์ตูนประกอบเรื่อง (Illustrated Cartoon)
3. การ์ตูนสั้นเป็นตอน ๆ (Strip)
4. การ์ตูนซ้ำขั้นรูปเดียวจบ ซึ่งจะเป็นการ์ตูนเงียบหรือมีคำพูดประกอบได้ (Gag)
5. การ์ตูนซ้ำขั้นหลายช่องจบในหน้าเดียว
6. การ์ตูนเรื่องยาว (Comics หรือ Serial Cartoon)
7. การ์ตูนโฆษณา (Commercial Cartoon)
8. การ์ตูนเคลื่อนไหว (Animation Cartoon) หมายถึงภาพยนตร์การ์ตูน
9. การ์ตูนล้อเลียนบุคคล (Critical Cartoon)
10. การ์ตูนประกอบการศึกษา (Visual Aid Cartoon)
11. การ์ตูนโทรทัศน์ (Television Cartoon)
12. การ์ตูนแบบ (Pattern)

สีของภาพประกอบ

สี หมายถึง สิ่งที่ปรากฏแก่สายตาให้เห็นพื้นผิวต่างกัน เป็นภาพสะท้อนภายหลังจากที่แสงไปตกกระทบและมาปรากฏแก่สายตา

สีเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก ในแง่ที่มีส่วนช่วยสร้างอารมณ์เร้าความสนใจ ทั้งยังช่วยสร้างความจริงจังและส่งเสริมให้เด็กเกิดจินตนาการที่สวยงามเด็ก ๆ มักเลือกอ่านหนังสือที่มีภาพสีสวย ๆ มากกว่าภาพขาวดำ เว้นแต่จะเป็นเรื่องสนุกสนานที่เด็กชอบจริง ๆ ดังนั้น ในการจัดทำหนังสือสำหรับเด็กผู้สร้างจึงควรจะเรียนรู้และใช้สีให้เป็น มีความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการใช้สี ดังต่อไปนี้ (หทัย ตันหยง, 2529 : 130 - 132)

1. ความรู้เรื่องสีในธรรมชาติ โดยส่วนรวมแสงแดดเป็นสีขาว แต่สีจากวัตถุธาตุโดยรวมกันเป็นสีดำ

2. ตัวสี (Hue) หมายถึง สีประเภทต่าง ๆ ทั้งแม่สีและสีผสมรวมทั้งการใช้แม่สีกับสีคู่ผสม เช่น

แดง + เหลือง = ส้ม

เหลือง + น้ำเงิน = เขียว

น้ำเงิน + แดง = ม่วง

3. ลักษณะการสะท้อนของสีต่อสายตามนุษย์ เช่น สีเหลืองสะท้อนได้น้อยในเวลากลางวันแต่ สะท้อนได้ดีในเวลากลางคืน สีหนักทึบแสดงระยะใกล้ สีเบาบางแสดงระยะไกล

4. แถบสีในธรรมชาติหรือแสงสว่างจะเรียงเป็นลำดับกันไปตามช่วงคลื่นระหว่าง 400-700 มิลลิ ไมครอน ที่สามารถเห็นได้

5. วรรณะของสี (Tones) หมายถึงสีให้ความรู้สึกต่ออารมณ์

สีวรรณะอุ่น ได้แก่ เหลือง ส้ม แดง ม่วงแดง

สีวรรณะเย็น ได้แก่ เขียว ฟ้า ม่วง คราม น้ำเงิน

6. ค่าของสี (Values) คือการให้น้ำหนักของสี น้ำหนักหลากสี น้ำหนักสีเดียว

7. การตัดสี (Contrasts) ทำให้สีมีลักษณะเด่นชัดเจน ซึ่งจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับมวลธาตุสี (Element) และพื้นผิวสี (Texture)

8. ลักษณะเอกรงค์ คือการใช้สีใดสีหนึ่งเป็นสีที่แสดงอิทธิพลเหนือสีอื่น ๆ

เมื่อสรุปโดยส่วนรวมของเอกรงค์แล้ว การใช้สีประกอบภาพในหนังสือสำหรับเด็กสามารถยึดถือหลักจิตวิทยาของสีคือ

วัยเด็ก - ทั้งเด็กเล็กและเด็กโตจะชอบสีประเภทแม่สีและสีฉูดฉาดบาดตา โดยเน้นสีแดง เหลือง น้ำเงินและเขียว

วัยรุ่น - ขอบสีผสม สดใส เบาบางในอารมณ์ โดยเน้นสีฟ้า ชมพู ทองอ่อนและส้ม
น.ณ ปากน้ำ (2522 : 50 - 51) ได้กล่าวถึงหลักจิตวิทยาของสีไว้ดังต่อไปนี้

สีเหลือง	แสดงความไพเราะรุ่งเรืองก้าวหน้า
สีแดงเข้ม	แสดงความสง่างามและความปิติอิ่มเอิบ
สีแดง	ความตื่นเต้นเร้าใจ
สีแดงกุหลาบ	แสดงความอ่อนหวาน นุ่มนวล
สีสดและสีเบาบาง	บ่งถึงความกระชุ่มกระชวย ความแจ่มใส
สีเขียวและสีน้ำเงิน	แสดงความสวย เงียบ สุขสันติ
สีเขียวแก่ผสมเทา	ก่อให้เกิดความสลด รันทดใจและชราภาพ
สีเทาปานกลาง	แสดงถึงความนิ่งเฉย และเงียบ
สีดำขาว	แสดงอารมณ์กดดัน อึดอัดใจ
สีขาว	แสดงสัญลักษณ์ของความบริสุทธิ์เบิกบาน
สีทอง สีเงิน สีแวววาว	แสดงถึงความมั่งคั่ง
สีแดงเหลือง	แสดงอารมณ์ตื่นเต้น

และจากการทดลองในแง่จิตวิทยาของเกรฟส์ (ภิญญาพร นิตยะประภา. 2534 : 67;
อ้างอิงมาจาก Graves. n.d.) พบว่าสีต่าง ๆ ให้ความรู้สึกดังต่อไปนี้

1. สีอุ่น ได้แก่ สีเหลือง แสด แดง ให้ความรู้สึกคึกคัก เร่งเร้าและก่อให้เกิดความตื่นเต้นอยู่เสมอ
2. สีเย็น ได้แก่ สีม่วง น้ำเงิน เขียว ให้ความรู้สึกสันโดษ เงียบสงบและก่อให้เกิดความเยือกเย็นอยู่เสมอ
3. คนทั่วไปจะชอบสีแดง น้ำเงิน ม่วง เขียว แสดและเหลือง
4. ผู้หญิงส่วนใหญ่ชอบสีแดง ผู้ชายส่วนใหญ่ชอบสีน้ำเงิน
5. ผู้หญิงส่วนใหญ่มีความรู้สึกต่อสีเร็วกว่าผู้ชาย และลักษณะการบอดสีมักปรากฏในผู้ชายมากกว่าผู้หญิง
6. สีแดง เป็นสีที่มีอำนาจดึงดูดสายตามากที่สุด เป็นสีที่แสดงความก้าวร้าว ความร้อนแรง ความตื่นเต้นและความกล้าหาญ เป็นสีเก่าแก่ที่มีใช้กันมาช้านาน
7. สีเหลือง เป็นสีที่มีความสว่างมากที่สุด เป็นสีที่แสดงถึงความสดชื่นและความมีชีวิตชีวา ในอารยธรรมของจีนและคริสเตียนถือว่าสีเหลืองเป็นสีที่แสดงถึงความศักดิ์สิทธิ์
8. สีน้ำเงิน เป็นสีที่มีความเรียบง่าย แสดงถึงความเยือกเย็น สง่างามแผ่ วังเวก สงบเสงี่ยม ลึกซึ้ง บางครั้งแสดงถึงความเศร้าตามธรรมชาติ และบางครั้งในทางศาสนาสีนี้แสดงถึงความหวัง
9. สีม่วง เป็นสีที่แสดงความเยือกเย็นและความสงบ รวมทั้งความสิ้นหวัง เมื่อมองนาน ๆ ทำให้รู้สึกเมื่อยตา

10. สีเขียว เป็นสีที่มีลักษณะคล้ายสีน้ำเงิน ให้ความรู้สึกที่ค่อนข้างจะเป็นกลาง แต่มีแนวโน้มที่จะให้ความรู้สึกสงบมากกว่าความกระตือรือร้น ให้ความรู้สึกชุ่มชื้น สดชื่น กระปรี้กระเปร่า ความอยู่เย็นเป็นสุข ความเจริญรุ่งเรือง ความหวัง ความซื่อสัตย์

11. สีส้มและสีแดง เป็นสีที่เร้าใจ ให้ความรู้สึกอบอุ่นค่อนข้างร้อนแรงและบาดตา บางครั้งแสดงถึงความรุ่งโรจน์และความมั่งคั่ง

12. สีชมพู เป็นสีที่งดงาม ให้ความรู้สึกน่ารัก บริสุทธิ์และไร้เดียงสา เป็นสีที่แสดงถึงเกียรติยศ อำนาจ ความเป็นผู้ดี และบางครั้งก็แสดงถึงความเสียใจอันใหญ่หลวง

13. สีน้ำตาล เป็นสีที่ให้ความรู้สึกมั่นคง แต่แห้งแล้งและเศร้า

14. สีเทา เป็นสีที่ให้ความรู้สึกเศร้า สงบ เย็นชา มักใช้เป็นสัญลักษณ์ของความเศร้าโศก ความหนาวสะท้าน ความกลัว ความมืดสลัว ความทรุดโทรมและความแก่ชรา

15. สีดำ เป็นสีที่ให้ความรู้สึกเยียบเหงาเศร้าโศกเป็นสัญลักษณ์ของความตายและความกลัว

16. สีขาว เป็นสีที่มีความสว่าง ให้ความรู้สึกฉึกฉัก เร่งเร้า ตื่นเต้นมากกว่าสีเทาและสีเทา เป็นสัญลักษณ์ของความเศร้าโศก ชาวตะวันตกใช้สีขาวเป็นสีของเจ้าสาวในวันมงคลสมรส

ภาพประกอบที่เป็นภาพสีย่อมมีอิทธิพลให้เด็กเกิดความพอใจมากกว่าภาพขาวดำ ดังนั้นถ้าจำเป็นต้องใช้ภาพขาวดำเป็นภาพประกอบในหนังสือสำหรับเด็ก ก็ควรใช้ภาพขนาดใหญ่ เพื่อเป็นการทดแทนสีที่ขาดไป

ปราณี เชียงทอง (2525 : 225 - 226) ได้กล่าวถึงการใช้สีกับภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กว่า ควรคำนึงถึงอิทธิพลของสีที่มีต่อความรู้สึกและต้องเลือกใช้ให้ถูกต้องเหมาะสมด้วย โดยสีต่าง ๆ จะให้ความรู้สึกต่าง ๆ กันดังนี้

สีวรรณะอุ่น ได้แก่ สีเหลือง สีแดง สีส้มเหลือง สีส้ม สีแดงม่วงและสีม่วง

สีเหลือง ให้ความรู้สึกสนุกสนาน เบิกบาน

สีแดง ให้ความรู้สึกเร้าประสาทและการกระตุ้น เคลื่อนไหว

สีส้มเหลือง ให้ความรู้สึกอบอุ่น มีชีวิตจิตใจ

สีส้ม ให้ความรู้สึกร้อน โกรธ

สีม่วง ให้ความรู้สึกโอ้อ่า ร่ำรวย สูงส่งและยศศักดิ์

โดยรวมแล้วสีวรรณะอุ่นจะให้ความรู้สึกตื่นเต้น ฉึกฉัก เร่งเร้าและมีชีวิตจิตใจ กระฉับกระเฉงและทำให้ดูใกล้กว่าสีอื่น

สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีเหลืองเขียว สีเขียว สีน้ำเงินเขียว สีน้ำเงิน สีฟ้าและสีม่วง

สีม่วงและสีเหลือง เป็นสีที่เข้าได้ทั้งสองวรรณะถือเป็นสีตัวกลาง

สีเหลืองเขียว	ให้ความรู้สึกถึงความยินดี ร่าเริง
สีเขียว	ให้ความรู้สึกสงบ พักผ่อน
สีน้ำเงิน	ให้ความรู้สึกถึงความเยือกเย็น ความมีน้ำใจและความเยือกเย็น
สีน้ำเงินเขียว	ให้ความรู้สึกมีด เยือกขรึม
สีฟ้า	ให้ความรู้สึกสงบเย็น หมายถึงน้ำ ความร่มเย็นหรือฤดูหนาว
สีวรรณะเย็น	เป็นสีที่ให้ความรู้สึกสงบ เยือกเย็น สวยและทำให้ดูไกลกว่าสีอื่น

สีแดงจะเป็นสีที่เด็กรู้จักก่อนและเลือกก่อน ตามมาด้วยสีเหลือง สีฟ้าและสีเขียว และสีที่เด็กชอบก็คือ สีแดง สีเขียวและสีน้ำเงิน เด็กจะจดจำสีต่าง ๆ สัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก เช่น สีฟ้ากับท้องฟ้า และสีเขียวกับหญ้า เป็นต้น สีสามารถให้ความรู้สึกได้ดีโดยเฉพาะกับเด็ก เด็กเล็กมักให้ความสำคัญกับสีมากกว่ารูปร่าง ดังนั้นในการสร้างหนังสือสำหรับเด็ก ต้องเน้นเรื่องสีให้มากโดยยึดหลักในการใช้สีกับภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก ดังนี้

1. ควรใช้ภาพสีหลายสีมากกว่าภาพขาวดำ
2. ควรเลือกใช้สีให้เหมาะสมตามเนื้อเรื่องและต้องคำนึงถึงการใช้สีที่ให้ความรู้สึกต่าง ๆ กัน ให้ตรงตามเนื้อเรื่องเสมอ เช่น ถ้าเป็นเรื่องที่สนุกสนาน เบิกบาน ควรใช้สีวรรณะอุ่นหรือถ้ากล่าวถึงเรื่องบางอย่างที่ลึกลับ ควรใช้สีดำหรือสีม่วงประกอบเฉพาะในช่วงนั้น ๆ เป็นต้น
3. ควรใช้สีวรรณะอ่อนในการเร่งเร้าและดึงดูดความสนใจของเด็กมากกว่าจะใช้สีวรรณะเย็นซึ่งไม่ดึงดูดความสนใจของเด็กได้ดีเท่าที่ควร
4. ควรหลีกเลี่ยงสีที่แสดงความรู้สึกโศกเศร้าไม่เบิกบาน เช่น สีดำ สีม่วงและสีน้ำตาล เป็นต้น ควรจะใช้สีเหล่านี้เฉพาะตรงส่วนที่ต้องการแสดงความรู้สึกโศกเศร้าของตัวละครในเรื่องเท่านั้น
5. การใช้สีต่าง ๆ ควรใช้สีเข้ม ชัดเจน ให้ความรู้สึกตรงตามความต้องการมากกว่าจะให้สีซีดจาง โดยเฉพาะปกหนังสือสำหรับเด็ก ควรใช้สีสดใส สะดุดตา เพื่อให้ดึงดูดความสนใจของเด็ก

นอกจากนี้ ประดิษฐ์ กลัดประเสริฐ (2522 : 90) และสมศักดิ์ ศรีมานิช (2523 : 47) ได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องหลักการใช้สีกับภาพประกอบในหนังสือสำหรับเด็กไว้ สอดคล้องกันดังนี้คือ

1. เด็กเล็กชอบสีสดหรือสีประเภทแม่สีหรือสีร้อนแรง โดยไม่คำนึงถึงรายละเอียดและความจริง
2. เด็กประถมต้น ใช้ได้ทั้งสีสดและสีผสมที่ใกล้เคียงธรรมชาติ
3. เด็กประถมปลาย ชอบสีผสมที่ใกล้เคียงธรรมชาติหรือสีที่เย็นลง
4. เด็กมัธยมหรือเด็กวัยรุ่น สนใจสีแตกต่างกันออกไปหลายลักษณะ ใช้สีหลายแบบ โดยยึดถือหลักความสวยงามและความแปลกใหม่เป็นสำคัญ

แต่อย่างไรก็ตาม เกี่ยวกับเรื่องการใช้สีของภาพประกอบนี้ จินตนา ไบกาซูยี (2534 : 66) ได้กล่าวไว้อย่างน่าสนใจ คือ การใช้ภาพสีและภาพขาวดำในหนังสือเด็กไม่มีความแตกต่างกัน โดยทั่วไปเด็กชอบทั้งรูปภาพสีและขาวดำ ถ้าภาพนั้นมีความเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง และเป็นภาพวาดที่ดี อย่างไรก็ตามมีความนิยมตามท้องตลาดว่า ภาพสำหรับเด็กเล็กควรใช้ภาพสีและใช้สีฉูดฉาด ส่วนภาพสีสำหรับเด็กโต ใช้สีสดใสเป็นสีผสมมากกว่าแม่สี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะภาพประกอบ

การใช้ภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กนั้นจะต้องทำให้ถูกต้องและเหมาะสม เพราะภาพประกอบในหนังสือสำหรับเด็กมีความสำคัญมากดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ดังนั้นจึงได้มีการศึกษาค้นคว้า เพื่อหาหลักการที่จะใช้ภาพประกอบให้ได้ผลตามความมุ่งหมายและเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งมีผู้ศึกษาวิจัยไว้พอสรุปได้ดังนี้

เฟรน (French. 1952) ได้ศึกษาลักษณะของภาพที่มีลักษณะซับซ้อน และภาพที่มีลักษณะง่าย ๆ เพื่อดูว่าเด็กและผู้ใหญ่จะชอบภาพทั้งสองลักษณะนี้อย่างไร ซึ่งผลการทดลองที่ได้ คือ

1. ผู้ใหญ่ชอบภาพที่มีลักษณะซับซ้อนมากกว่าภาพที่มีลักษณะง่าย
2. เด็กชอบภาพที่มีลักษณะง่าย ๆ มากกว่าภาพที่มีลักษณะซับซ้อน
3. เด็กที่มีอายุน้อยชอบภาพที่มีลักษณะง่าย ๆ มากกว่าเด็กที่มีอายุสูงขึ้นไป
4. เด็กนักเรียนหญิงมีแนวโน้มที่จะชอบภาพที่มีลักษณะง่าย ๆ มากกว่าในทุกระดับอายุ

บลูมเมอร์ (Bloomer. 1960) ได้ศึกษาความชอบของนักเรียนเกรด 4, 5 และ 6 ที่มีต่อลักษณะภาพวาดลายเส้น ภาพวาดแรเงาและภาพวาดระบายสีน้ำ ผลที่ได้พบว่านักเรียนชอบภาพวาดระบายสีน้ำมากกว่าภาพวาดแรเงา และภาพวาดลายเส้น และยังคงกล่าวว่าภาพสีน้ำช่วยให้ให้นักเรียนเกิดจินตนาการได้มากกว่าภาพลักษณะอื่น ๆ

วิปเปิล (Whipple. 1963) ได้ศึกษาลักษณะและสีของภาพที่เด็กชอบ โดยศึกษากับเด็กนักเรียนชายหญิงที่มีอายุระหว่าง 8-11 ขวบ พบว่าภาพที่เด็กสนใจเป็นภาพที่แสดงการเคลื่อนไหว ไม่มีความซับซ้อน เป็นภาพสีขนาดใหญ่และเป็นภาพที่ตรงกับเรื่อง อีกทั้งยังชอบหนังสือที่มีภาพประกอบมากกว่าหนังสือที่มีภาพประกอบน้อย

สโลน (Sloan. 1972) ได้ศึกษาการชอบภาพลักษณะต่าง ๆ ของนักเรียนและครูที่อยู่ในเมืองและนอกเมืองว่าเหมือนกันหรือไม่ และภาพลักษณะใดจะเหมาะสมกับเนื้อหาที่เป็นเรื่องเล่า และภาพลักษณะใดจะเหมาะสมกับเนื้อหาประเภทให้ความรู้ ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนและครูทั้งในเมืองและนอกเมืองชอบภาพถ่ายมากกว่าภาพเหมือน ภาพประติมากรรม และภาพการ์ตูน
2. นักเรียนทั้งในเมืองและนอกเมือง ชอบภาพลักษณะต่าง ๆ ไม่แตกต่างกัน
3. เมื่อได้ฟังเนื้อหาประเภทให้ความรู้แล้ว นักเรียนและครูทั้งในเมืองและนอกเมือง จะชอบภาพถ่ายและภาพเหมือน
4. เมื่อได้ฟังเนื้อหาที่ได้เป็นเรื่องเล่าแล้ว นักเรียนและครูทั้งในเมืองและนอกเมืองจะชอบภาพประติมากรรมมากที่สุด
5. ลักษณะเนื้อหาที่ให้ผลต่อการเลือกภาพมากที่สุด
6. ครูมีแนวโน้มในการเลือกภาพตรงกับนักเรียน
7. เพศมีผลต่อการเลือกภาพมาก
8. เด็กผู้ชายทุกระดับชอบภาพถ่ายและภาพเหมือนมากกว่าภาพประติมากรรมและภาพการ์ตูน เมื่อได้ฟังเนื้อหาทั้งสองประเภท
9. เด็กผู้หญิงชอบภาพถ่ายมากที่สุดและชอบภาพเหมือน ภาพประติมากรรม และภาพการ์ตูนเท่า ๆ กัน

วุฒิ แตรสังข์ (2514 : 76) ได้ศึกษาเรื่องแบบ สีและขนาดของภาพประกอบแบบเรียนที่นักเรียน ชั้นประถมศึกษาตอนปลายชอบ พบว่าแบบภาพที่เด็กชอบมากที่สุดคือภาพถ่าย รองลงมาคือภาพแรงและภาพลายเส้นตามลำดับ ส่วนเรื่องสีของภาพพบว่าเด็กชอบภาพหลายสีแบบธรรมชาติเป็นอันดับ 1 ภาพ ขาวดำเป็นอันดับ 2 และภาพสีเดียวเป็นอันดับ 3 นอกจากนี้ยังพบว่าแบบมีอิทธิพลต่อการเลือกภาพของนักเรียนมากที่สุด รองลงมาคือสีและขนาดตามลำดับ

จารึก ชุกติติกุล (2515 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาอิทธิพลของสีที่มีต่อความชอบและไม่ชอบภาพของ นักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น เพื่อต้องการทราบว่าเด็กชอบสีอะไร สีใดบ้างที่เหมาะสมสำหรับใช้วาดหรือพิมพ์ภาพชนิดภาพสีเดียว และสีจะมีอิทธิพลต่อการชอบภาพขาวดำและภาพสีเดียวหรือไม่ ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ว่าเด็กผู้ชายชอบสีแดง ส่วนเด็กผู้หญิงชอบสีม่วงแดง และสีที่เหมาะสมในการใช้สร้างภาพสีเดียวคือสีม่วง สำหรับเรื่องอิทธิพลของสีที่มีต่อการชอบภาพขาวดำและภาพสีเดียวนั้น พบว่าสีไม่มีอิทธิพลที่จะเปลี่ยนความไม่ชอบภาพขาวดำให้ชอบภาพสีเดียวที่มีเนื้อหาเดียวกัน แต่มีอิทธิพลในการเปลี่ยนความชอบภาพขาวดำเป็นไม่ชอบภาพสีเดียวซึ่งมีเนื้อหาเดียวกันได้

ฉลอง ทับศรี (2517 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น ที่อยู่ในเมืองกับชนบทที่มีต่อภาพลักษณะต่าง ๆ พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้นที่อยู่ในเมืองกับชนบทมีความชอบภาพในลักษณะต่าง ๆ เหมือนกัน คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ชอบภาพล้อมากที่สุด และชอบภาพถ่าย ภาพประติมากรรมและภาพเหมือนน้อยลงตามลำดับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4 ชอบภาพถ่ายมากที่สุด รองลงมาคือ ภาพล้อ ภาพประติมากรรมและภาพเหมือนตามลำดับ

สุวิษ แทนปั้น (2517 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากการเรียนด้วยบทเรียนที่มีแต่ตัวอักษร บทเรียนที่มีตัวอักษรประกอบด้วยภาพการ์ตูน โครงร่าง การ์ตูนล้อของจริงและการ์ตูนล้อของจริง ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียนที่มีตัวอักษรประกอบด้วยภาพการ์ตูนล้อของจริงมีความเข้าใจในเรื่องที่อ่านดีกว่าแบบอื่น

สมิทร ผลจำรูญ (2522 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบของภาพการ์ตูนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และความชอบแบบภาพการ์ตูน กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 6 โดยการจำแนกตามเพศ อายุและระดับชั้น สรุปผลได้ว่านักเรียนที่มีเพศและอายุต่างกันได้ผลการเรียนรู้ไม่ต่างกัน แต่นักเรียนในระดับชั้นต่างกันจะได้ผลการเรียนรู้ต่างกัน สำหรับความชอบนั้นพบว่านักเรียนที่มีเพศ อายุและระดับชั้นต่างกันชอบภาพการ์ตูนที่ต่างกัน

สังเขต นาคไพจิตร (2527 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างการเรียนรู้จากการ์ตูนสีกับการ์ตูนขาวดำ พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการเรียนด้วยการ์ตูนสีสูงกว่าการ์ตูนขาวดำ

วรพงศ์ วรชาติอุดมพงศ์ (2531 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความชอบและความไม่ชอบของเด็กอนุบาลและผู้ปกครองที่มีต่อรูปแบบภาพประกอบหนังสือภาพ พบว่าเด็กและผู้ปกครองชอบภาพลักษณะเหมือนจริงเขียนด้วยฟูกันมากที่สุด และพบว่าเด็กชอบสีวรรณะอุ่น องค์ประกอบภาพไม่สมดุลย์ซ้ายขวา ส่วนผู้ปกครองชอบสีวรรณะเย็นองค์ประกอบภาพสมดุลย์ซ้ายขวา

การใช้ภาพประกอบในหนังสือนั้นมีจุดประสงค์อยู่ 2 ประการ คือ เพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้อ่านและเพื่ออธิบายเรื่องราว ภาพประกอบในหนังสือสำหรับเด็กเป็นสิ่งที่ช่วยปรุงแต่งให้หนังสือน่าอ่าน น่าสนใจ และทำให้เด็กเกิดความสนุกสนาน โดยจะต้องมีคุณสมบัติคือเป็นภาพที่ให้ความรู้สึกมีชีวิตชีวา มีความเคลื่อนไหว สอดคล้องกับเนื้อเรื่องและอธิบายเรื่องได้ชัดเจน เป็นภาพที่มีลักษณะง่าย ๆ ไม่ซับซ้อนมาก เพราะเด็กอาจไม่เข้าใจ และจะต้อง

เป็นภาพที่สวยงามถูกต้องตรงตามความเป็นจริง นอกจากนี้สีของภาพประกอบก็เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญ เพราะเป็นส่วนที่ช่วยสร้างอารมณ์ ได้รับความสนใจ สร้างความจริงจังและส่งเสริมให้เด็กเกิดจินตนาการที่สวยงาม ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยพบว่า เด็ก ๆ มักเลือกภาพประกอบที่เป็นภาพสีหลายสีมากกว่าภาพขาวดำ ดังนั้นการเลือกใช้สีภาพประกอบในหนังสือสำหรับเด็กจะต้องเลือกใช้สีให้เหมาะกับวัยของเด็ก โดยคำนึงถึงหลักจิตวิทยาของสีและอิทธิพลของสีที่มีต่อความรู้สึก และต้องเลือกใช้ให้ถูกต้องเหมาะสมด้วย เช่น วัยเด็กจะชอบสีฉูดฉาด ประเภทแม่สีหรือสีวรรณะอุ่น ซึ่งให้ความรู้สึกตื่นเต้นมีชีวิตชีวา และเมื่อโตขึ้นจะชอบสีที่เบาลงเป็นสีวรรณะเย็น ที่ให้ความรู้สึกสงบ เยือกเย็น

สำหรับลักษณะของภาพประกอบนั้น สามารถแบ่งได้ 3 ประเภท คือ ภาพวิจิตร ภาพมายาหรือภาพการ์ตูนและภาพถ่าย จากงานวิจัยต่าง ๆ พบว่าเด็กที่อยู่ในวัย เพศและระดับชั้นเดียวกัน มีแนวโน้มในการชอบภาพลักษณะต่าง ๆ เหมือนกัน อย่างไรก็ตามการใช้ภาพประกอบในหนังสือสำหรับเด็กนั้นจะต้องเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง เพื่อช่วยให้เนื้อหาชัดเจนและการจัดภาพจะต้องเป็นไปอย่างสวยงาม

สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า

เด็กประถมศึกษาตอนต้นชอบลักษณะหนังสือเสริมประสบการณ์มากน้อยแตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง
3. วิธีดำเนินการทดลอง
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2, 3 และ 4 ปีการศึกษา 2539 ของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) จำนวน 38 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างประชากร ผู้วิจัยได้ทำการจับฉลากคัดเลือกโรงเรียนไว้ 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดปริณายก โรงเรียนวัดด่าน โรงเรียนทุ่งมหาเมฆ และโรงเรียนวัดประยูรวงศาวาส จากนั้นจึงทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียน โดยใช้วิธีจับฉลากคัดเลือกนักเรียนในแต่ละระดับชั้น ได้กลุ่มตัวอย่างระดับชั้นละ 20 คน เป็นนักเรียนชาย 10 คน นักเรียนหญิง 10 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 320 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ประกอบด้วย

1. หนังสือ

1.1 หนังสือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นหนังสือเสริมประสบการณ์สำหรับเด็กระดับประถมศึกษา (ป.1 -ป.4) หรืออายุระหว่าง 6-10 ขวบ ที่มีจำหน่ายตามท้องตลาดในปัจจุบัน ซึ่งคัดเลือกโดยเน้นในด้านที่ผู้วิจัยทำการศึกษา 4 ด้าน คือ ลักษณะรูปเล่ม สีของตัวอักษร รูปแบบตัวอักษรและรูปแบบภาพประกอบ เพื่อใช้เป็นต้นแบบ

1.2 เมื่อคัดเลือกหนังสือได้แล้ว ผู้วิจัยได้นำมาเป็นต้นแบบเพื่อสร้างหนังสือสำหรับใช้ในการทดลอง โดยมีลักษณะเฉพาะตามที่เลือกไว้ เพื่อควบคุมไม่ให้เกิดตัวแปรแทรกซ้อน

2. แบบสอบถาม - ที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้มี 2 ชุด คือ

2.1 แบบสอบถามตามอันดับความชอบ - เป็นแบบสอบถามที่ใช้ถามความชอบหรืออันดับการเลือกหนังสือของเด็กในด้านที่ผู้วิจัยศึกษา โดยกำหนดเกณฑ์เป็นอันดับที่ 1, 2, 3, 4 และ 5 แล้วนำข้อมูลที่ได้มาแปลงเป็นคะแนน

2.2 แบบสอบถามตามเหตุผลในการเลือก - เป็นแบบสอบถามที่ใช้ถามเหตุผลในการเลือกหรือความชอบหนังสือของเด็กในด้านที่ผู้วิจัยศึกษา แล้วนำข้อมูลที่ได้มาคิดเป็นร้อยละ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

หนังสือ

หนังสือที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ผู้วิจัยได้จัดสร้างขึ้นเอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจหนังสือเสริมประสบการณ์สำหรับเด็ก ได้แก่ หนังสืออ่านเพิ่มเติม หนังสืออ่านนอกเวลาและหนังสือส่งเสริมการอ่าน สำหรับเด็กระดับประถมศึกษาตอนต้น (ป.1 - ป.4) หรือสำหรับเด็กอายุระหว่าง 6 - 10 ขวบ ที่มีจำหน่ายตามท้องตลาดในปัจจุบัน โดยเน้นในด้านที่ผู้วิจัยทำการศึกษา 4 ด้าน คือ ด้านลักษณะรูปเล่ม สีของตัวอักษร รูปแบบตัวอักษร และรูปแบบภาพประกอบ พบว่ามีหนังสือที่เข้าข่ายจำนวน 74 เล่ม

2. ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกหนังสือด้วยตนเอง โดยได้รับความช่วยเหลือและคำแนะนำจากอาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย และผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบหนังสือสำหรับเด็กและผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียงพิมพ์ รวม 3 ท่าน ซึ่งในการคัดเลือกหนังสือนี้ ผู้วิจัยคัดเลือกโดยคำนึงถึงความต่างกันของหนังสือในแต่ละด้าน หลังจากการคัดเลือกแล้วเหลือหนังสือ 20 เล่ม ซึ่งหนังสือทั้ง 20 เล่มนี้ เป็นตัวแทนของหนังสือเสริมประสบการณ์สำหรับเด็กที่มีจำหน่ายตามท้องตลาดในปัจจุบัน ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เป็นต้นแบบเพื่อสร้างหนังสือสำหรับใช้ในการทดลอง ดังปรากฏในภาคผนวก

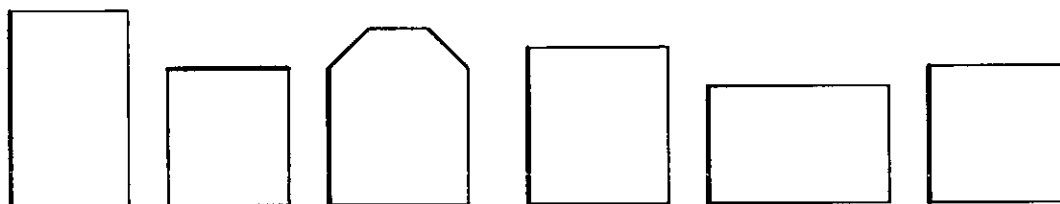
3. ผู้วิจัยได้สร้างหนังสือเพื่อใช้ในการทดลอง โดยได้รับความช่วยเหลือและคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบหนังสือสำหรับเด็กและผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียงพิมพ์และจัดสร้างโดยคำนึงถึงความต่างกันของหนังสือในแต่ละด้าน กล่าวคือ หนังสือที่สร้างขึ้นหนึ่งเล่มเป็นตัวแทนของหนังสือที่คัดเลือกไว้ 1 ด้าน 1 รูปแบบ เช่น ด้านลักษณะรูปเล่มแบบสีเหลี่ยมผืนผ้าขนาดพิเศษ ด้านลักษณะรูปเล่มแบบสีเหลี่ยมจตุรัส และด้านลักษณะรูปเล่มแบบรูปสี่เหลี่ยม

เป็นต้น (ตามตัวอย่างด้านล่าง) ได้หนังสือเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในแต่ละด้านรวมทั้งสิ้น 20 เล่ม (1 ชุด)

4. เมื่อสร้างหนังสือเสร็จแล้วผู้วิจัยได้ใส่สัญลักษณ์แทนหนังสือแต่ละเล่มในแต่ละด้านด้วยตัวเลข 1 - 6 เพื่อใช้เป็นตัวเลือกให้เด็กเลือกตอบในแบบสอบถาม

5. นำหนังสือที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองใช้กับเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2, 3 และ 4 โรงเรียนดาราคาม จำนวน 80 คน ระดับชั้นละ 20 คน เป็นนักเรียนชาย 10 คน นักเรียนหญิง 10 คน เพื่อดูว่าเด็กมีความเข้าใจในลักษณะหนังสือที่สร้างขึ้นหรือไม่ ซึ่งจากการนำไปทดลองใช้พบว่าเด็กสามารถเข้าใจได้ดี ผู้วิจัยจึงได้จัดสร้างหนังสือเพื่อใช้ในการทดลองเพิ่มเติมอีก 3 ชุด รวมเป็น 4 ชุด แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง

ตัวอย่างหนังสือด้านลักษณะรูปเล่ม

แบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเทคนิคการสร้างแบบสอบถามจากเอกสารและหนังสือที่เกี่ยวกับการวัดผลและการประเมินผลการศึกษา จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์จุดมุ่งหมายและตัวแปรที่ศึกษา

2. สร้างแบบสอบถาม โดยได้รับความช่วยเหลือและคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและวัดผล รวม 3 ท่าน ซึ่งแบบสอบถามที่สร้างขึ้นนี้มีทั้งหมด 4 ด้าน คือ แบบสอบถามด้านลักษณะรูปเล่ม แบบสอบถามด้านสีของตัวอักษร แบบสอบถามด้านรูปแบบตัวอักษร และแบบสอบถามด้านรูปแบบภาพประกอบ และในแบบสอบถามแต่ละด้านจะมี 2 ชุด คือ แบบสอบถามถามอันดับความชอบ ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่กำหนดให้เขียนเครื่องหมาย ✓ ได้ข้อความที่เลือก และแบบสอบถามถามเหตุผลในการเลือก ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่กำหนดให้เขียนคำตอบหรือเหตุผลในการเลือก

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปทดลองใช้กับเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2, 3 และ 4 โรงเรียนดาราคาม จำนวน 80 คน ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกับที่ทดลองใช้หนังสือ

4. รวบรวมเหตุผลที่นักเรียนตอบในแบบสอบถามชุดที่ 2 ซึ่งถามเหตุผลในการเลือก มาสร้างเป็นแบบสอบถามชุดใหม่ โดยขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ ทั้งนี้เพื่อให้ นักเรียนสามารถตอบได้สะดวก โดยสร้างเป็นแบบสอบถามที่กำหนดให้เขียนเครื่องหมาย ✓ ได้ข้อความที่เลือกเช่นเดียวกับการตอบแบบสอบถามชุดที่ 1 ซึ่งถามอันดับความชอบ ดังปรากฏในภาคผนวก

5. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นใหม่นี้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง ก่อนนำไปใช้จริง

ตัวอย่างแบบสอบถามถามอันดับความชอบ

หนังสือหมายเลข	อันดับที่ 1	อันดับที่ 2	อันดับที่ 3	อันดับที่ 4	อันดับที่ 5	อันดับที่ 6
1						
2						
3						
4						
5						
6						

ตัวอย่างแบบสอบถามถามเหตุผลในการเลือกด้านลักษณะรูปเล่ม

เหตุผลในการเลือก	เปิดอ่านง่าย	ถือสะดวก	แปลก	เก็บง่าย	ขนาดพอดี	เหตุผลอื่น
1						
2						
3						
4						
5						
6						

วิธีดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยได้จัดหนังสือที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านลักษณะรูปลักษณ์ สีของตัวอักษร รูปแบบตัวอักษรและรูปแบบภาพประกอบเป็น 4 ชุด โดยในการทดลองครั้งหนึ่งๆ ให้นักเรียนครั้งละ 16 คน ซึ่งผู้วิจัยได้แจกหนังสือให้ 1 ชุด ต่อนักเรียน 1 คน เพื่อให้คัดเลือกแล้วตอบในแบบสอบถาม โดยในขั้นแรกให้นักเรียนตอบแบบสอบถาม ชุดที่ 1 เพื่อถามอันดับความชอบก่อนแล้วจึงให้ตอบแบบสอบถามชุดที่ 2 เพื่อถามเหตุผลในการเลือก เมื่อนักเรียนตอบแบบสอบถามทั้งสองชุดเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงเก็บแบบสอบถามและเพื่อป้องกันการผิดพลาด ผู้วิจัยได้ตรวจสอบทุกครั้งว่านักเรียนตอบแบบสอบถามทั้ง 2 ชุดครบทุกข้อหรือไม่และทำเครื่องหมายผิดช่องหรือไม่ แล้วจึงแจกหนังสือชุดใหม่ เพื่อให้นักเรียนตอบแบบสอบถามด้านอื่นต่อไป ผู้วิจัยได้ดำเนินวิธีดังกล่าวจนครบทั้ง 4 ด้านที่ศึกษา และก่อนการคัดเลือกแต่ละครั้งผู้วิจัยได้ชี้แจงวิธีการคัดเลือกด้วยตนเองอย่างละเอียดและไม่มีการกำหนดเวลาในการเลือกตอบ

เมื่อนักเรียนตอบแบบสอบถามจนครบทั้ง 4 ด้านแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาแปลงเป็นคะแนนดิบ โดยมีเกณฑ์การพิจารณาข้อมูลที่เป็นอันดับความชอบ ดังนี้

หนังสือที่นักเรียนชอบเป็นอันดับที่ 1	ให้ 6 คะแนน
หนังสือที่นักเรียนชอบเป็นอันดับที่ 2	ให้ 5 คะแนน
หนังสือที่นักเรียนชอบเป็นอันดับที่ 3	ให้ 4 คะแนน
หนังสือที่นักเรียนชอบเป็นอันดับที่ 4	ให้ 3 คะแนน
หนังสือที่นักเรียนชอบเป็นอันดับที่ 5	ให้ 2 คะแนน
หนังสือที่นักเรียนชอบเป็นอันดับที่ 6	ให้ 1 คะแนน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการถามอันดับความชอบมาแปลงเป็นคะแนนดิบแล้วคิดเป็นค่าเฉลี่ยและนำข้อมูลที่ได้จากการถามเหตุผลในการเลือกมาคิดเป็นร้อยละ
2. หาค่าเฉลี่ยโดยใช้สูตร ดังนี้

$$\bar{x} = \frac{\sum fx}{N}$$

$$\bar{x} = \text{หมายถึง ค่าเฉลี่ย}$$

$$\sum fx = \text{หมายถึง ผลรวมของความถี่คูณคะแนนดิบ}$$

$$N = \text{หมายถึง จำนวนนักเรียนของแต่ละกลุ่ม}$$

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลระดับความชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2, 3 และ 4 ที่มีต่อลักษณะรูปเล่ม สีของตัวอักษร รูปแบบตัวอักษรและรูปแบบภาพประกอบของหนังสือเสริมประสบการณ์ ใช้วิธีคำนวณหาค่าเฉลี่ย ส่วนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเหตุผลในการคัดเลือกหนังสือของเด็ก ใช้วิธีหาค่าร้อยละ โดยมีรายละเอียดของการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

ตาราง 1 การเปรียบเทียบระดับความชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 ที่มีต่อลักษณะรูปเล่ม

ลักษณะรูปเล่ม	ป.1				ป.2				ป.3				ป.4				ป.1-ป.4			
	คะแนน			N	$\bar{X}$	คะแนน			N	$\bar{X}$	คะแนน			N	$\bar{X}$	คะแนน			N	$\bar{X}$
	ชาย	หญิง	รวม			ชาย	หญิง	รวม			ชาย	หญิง	รวม			ชาย	หญิง	รวม		
ผู้เก็บเงินผ่านบัตรเครดิต	136	138	274	80	3.43	107	116	223	80	2.79	93	101	194	80	2.43	75	87	162	80	2.03
ผู้เก็บเงินผ่านตู้เอทีเอ็ม	122	142	264	80	3.30	136	127	263	80	3.29	128	162	290	80	3.63	119	117	236	80	2.95
รูปสีของ	186	169	355	80	4.44	147	140	287	80	3.59	179	191	370	80	4.63	167	190	357	80	4.46
ผู้เก็บเงินผ่านตู้ตั้ง	135	127	262	80	3.28	144	150	294	80	3.68	165	132	297	80	3.71	185	164	349	80	4.36
ผู้เก็บเงินผ่านแวนอน	129	141	270	80	3.38	148	146	294	80	3.68	132	117	249	80	3.11	134	130	264	80	3.30
ผู้เก็บเงินสด	129	122	251	80	1.89	150	135	285	80	3.56	160	135	295	80	3.69	160	160	320	80	4.00

คะแนน หมายถึง ผลรวมของคะแนนที่ให้สำหรับหนังสือแต่ละรูปแบบ

N หมายถึง จำนวนผู้คัดเลือกหนังสือแต่ละรูปแบบ

$\bar{X}$ หมายถึง ค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ให้สำหรับหนังสือแต่ละรูปแบบ

จากตาราง 1 เมื่อพิจารณาระดับความชอบของนักเรียนทุกระดับชั้น (ป.1 - ป.4) ที่มีต่อลักษณะรูปเล่ม จะเห็นว่าลักษณะรูปเล่มแบบรูปสิ่งของ (รูปกระเป๋าส) มีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมา ได้แก่รูปเล่มแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวตั้ง และเมื่อพิจารณาระดับความชอบของนักเรียนในแต่ละระดับชั้น พบว่า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4 มีระดับความชอบเหมือนกัน คือ ค่าเฉลี่ยของรูปเล่มแบบรูปสิ่งของมีค่ามากที่สุด รองลงมา คือ แบบสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวตั้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ค่าเฉลี่ยของรูปเล่มแบบรูปสิ่งของมีค่ามากที่สุด รองลงมา คือ แบบสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดพิเศษ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 รูปเล่มแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวตั้งและแนวนอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน รองลงมา คือ แบบรูปสิ่งของ ส่วนระดับความชอบลักษณะรูปเล่มในแต่ละเพศนั้นเหมือนกัน คือ ค่าเฉลี่ยของรูปเล่มแบบรูปสิ่งของมีค่ามากที่สุด รองลงมา คือ แบบสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวตั้ง ลักษณะรูปเล่มแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดพิเศษมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในทุกระดับชั้นในแต่ละระดับชั้นและในแต่ละเพศ ยกเว้นระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 รูปเล่มแบบสี่เหลี่ยมจัตุรัสมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ตาราง 2 การเปรียบเทียบระดับความชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 ที่มีต่อสีของตัวอักษร

สีของตัวอักษร	ป.1				ป.2				ป.3				ป.4				ป.1-ป.4			
	คะแนน			N	คะแนน			N	คะแนน			N	คะแนน			N	คะแนน			N
	ชาย	หญิง	รวม		ชาย	หญิง	รวม		ชาย	หญิง	รวม		ชาย	หญิง	รวม		ชาย	หญิง	รวม	
สีเขียว	135	135	270	80	142	148	290	80	152	137	289	80	129	137	266	80	558	557	1115	320
สีน้ำเงิน	123	131	254	80	123	131	254	80	146	130	276	80	121	141	262	80	513	533	1046	320
สีดำ	93	80	173	80	106	38	144	80	75	85	260	80	106	78	184	80	380	281	661	320
สีน้ำตาล	125	113	238	80	112	119	231	80	111	89	200	80	124	120	244	80	472	441	913	320
สีแดง	114	143	257	80	110	141	251	80	116	159	275	80	120	124	244	80	460	567	1027	320

คะแนน หมายถึง ผลรวมของคะแนนที่ให้นักเรียนแล้วสำหรับหนังสือแต่ละรูปแบบ

N หมายถึง จำนวนผู้คัดเลือกหนังสือแต่ละรูปแบบ

$\bar{X}$ หมายถึง ค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ให้นักเรียนแล้วสำหรับหนังสือแต่ละรูปแบบ

จากตาราง 2 เมื่อพิจารณาระดับความชอบของนักเรียนทุกระดับชั้น (ป.1 - ป.4) ที่มีต่อสีของตัวอักษร จะเห็นว่าตัวอักษรสีเขียวมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ สีน้ำเงิน และเมื่อพิจารณาระดับความชอบของนักเรียนในแต่ละระดับชั้น พบว่า ค่าเฉลี่ยของตัวอักษรสีเขียวมีค่ามากที่สุดเช่นกัน ค่าเฉลี่ยที่มีค่ารองลงมาของชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 3 และ 4 เหมือนกัน คือ ค่าเฉลี่ยของตัวอักษรสีน้ำเงิน ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 คือ ค่าเฉลี่ยของตัวอักษรสีแดง สำหรับระดับความชอบสีของตัวอักษรในแต่ละเพศนั้น แตกต่างออกไป คือ เพศชาย ค่าเฉลี่ยของตัวอักษรสีเขียวมีค่ามากที่สุด รองลงมา คือ สีน้ำเงิน ส่วนเพศหญิง ค่าเฉลี่ยของตัวอักษรสีแดงมีค่ามากที่สุด รองลงมา คือ สีเขียว ตัวอักษรสีดำมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในทุกระดับชั้น ในแต่ละระดับชั้น และในแต่ละเพศ

ตาราง 3 การเปรียบเทียบระดับความชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 ที่มีต่อรูปแบบตัวอักษร

รูปแบบตัวอักษร	ป. 1				ป. 2				ป. 3				ป. 4				ป. 1 - ป. 4			
	คะแนน			N	$\bar{X}$	คะแนน			N	$\bar{X}$	คะแนน			N	$\bar{X}$	คะแนน			N	$\bar{X}$
	ชาย	หญิง	รวม			ชาย	หญิง	รวม			ชาย	หญิง	รวม			ชาย	หญิง	รวม		
ตัวเขียนลายมือ	109	126	235	80	2.94	113	83	196	80	2.45	78	98	176	80	2.20	79	81	160	80	2.00
ตัวพิมพ์อม	120	111	231	80	2.89	103	110	213	80	2.66	113	115	228	80	2.85	101	98	199	80	2.49
ตัวธรรมดา	138	126	264	80	3.30	132	157	289	80	3.61	149	145	294	80	3.68	154	153	307	80	3.84
ตัวฝรั่งเศส	112	114	226	80	2.83	141	152	293	80	3.66	160	133	293	80	2.66	171	152	323	80	4.04
ตัวขยายข้าง	121	113	234	80	2.93	111	98	209	80	2.61	100	107	207	80	2.59	95	116	211	80	2.64

คะแนน หมายถึง ผลรวมของคะแนนที่ให้นักเรียนแล้วสำหรับหนังสือแต่ละรูปแบบ

N หมายถึง จำนวนผู้คัดเลือกหนังสือแต่ละรูปแบบ

 $\bar{X}$ หมายถึง ค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ให้นักเรียนแล้วสำหรับหนังสือแต่ละรูปแบบ

จากตาราง 3 เมื่อพิจารณาระดับความชอบของนักเรียนทุกระดับชั้น (ป.1 - ป.4) ที่มีต่อรูปแบบตัวอักษร จะเห็นว่าตัวอักษรแบบตัวธรรมดา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ แบบตัวฝรั่งเศส และเมื่อพิจารณาระดับความชอบของนักเรียนในแต่ละระดับชั้น พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 4 มีระดับความชอบเหมือนกันคือ ค่าเฉลี่ยของตัวอักษรแบบตัวฝรั่งเศส มีค่ามากที่สุดรองลงมา คือ แบบตัวธรรมดา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ค่าเฉลี่ยของตัวอักษรแบบตัวธรรมดามีค่ามากที่สุด รองลงมา คือ แบบตัวเขียนลายมือ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ค่าเฉลี่ยของตัวอักษรแบบตัวธรรมดามีค่ามากที่สุด รองลงมา คือ แบบตัวฝรั่งเศส ส่วนระดับความชอบรูปแบบตัวอักษรในแต่ละเพศนั้นแตกต่างกันออกไป คือ เพศชาย ค่าเฉลี่ยของตัวอักษรแบบตัวฝรั่งเศสมีค่ามากที่สุด รองลงมา คือ แบบตัวธรรมดา ส่วนเพศหญิง ค่าเฉลี่ยของตัวอักษรแบบตัวธรรมดามีค่ามากที่สุด รองลงมา คือ แบบตัวฝรั่งเศส ตัวอักษรแบบตัวเขียนลายมือมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในทุกระดับชั้น ในแต่ละระดับชั้น ในแต่ละเพศ ยกเว้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 แบบตัวฝรั่งเศสมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ตาราง 4 การเปรียบเทียบระดับความชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 ที่มีต่อรูปแบบภาพประกอบ

รูปแบบภาพประกอบ	ป. 1												ป. 2												ป. 3												ป. 4												ป. 1 + ป. 4											
	คะแนน						N	$\bar{X}$	คะแนน						N	$\bar{X}$	คะแนน						N	$\bar{X}$	คะแนน						N	$\bar{X}$																												
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม			ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม			ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม																																						
ภาพการ์ตูน	105	112	217	80	2.71	83	79	162	80	2.03	79	72	151	80	1.89	67	79	146	80	1.83	334	342	676	320	2.11																																			
ภาพถ่าย	115	96	211	80	2.64	118	116	234	80	2.93	125	131	256	80	3.20	130	130	260	80	3.25	488	473	961	320	3.00																																			
ภาพจิตร	95	84	179	80	2.24	121	108	229	80	2.86	127	104	231	80	2.89	144	118	262	80	3.28	487	414	901	320	2.82																																			
ภาพการ์ตูน 3 มิติ	85	108	193	80	2.41	78	93	171	80	2.14	69	93	162	80	2.03	69	77	146	80	1.83	301	371	672	320	2.10																																			

คะแนน หมายถึง ผลรวมของคะแนนที่ให้นักเรียนแล้วสำหรับหนังสือแต่ละรูปแบบ

N หมายถึง จำนวนผู้คัดเลือกหนังสือแต่ละรูปแบบ

$\bar{X}$ หมายถึง ค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ให้นักเรียนแล้วสำหรับหนังสือแต่ละรูปแบบ

จากตาราง 4 เมื่อพิจารณาระดับความชอบของนักเรียนทุกระดับชั้น (ป.1 - ป.4) ที่มีต่อรูปแบบภาพประกอบ จะเห็นว่า ภาพประกอบแบบภาพถ่ายมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ภาพวิจิตร และเมื่อพิจารณาระดับความชอบของนักเรียนในแต่ละระดับชั้น พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 มีระดับความชอบเหมือนกัน คือ ค่าเฉลี่ยของภาพประกอบแบบภาพถ่ายมีค่ามากที่สุด รองลงมา คือ ภาพวิจิตร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ค่าเฉลี่ยของภาพประกอบแบบภาพการ์ตูนมีค่ามากที่สุด รองลงมา คือ ภาพถ่าย สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ค่าเฉลี่ยของภาพประกอบแบบภาพวิจิตรมีค่ามากที่สุด รองลงมา คือ ภาพถ่าย ส่วนระดับความชอบรูปแบบภาพประกอบในแต่ละเพศนั้น เหมือนกัน คือ ค่าเฉลี่ยของภาพประกอบแบบภาพถ่ายมีค่ามากที่สุด รองลงมา คือ ภาพวิจิตร ภาพประกอบแบบภาพการ์ตูน 3 มิติ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในระดับชั้นสำหรับในแต่ละระดับชั้นนั้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาพวิจิตรมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 ภาพการ์ตูนมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาพการ์ตูนและภาพการ์ตูน 3 มิติ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากัน ในแต่ละเพศนั้น เพศชาย ภาพการ์ตูน 3 มิติมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ส่วนเพศหญิงภาพการ์ตูนมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ตาราง 5 รวมเหตุผลในการพิจารณาคัดเลือกกลุ่มละรูปแบบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4

เหตุผล	ป. 1			ป. 2			ป. 3			ป. 4			รวมทุกรูปแบบทุกระดับชั้น									
	N		%	N		%	N		%	N		%	ชาย	%	หญิง	%	รวม	%				
	ชาย	หญิง		ชาย	หญิง		ชาย	หญิง		ชาย	หญิง											
	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง				
เบ็ดง่าย	8	7	15	18.75	5	10	15	18.75	6	3	9	11.25	4	8	12	15.00	23	7.19	28	8.75	51	15.94
ถือสะดวก	17	11	28	35.00	12	13	25	31.25	13	18	31	38.75	20	11	31	38.75	62	19.38	53	16.56	115	35.94
แปลก	2	9	11	13.75	6	4	10	12.50	3	4	7	8.75	2	9	11	13.75	13	4.06	26	8.13	39	12.19
เก็บง่าย	4	5	9	11.25	4	6	10	12.50	6	6	12	15.00	3	-	3	3.75	17	5.31	17	5.31	34	10.62
ขนาดพอดี	7	8	15	18.75	13	6	19	23.75	12	9	21	26.25	11	11	22	27.50	43	13.44	34	10.62	77	24.06
เหตุผลอื่น	2	-	2	2.50	-	1	1	1.25	-	-	-	-	-	1	-	1.25	2	0.62	2	0.62	4	1.24
รวม	40	40	80	100	40	40	80	100	40	40	80	100	40	40	80	100	160	50	160	50	320	100

N หมายถึง จำนวนเสียงในการคัดเลือก

จากตาราง 5 เมื่อพิจารณาเหตุผลในการคัดเลือกลักษณะรูปเล่ม รวมทุกลักษณะในทุกระดับชั้น (ป.1-ป.4) จะเห็นว่านักเรียนร้อยละ 35.94 ซึ่งเป็นค่าร้อยละสูงสุดเลือกรูปเล่มโดยถือเอาความสะดวกในการถือเป็นเกณฑ์ รองลงมา ร้อยละ 24.06 เลือกโดยถือเอาขนาดรูปเล่มที่พอดีเป็นเกณฑ์และเหตุผลในการคัดเลือกลักษณะรูปเล่มในแต่ละระดับชั้น และในแต่ละเพศนั้นเป็นไปในลักษณะเดียวกัน คือเลือกโดยถือเอาความสะดวกในการถือเป็นเกณฑ์มากที่สุด รองลงมาเลือกโดยถือเอาขนาดรูปเล่มที่พอดีเป็นเกณฑ์

ตาราง 6 รวมเหตุผลในการพิจารณาคัดเลือกเสียงตัวอักษรของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4

เหตุผล	ป. 1			ป. 2			ป. 3			ป. 4			รวมทุกปีแบบทุกระดับชั้น									
	N		%	N		%	N		%	N		%	ชาย	%	หญิง	%	รวม	%				
	ชาย	หญิง		รวม	ชาย		หญิง	รวม		ชาย	หญิง								รวม			
ดีต่อใจ	15	13	28	35.00	19	18	37	46.25	20	16	36	45.00	15	15	30	37.50	69	21.56	62	19.38	131	40.94
อ่านง่าย	2	1	3	3.75	3	1	4	5.00	1	1	2	2.50	7	6	13	16.25	13	4.06	9	2.81	22	6.87
เห็นรักเจอน	5	9	14	17.50	5	1	6	7.50	2	10	12	15.00	7	7	14	17.50	19	5.94	27	8.44	46	14.38
สวยงาม	11	13	24	30.00	7	14	21	26.25	8	7	15	18.75	5	6	11	13.75	31	9.69	40	12.50	71	22.19
เป็นธรรมชาติ	7	4	11	13.75	6	6	12	15.00	9	6	15	18.75	5	5	10	12.50	27	8.44	21	6.56	48	15.00
เหตุผลอื่น	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	2.50	1	0.31	1	0.31	2	0.62
รวม	40	40	80	100	40	40	80	100	40	40	80	100	40	40	80	100	160	50	160	50	160	100

N หมายถึง จำนวนเสียงในการคัดเลือก

จากตาราง 6 เมื่อพิจารณาเหตุผลในการคัดเลือกสีของตัวอักษรรวมทุกสีในทุกระดับชั้น (ป.1-ป.4) จะเห็นว่านักเรียนร้อยละ 40.94 ซึ่งเป็นค่าร้อยละสูงสุดเลือกสีตัวอักษร โดยถือเอาความสดใสของสีเป็นเกณฑ์ รองลงมาร้อยละ 22.19 เลือกโดยถือเอาความสวยงามของสีเป็นเกณฑ์ ส่วนเหตุผลในการคัดเลือกสีของตัวอักษรในแต่ละระดับชั้นนั้น พบว่า ค่าร้อยละของการเลือกโดยถือเอาความสดใสของสีเป็นเกณฑ์มีค่ามากที่สุด ค่าเฉลี่ยที่มีค่ารองลงมาในแต่ละระดับชั้นนั้นแตกต่างออกไปคือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 เลือกโดยถือเอาความสวยงามของสีเป็นเกณฑ์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เลือกโดยถือเอาความสวยงามและความเป็นธรรมชาติของสีเป็นเกณฑ์เท่ากัน ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 รองลงมาเลือกโดยถือเอาการเห็นได้ชัดเจนเป็นเกณฑ์ สำหรับเหตุผลในการเลือกสีของตัวอักษรในแต่ละเพศนั้นเป็นไปในลักษณะเดียวกัน คือ ทั้งชายและหญิงเลือกโดยถือเอาความสดใสของสีเป็นเกณฑ์ รองลงมาเลือกโดยถือเอาความสวยงามของสีเป็นเกณฑ์

ตาราง 7 รวมเหตุผลในการพิจารณาคัดเลือกรูปแบบตัวอักษรของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4

เหตุผล	ป. 1			ป. 2			ป. 3			ป. 4			รวมทุกรูปแบบการตัดสินใจ									
	N		%	N		%	N		%	N		%	ชาย	%	หญิง	%	รวม	%				
	ชาย	หญิง		รวม	ชาย		หญิง	รวม		ชาย	หญิง								รวม			
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม				
เห็นชัดเจน	5	4	9	11.25	4	6	10	12.50	9	12	21	26.25	9	10	19	23.75	27	8.44	32	10.00	59	18.44
อ่านง่าย	15	5	20	25.00	11	5	16	20.00	10	8	18	22.50	14	7	21	26.25	50	15.63	25	7.81	75	23.44
ตัวอักษรสลับ	9	24	33	41.25	22	24	46	57.50	12	14	26	32.50	11	20	31	38.75	54	16.88	82	25.62	136	42.50
น่าอ่าน	11	7	18	22.50	3	5	8	10.00	9	6	15	18.75	6	3	9	11.25	29	9.06	21	6.56	50	15.62
เหตุผลอื่น	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	40	40	80	100	40	40	80	100	40	40	80	100	40	40	80	100	160	50	160	50	320	100

N หมายถึง จำนวนเสียงในการคัดเลือก

จากตาราง 7 เมื่อพิจารณาเหตุผลในการคัดเลือกรูปแบบตัวอักษรรวมทุกรูปแบบในทุกระดับชั้น (ป.1-ป.4) จะเห็นว่านักเรียนร้อยละ 42.50 ซึ่งเป็นค่าร้อยละสูงสุด เลือกรูปแบบตัวอักษรโดยถือเอาความสวยงามของตัวอักษรเป็นเกณฑ์ รองลงมาร้อยละ 23.44 เลือกโดยถือเอาการอ่านได้ง่ายเป็นเกณฑ์ และเหตุผลในการเลือกรูปแบบตัวอักษรในแต่ละระดับชั้นนั้นเป็นไปในลักษณะเดียวกัน คือ เลือกโดยถือเอาความสวยงามของตัวอักษรเป็นเกณฑ์มากที่สุด รองลงมาเลือกโดยถือเอาการอ่านได้ง่ายเป็นเกณฑ์ ยกเว้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 รองลงมาเลือกโดยถือเอาการเห็นได้ชัดเจนเป็นเกณฑ์ สำหรับเหตุผลในการเลือกรูปแบบตัวอักษรในแต่ละเพศนั้นทั้งชายและหญิงเลือกโดยถือเอาความสวยงามของตัวอักษรเป็นเกณฑ์มากที่สุด รองลงมาเพศชายเลือกโดยถือเอาการอ่านได้ง่ายเป็นเกณฑ์ ส่วนเพศหญิงเลือกโดยถือเอาการเห็นได้ชัดเจนเป็นเกณฑ์

ตาราง 8 รวมเหตุผลในการพิจารณาคัดเลือกรูปแบบภาพประกอบของหนังสือประถมศึกษาปีที่ 1 - 4

เหตุผล	ป. 1			ป. 2			ป. 3			ป. 4			รวมทุกรูปแบบทุกระดับชั้น									
	N		%	N		%	N		%	N		%	ชาย	%	หญิง	%	รวม	%				
	ชาย	หญิง		รวม	ชาย		หญิง	รวม		ชาย	หญิง								รวม			
สวยงาม	20	25	45	56.25	13	20	33	41.25	9	14	23	28.75	4	6	10	12.50	46	14.38	65	20.31	111	34.69
เป็นธรรมชาติ	6	11	17	21.25	13	15	28	35.00	18	13	31	38.75	23	24	47	58.75	60	18.75	63	19.69	123	38.44
เหมือนของจริง	8	3	11	13.75	11	4	15	18.75	12	9	21	26.25	11	6	17	21.25	42	13.12	22	6.88	64	20.00
เห็นชัดเจน	3	1	4	5.00	1	1	2	2.50	-	2	2	2.50	2	1	3	3.75	6	1.88	5	1.56	11	3.44
ดูง่าย	3	-	3	3.75	2	-	2	2.50	1	2	3	3.75	-	-	-	-	6	1.88	2	0.62	8	2.50
เหตุผลอื่น	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	3.75	-	-	3	0.93	3	0.93
รวม	40	40	80	100	40	40	80	100	40	40	80	100	40	40	80	100	160	50	160	50	320	100

N หมายถึง จำนวนเสียงในการคัดเลือก

จากตาราง 8 เมื่อพิจารณาเหตุผลในการคัดเลือกรูปแบบภาพประกอบรวมทุกรูปแบบในทุกระดับชั้น (ป.1-ป.4) จะเห็นว่านักเรียนร้อยละ 38.44 ซึ่งเป็นค่าร้อยละสูงสุดเลือกรูปแบบภาพประกอบ โดยถือเอาความเป็นธรรมชาติเป็นเกณฑ์ รองลงมาร้อยละ 34.69 เลือกโดยถือเอาความสวยงามของภาพเป็นเกณฑ์ ส่วนเหตุผลในการเลือกรูปแบบภาพประกอบในแต่ละระดับชั้นนั้นแตกต่างออกไป ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 เลือกโดยถือเอาความสวยงามของภาพเป็นเกณฑ์มากที่สุด รองลงมาเลือกโดยถือเอาความเป็นธรรมชาติเป็นเกณฑ์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4 เลือกโดยถือเอาความเป็นธรรมชาติเป็นเกณฑ์มากที่สุด รองลงมาชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เลือกโดยถือเอาความสวยงามของภาพเป็นเกณฑ์ ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เลือกโดยถือเอาความเหมือนของจริงเป็นเกณฑ์ สำหรับเหตุผลในการเลือกรูปแบบภาพประกอบในแต่ละเพศนั้นแตกต่างออกไป คือ เพศชาย เลือกโดยถือเอาความเป็นธรรมชาติเป็นเกณฑ์มากที่สุด (18.75) รองลงมาเลือกโดยถือเอาความสวยงามของภาพเป็นเกณฑ์ ส่วนเพศหญิงเลือกโดยถือเอาความสวยงามของภาพเป็นเกณฑ์มากที่สุด (20.31) รองลงมาเลือกโดยถือเอาความเป็นธรรมชาติเป็นเกณฑ์

ตาราง 9 ค่าร้อยละของรูปแบบที่ได้รับความนิยมในการคัดเลือกให้เป็นอันดับที่ 1 และเหตุผลในการเลือกตามลักษณะรูปแบบ

ลักษณะ รูปแบบ	สั้เหลียมมีหน้า ขนาดพิเศษ			สั้เหลียมมีหน้า เปิดขึ้นด้านบน			สั้เหลียมมีหน้า รูปสิ่งของ			สั้เหลียมมีหน้า แนวตั้ง			สั้เหลียมมีหน้า แนวนอน			สั้เหลียมของตุ้รึค			รวม											
	N		%	N		%	N		%	N		%	N		%	N		%	ชาย	%	หญิง	%	รวม	%						
	ชาย	หญิง		ชาย	หญิง		รวม	ชาย		หญิง	รวม		ชาย	หญิง		รวม	ชาย								หญิง	รวม				
เหตุผล	ชาย	หญิง	รวม		ชาย	หญิง	รวม		ชาย	หญิง	รวม		ชาย	หญิง	รวม		ชาย	หญิง	รวม		ชาย	%	หญิง	รวม	รวม	รวม	รวม	รวม		
เปิดง่าย	3	3	6	28.57	1	2	3	10.00	1	4	5	3.68	11	7	18	31.58	6	7	13	43.33	1	5	6	13.04	23	7.19	28	8.75	51	15.94
กึ่งกลาง	2	3	5	23.81	2	3	5	16.67	42	35	77	56.62	5	4	9	15.79	2	4	6	20.00	4	3	7	15.22	57	17.81	52	16.25	109	34.06
แปลก	2	-	2	9.52	5	1	6	20.00	7	23	30	22.06	1	1	2	3.51	3	1	4	13.33	1	-	1	2.17	19	5.94	26	8.12	45	14.06
เก็บง่าย	1	2	3	14.29	3	2	5	16.67	4	7	11	8.09	5	3	8	14.03	1	-	1	3.33	4	2	6	13.04	18	5.63	16	5.00	34	10.63
ขนาดพอดี	-	4	4	19.05	5	6	11	36.66	5	7	12	8.82	14	6	20	35.09	4	1	5	16.67	15	10	25	54.35	43	13.44	34	10.62	77	24.06
เหตุผลอื่น	-	1	1	4.76	-	-	-	-	-	1	1	0.75	-	-	-	-	-	1	1	3.33	-	1	1	2.17	-	-	4	1.25	4	1.25
รวม	N	8	13	21		16	14	30		59	77	136		36	21	57		16	14	30		25	21	46		160	160	320		
	%	2.50	4.06	6.56		5.00	4.37	9.37		18.44	24.80	42.50		11.25	6.56	17.81		5.00	4.37	9.37		4.81	6.56	14.37		50.00	50.00	100.00		

N หมายถึง จำนวนผู้คัดเลือกหนังสือแต่ละรูปแบบเป็นอันดับที่ 1

จากตาราง 9 เมื่อพิจารณาคำร้อยละของรูปแบบที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นอันดับที่ 1 ในด้านลักษณะรูปเล่ม จะเห็นว่ารูปเล่มแบบรูปสิ่งของมีคำร้อยละสูงสุด (42.50) จากจำนวนผู้เลือกทั้งหมด รองลงมาคือรูปเล่มแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวตั้ง (17.81) และเมื่อพิจารณาเหตุผลในการคัดเลือกรูปแบบพบว่าเหตุผลที่มีคำร้อยละสูงสุด (34.06) คือการถือสะดวก รองลงมาคือขนาดพอดี (24.06) ลักษณะการเลือกของทั้งเพศชายและเพศหญิงนั้นเป็นไปในลักษณะเดียวกัน คือรูปเล่มสิ่งของและเหตุผลคือการถือสะดวกซึ่งมีคำร้อยละสูงสุด สำหรับร้อยละสูงสุดของเหตุผลในการเลือกลักษณะรูปเล่มแต่ละลักษณะมีดังนี้

นักเรียนร้อยละ 28.57 จากจำนวนผู้เลือกทั้งหมด 21 คน เลือกลักษณะรูปเล่มแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดพิเศษ เพราะเปิดง่าย

นักเรียนร้อยละ 36.66 จากจำนวนผู้เลือกทั้งหมด 30 คน เลือกลักษณะรูปเล่มแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้า เปิดขึ้นด้านบนเพราะขนาดพอดี

นักเรียนร้อยละ 56.62 จากจำนวนผู้เลือกทั้งหมด 136 คน เลือกลักษณะรูปเล่มแบบรูปสิ่งของ (รูปกระเป๋) เพราะถือสะดวก

นักเรียนร้อยละ 35.09 จากจำนวนผู้เลือกทั้งหมด 57 คน เลือกลักษณะรูปเล่มแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวตั้งเพราะขนาดพอดี

นักเรียนร้อยละ 43.33 จากจำนวนผู้เลือกทั้งหมด 30 คน เลือกลักษณะรูปเล่มแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวนอนเพราะเปิดง่าย

นักเรียนร้อยละ 54.35 จากจำนวนผู้เลือกทั้งหมด 46 คน เลือกลักษณะรูปเล่มแบบสี่เหลี่ยมจัตุรัสเพราะขนาดพอดี

ตาราง 10 ค่าร้อยละของรูปแบบที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นอันดับที่ 1 และเหตุผลในการเลือกด้านสีของตัวอักษร

สีของตัวอักษร		สีเขียว			สีน้ำเงิน			สีเทา			สีน้ำตาล			สีแดง			รวม											
		N		%	N		%	N		%	N		%	N		%												
เหตุผล	อักษร	ชาย	หญิง	รวม		ชาย	หญิง	รวม		ชาย	หญิง	รวม		ชาย	หญิง	รวม		ชาย	หญิง									
สีดอไล		28	15	43	48.31	15	12	27	44.26	3	-	3	10.71	9	12	21	37.50	18	22	40	46.51	73	22.81	61	19.06	134	41.87	
	อ่านง่าย	4	2	6	6.74	3	1	4	6.56	5	4	9	32.14	-	2	2	3.57	1	2	3	3.49	13	4.06	11	3.44	24	7.50	
	เห็นชัดเจน	5	4	9	10.11	6	3	9	14.75	4	5	9	32.14	3	4	7	12.50	5	8	13	15.12	23	7.19	24	7.50	47	14.69	
สวยงาม		4	8	12	13.48	6	10	16	26.23	-	1	1	3.57	6	8	14	25.00	6	16	22	25.56	22	6.88	43	13.44	65	20.32	
	เป็นธรรมชาติ	9	10	19	21.35	4	-	4	6.56	4	1	5	17.86	8	4	12	21.43	4	4	8	9.30	29	9.06	19	5.94	48	15.00	
เหตุผลอื่น		-	-	-	-	-	1	1	1.64	-	1	1	3.57	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	0.62	2	0.62		
	รวม	N	50	39	89		34	27	61		16	12	28		26	30	56		34	52	86		160		160		320	
	%	15.62	12.19	27.81		10.63	8.44	19.07		5.00	3.75	8.75		8.12	9.38	17.50		10.62	16.25	26.87		50.00		50.00		100.00		

N หมายถึง จำนวนผู้คัดเลือกหนังสือแต่ละรูปแบบเป็นอันดับที่ 1

จากตาราง 10 เมื่อพิจารณาคำร้อยละของรูปแบบที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นอันดับที่ 1 ในด้านสีของตัวอักษร จะเห็นว่าตัวอักษรสีเขียวมีคำร้อยละสูงสุด (27.81) จากจำนวนผู้เลือกทั้งหมด รองลงมาคือสีแดง (26.87) และเมื่อพิจารณาเหตุผลในการคัดเลือกสีของตัวอักษรพบว่า เหตุผลที่มีคำร้อยละสูงสุด (41.87) คือความสดใสของสี รองลงมาคือความสวยงามของสี (20.32) ลักษณะการคัดเลือกของเพศชายและเพศหญิงนั้นแตกต่างกันออกไปคือ เพศชาย ตัวอักษรสีเขียวมีคำร้อยละสูงสุด (15.62) เพศหญิงตัวอักษรสีแดงมีคำร้อยละสูงสุด (16.25) ส่วนเหตุผลในการคัดเลือกนั้นเป็นไปในลักษณะเดียวกัน คือ เพราะความสดใสของสี สำหรับคำร้อยละสูงสุดของสีของตัวอักษรแต่ละสีมีดังนี้

นักเรียนร้อยละ 48.31 จากจำนวนผู้เลือกทั้งหมด 89 คน เลือกตัวอักษรสีเขียวเพราะความสดใสของสี

นักเรียนร้อยละ 44.26 จากจำนวนผู้เลือกทั้งหมด 61 คน เลือกตัวอักษรสีน้ำเงินเพราะความสดใสของสี

นักเรียนร้อยละ 32.14 จากจำนวนผู้เลือกทั้งหมด 28 คน เลือกตัวอักษรสีดำเพราะอ่านง่ายและเห็นได้ชัดเจน

นักเรียนร้อยละ 37.50 จากจำนวนผู้คัดเลือกทั้งหมด 56 คน เลือกตัวอักษรสีน้ำตาลเพราะความสดใสของสี

นักเรียนร้อยละ 46.51 จากจำนวนผู้คัดเลือกทั้งหมด 86 คน เลือกตัวอักษรสีแดงเพราะความสดใสของสี

ตาราง 11 ค่าร้อยละของรูปแบบที่ได้รับความนิยมในการคัดเลือกให้เป็นอันดับที่ 1 และเหตุผลในการเลือกด้านรูปแบบตัวอักษร

รูปแบบตัวอักษร		ตัวเขียนลายมือ			ตัวปัดหมอม			ตัวธรรมดา			ตัวร่างเตส			ตัวขยายข้าง			รวม									
		N		%	N		%	N		%	N		%	N		%										
		ชาย	หญิง		รวม	ชาย		หญิง	รวม		ชาย	หญิง		รวม	ชาย						หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	
เห็นชัดเจน	3	2	5	13.51	4	1	5	13.89	6	10	16	15.84	12	8	20	21.74	4	12	16	29.63	29	9.06	33	10.31	62	19.37
อ่านง่าย	3	5	8	21.62	6	3	9	25.00	12	12	24	23.76	17	7	24	26.09	6	4	10	18.52	44	13.75	31	9.69	75	23.44
ตัวอักษรตาย	9	9	18	48.65	4	9	13	36.11	22	26	48	47.52	16	20	36	39.13	8	10	18	33.33	59	18.44	74	23.12	133	41.56
น่าอ่าน	3	3	6	16.22	4	5	9	25.00	8	5	13	12.87	6	6	12	13.04	7	3	10	18.52	28	8.75	22	6.88	50	15.63
เหตุผลอื่น	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	N	18	19	37	18	18	36	48	53	101	51	41	92	25	29	54	160	160	320							
	%	5.62	5.94	11.56	5.62	5.62	11.24	15.00	16.56	31.56	15.94	12.81	28.75	7.81	9.06	16.87	50.00	50.00	100.00							

N หมายถึง จำนวนผู้คัดเลือกหนังสือแต่ละรูปแบบเป็นอันดับที่ 1

จากตาราง 11 เมื่อพิจารณา ร้อยละของรูปแบบที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นอันดับที่ 1 ในด้านรูปแบบตัวอักษร จะเห็นว่าตัวอักษรแบบตัวธรรมดามีค่าร้อยละสูงสุด (31.56) จากจำนวนผู้เลือกทั้งหมด รองมาคือแบบตัวฝรั่งเศส (28.75) และเมื่อพิจารณาเหตุผลในการคัดเลือกรูปแบบพบว่าเหตุผลที่มีค่าร้อยละสูงสุด (41.56) คือความสวยงามของตัวอักษร รองลงมาคือการอ่านง่าย (23.44) ลักษณะการเลือกรูปแบบตัวอักษรในแต่ละเพศแตกต่างกันออกไป คือ เพศชายตัวฝรั่งเศสมีค่าร้อยละสูงสุด (15.94) เพศหญิง ตัวธรรมดามีค่าร้อยละสูงสุด (16.56) ส่วนเหตุผลในการคัดเลือกล้วนเป็นไปในลักษณะเดียวกัน คือ เพราะความสวยงามของตัวอักษร สำหรับค่าร้อยละสูงสุดของเหตุผลในการคัดเลือกรูปแบบตัวอักษร แต่ละรูปแบบมีดังนี้

นักเรียนร้อยละ 48.65 จากจำนวนผู้เลือกทั้งหมด 37 คน เลือกตัวอักษรแบบตัวเขียนลายมือ เพราะความสวยงามของตัวอักษร

นักเรียนร้อยละ 36.11 จากจำนวนผู้เลือกทั้งหมด 36 คน เลือกตัวอักษรแบบตัวบีบหมอม เพราะความสวยงามของตัวอักษร

นักเรียนร้อยละ 47.52 จากจำนวนผู้เลือกทั้งหมด 101 คน เลือกตัวอักษรแบบตัวธรรมดา เพราะความสวยงามของตัวอักษร

นักเรียนร้อยละ 39.13 จากจำนวนผู้เลือกทั้งหมด 92 คน เลือกตัวอักษรแบบตัวฝรั่งเศสเพราะความสวยงามของตัวอักษร

นักเรียนร้อยละ 33.33 จากจำนวนผู้เลือกทั้งหมด 54 คน เลือกตัวอักษรแบบตัวขยายข้าง เพราะความสวยงามของตัวอักษร

ตาราง 12 ค่าร้อยละของรูปแบบที่ได้รับความนิยมที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นอันดับที่ 1 และเหตุผลในการเลือกด้านรูปแบบภาพประกอบ

รูปแบบภาพประกอบ		ภาพการ์ตูน			ภาพถ่าย			ภาพจิตร			ภาพการ์ตูน 3 มิติ			รวม									
		N		%	N		%	N		%	N ,		%										
		ชาย	หญิง		รวม	ชาย		หญิง	รวม		ชาย	หญิง		รวม	ชาย	หญิง	รวม	%	รวม	%			
เหตุผล		ชาย	หญิง	รวม		ชาย	หญิง	รวม		ชาย	หญิง	รวม		ชาย	หญิง	รวม		ชาย	หญิง	รวม	%	รวม	%
สวยงาม		10	17	27	60.00	13	21	34	28.81	16	10	26	23.64	7	17	24	51.06	46	14.4	65	20.31	111	34.69
เป็นธรรมชาติ		6	8	14	31.11	18	24	42	35.59	31	25	56	50.91	2	9	11	23.40	57	17.8	66	20.62	123	38.43
เหมือนของจริง		1	1	2	4.44	24	10	34	28.81	16	8	24	21.82	1	2	3	6.38	42	13.1	21	16.56	63	19.69
เห็นชัดเจน		1	-	1	2.22	3	2	5	4.24	3	-	3	2.73	-	3	3	6.38	7	2.19	5	1.56	12	3.75
ดูง่าย		1	-	1	2.22	-	1	1	0.85	1	-	1	0.91	5	-	5	10.64	7	2.19	1	0.31	8	2.50
เหตุผลอื่น		-	-	-	-	-	2	2	1.69	-	-	-	-	1	-	1	2.13	1	0.31	2	0.62	3	0.94
รวม	N	19	26	45		58	60	118		67	43	110		16	31	47		160		160		320	
	%	5.94	8.12	14.06		18.12	18.75	36.87		20.94	13.44	34.38		5.00	9.69	14.69		50.00		50.00		100.00	

N หมายถึง จำนวนผู้คัดเลือกหนังสืออันเลือกรูปแบบเป็นอันดับที่ 1

จากตาราง 12 เมื่อพิจารณาร้อยละของรูปแบบที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นอันดับที่ 1 ในด้านรูปแบบภาพประกอบ จะเห็นว่าภาพประกอบแบบภาพถ่ายมีค่าร้อยละสูงสุด (36.87) จากจำนวนผู้เลือกทั้งหมด รองลงมาคือภาพวิจิตร (34.38) และเมื่อพิจารณาเหตุผลในการคัดเลือกรูปแบบ พบว่าเหตุผลที่มีค่าร้อยละสูงสุด (38.43) คือความเป็นธรรมชาติ รองลงมาคือความสวยงามของภาพ (34.69) ลักษณะการเลือกรูปแบบภาพประกอบในแต่ละเพศแตกต่างกันออกไปคือ เพศชาย ภาพวิจิตรมีค่าร้อยละสูงสุด (20.94) เพศหญิง ภาพถ่ายมีค่าร้อยละสูงสุด (18.75) ส่วนเหตุผลในการเลือกนั้นเป็นไปในลักษณะเดียวกัน คือ ความเป็นธรรมชาติ สำหรับค่าร้อยละสูงสุดของเหตุผลในการเลือกรูปแบบภาพประกอบแต่ละรูปแบบมีดังนี้

นักเรียนร้อยละ 60.00 จากจำนวนผู้เลือกทั้งหมด 45 คน เลือกภาพประกอบแบบภาพการ์ตูน เพราะความสวยงามของภาพ

นักเรียนร้อยละ 35.59 จากจำนวนผู้เลือกทั้งหมด 118 คน เลือกภาพประกอบแบบภาพถ่าย เพราะความเป็นธรรมชาติ

นักเรียนร้อยละ 50.91 จากจำนวนผู้เลือกทั้งหมด 110 คน เลือกภาพประกอบแบบภาพวิจิตร เพราะความเป็นธรรมชาติ

นักเรียนร้อยละ 51.06 จากจำนวนผู้เลือกทั้งหมด 47 คน เลือกภาพประกอบแบบภาพการ์ตูน 3 มิติ เพราะความสวยงามของภาพ

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ

บทย่อ

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาลักษณะหนังสือเสริมประสบการณ์ที่เด็กชอบ โดยศึกษาเกี่ยวกับ ลักษณะรูปเล่ม สีของตัวอักษร รูปแบบตัวอักษรและรูปแบบภาพประกอบ ซึ่งนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2, 3 และ 4 ชอบ ตลอดจนเหตุผลในการเลือกรูปแบบต่าง ๆ ของนักเรียนในทุกๆระดับชั้น ในแต่ละระดับชั้น และในแต่ละเพศ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาลักษณะหนังสือเสริมประสบการณ์ที่เด็กชอบในด้านต่อไปนี้

1. ลักษณะรูปเล่ม
2. สีของตัวอักษร
3. รูปแบบตัวอักษร
4. รูปแบบภาพประกอบ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงหนังสือเสริมประสบการณ์สำหรับเด็กประถมศึกษาให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น
2. เพื่อเป็นคู่มือในการผลิตหนังสือเสริมประสบการณ์สำหรับเด็กประถมศึกษาให้สอดคล้องกับความชอบของเด็ก
3. เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับ ครู ผู้ปกครองและบรรณารักษ์ ใช้เป็นแนวทางในการเลือกหนังสือเสริมประสบการณ์ให้เหมาะสมกับความต้องการของเด็ก
4. เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2, 3 และ 4 ปีการศึกษา 2539 ของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) จำนวน 38 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างประชากร ผู้วิจัยได้ทำการจับฉลากคัดเลือกโรงเรียนไว้ 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดปริณายก โรงเรียนวัดด่าน โรงเรียนทุ่งมหาเมฆ และโรงเรียนวัดประยูรวงศาวาส จากนั้นจึงทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียน โดยใช้วิธีจับฉลากคัดเลือกนักเรียนในแต่ละระดับชั้น ได้กลุ่มตัวอย่างระดับชั้นละ 20 คน เป็นนักเรียนชาย 10 คน นักเรียนหญิง 10 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 320 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ประกอบด้วย

1. หนังสือ
2. แบบสอบถาม

วิธีดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยได้จัดหนังสือที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านลักษณะรูปเล่ม สีของตัวอักษร รูปแบบตัวอักษรและรูปแบบภาพประกอบเป็น 4 ชุด โดยในการทดลองครั้งหนึ่ง ๆ ให้นักเรียนครั้งละ 16 คน ซึ่งผู้วิจัยได้แจกหนังสือให้ 1 ชุด ต่อนักเรียน 1 คน เพื่อให้คัดเลือกแล้วตอบในแบบสอบถาม โดยในขั้นแรกให้นักเรียนตอบแบบสอบถาม ชุดที่ 1 เพื่อถามอันดับความชอบก่อนแล้วจึงให้ตอบแบบสอบถามชุดที่ 2 เพื่อถามเหตุผลในการเลือก เมื่อนักเรียนตอบแบบสอบถามทั้งสองชุดเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงเก็บแบบสอบถามและเพื่อป้องกันการผิดพลาด ผู้วิจัยได้ตรวจสอบทุกครั้งว่านักเรียนตอบแบบสอบถามทั้ง 2 ชุดครบทุกข้อหรือไม่และทำเครื่องหมายผิดข้อหรือไม่ แล้วจึงแจกหนังสือชุดใหม่ เพื่อให้นักเรียนตอบแบบสอบถามด้านอื่นต่อไป ผู้วิจัยได้ดำเนินวิธีดังกล่าวจนครบทั้ง 4 ด้านที่ศึกษา และก่อนการคัดเลือกแต่ละครั้งผู้วิจัยได้ชี้แจงวิธีการคัดเลือกด้วยตนเองอย่างละเอียดและไม่มีการกำหนดเวลาในการเลือกตอบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการถามอันดับความชอบมาแปลงเป็นคะแนนดิบแล้วคิดเป็นค่าเฉลี่ยและนำข้อมูลที่ได้จากการถามเหตุผลในการเลือกมาคิดเป็นร้อยละ

2. หาค่าเฉลี่ยโดยใช้สูตร ดังนี้

$$\bar{x} = \frac{\sum fx}{N}$$

$$\bar{x} = \text{หมายถึง ค่าเฉลี่ย}$$

$$\sum fx = \text{หมายถึง ผลรวมของความถี่คูณคะแนนดิบ}$$

$$N = \text{หมายถึง จำนวนนักเรียนของแต่ละกลุ่ม}$$

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ในด้านลักษณะรูปเล่ม นักเรียนทุกระดับชั้น (ป.1-ป.4) ชอบรูปเล่มแบบรูปสิ่งของมากที่สุด ชอบรูปเล่มแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดพิเศษน้อยที่สุด ในแต่ละระดับชั้นนั้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 3 และ 4 ชอบรูปเล่มแบบรูปสิ่งของมากที่สุด ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ชอบรูปเล่มแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวตั้งและแนวนอนมากที่สุดเท่ากัน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ชอบรูปเล่มแบบสี่เหลี่ยมจตุรัสน้อยที่สุด ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 3 และ 4 ชอบรูปเล่มแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดพิเศษน้อยที่สุด สำหรับในแต่ละเพศนั้น ชอบเหมือนกันคือรูปเล่มแบบรูปสิ่งของมากที่สุด และแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดพิเศษน้อยที่สุด

2. ในด้านสีของตัวอักษรนักเรียนทุกระดับชั้น (ป.1 - ป.4) และในแต่ละระดับชั้นชอบตัวอักษรสีเขียวมากที่สุด ชอบตัวอักษรสีดำน้อยที่สุด ส่วนในแต่ละเพศนั้น ชอบต่างกัน คือ เพศชายชอบตัวอักษรสีเขียวมากที่สุด เพศหญิงชอบสีแดงมากที่สุด แต่ชอบสีดำน้อยที่สุดเหมือนกัน

3. ในด้านรูปแบบตัวอักษรนักเรียนทุกระดับชั้น (ป.1 - ป.4) ชอบตัวอักษรแบบตัวธรรมดามากที่สุด ชอบตัวอักษรแบบตัวเขียนลายมือน้อยที่สุด ในแต่ละระดับชั้นนั้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 3 ชอบตัวอักษรแบบตัวธรรมดามากที่สุด ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 4 ชอบตัวอักษรแบบตัวฝรั่งเศสมากที่สุด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ชอบตัวอักษรแบบตัวฝรั่งเศสน้อยที่สุด ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 3 และ 4 ชอบตัวอักษรแบบตัวเขียนลายมือน้อยที่สุด สำหรับในแต่ละเพศนั้น ชอบต่างกัน คือ เพศชายชอบตัวอักษรแบบตัวฝรั่งเศสมากที่สุด เพศหญิงชอบแบบตัวธรรมดาที่สุด แต่ชอบแบบตัวเขียนลายมือน้อยที่สุดเหมือนกัน

4. ในด้านรูปแบบภาพประกอบนักเรียนทุกระดับชั้น (ป.1 - ป.4) ชอบภาพประกอบแบบภาพถ่ายมากที่สุด ชอบภาพการ์ตูน 3 มิติ น้อยที่สุด ในแต่ละระดับชั้นนั้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ชอบภาพการ์ตูนมากที่สุด ชอบภาพวิจิตรน้อยที่สุด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 ชอบภาพถ่ายมากที่สุด ชอบภาพการ์ตูนน้อยที่สุด ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชอบภาพวิจิตรมากที่สุด ชอบภาพการ์ตูนและการ์ตูน 3 มิติน้อยที่สุดเท่ากัน สำหรับในแต่ละเพศนั้น ทั้งเพศชายและเพศหญิงชอบภาพถ่ายมากที่สุด เพศชายชอบภาพการ์ตูน 3 มิติน้อยที่สุด ส่วนเพศหญิงชอบภาพการ์ตูนน้อยที่สุด

5. ในการเลือกลักษณะรูปเล่มของนักเรียนในทุกระดับชั้น ในแต่ละระดับชั้นและในแต่ละเพศ เลือกโดยถือเอาความสะดวกในการถือเป็นเกณฑ์

6. ในการเลือกสีของตัวอักษร ของนักเรียนในทุกระดับชั้น ในแต่ละระดับชั้นและในแต่ละเพศ เลือกโดยถือเอาความสดใสของสีเป็นเกณฑ์

7. ในการเลือกรูปแบบตัวอักษรของนักเรียนในทุกระดับชั้น ในแต่ละระดับชั้นและในแต่ละเพศ เลือกโดยถือเอาความสวยงามของตัวอักษรเป็นเกณฑ์

8. ในการเลือกรูปแบบภาพประกอบของนักเรียนในทุกระดับชั้น (ป.1 - ป.4) เลือกโดยถือเอาความเป็นธรรมชาติเป็นเกณฑ์ ส่วนในแต่ละระดับชั้นนั้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 เลือกโดยถือเอาความสวยงามของภาพเป็นเกณฑ์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4 เลือกโดยถือเอาความเป็นธรรมชาติเป็นเกณฑ์ สำหรับในแต่ละเพศนั้นเลือกต่างกัน เพศชายเลือกโดยถือเอาความเป็นธรรมชาติเป็นเกณฑ์ ส่วนเพศหญิงเลือกโดยถือเอาความสวยงามของภาพเป็นเกณฑ์

9. เมื่อพิจารณาเหตุผลของนักเรียนที่ต่อลักษณะรูปเล่มที่เลือก พบว่านักเรียนเลือกรูปเล่มแบบรูปสิ่งของเพราะสามารถถือได้สะดวกที่สุด เลือกรูปเล่มแบบสี่เหลี่ยมจัตุรัส เพราะมีขนาดพอดีที่สุด

10. เมื่อพิจารณาเหตุผลของนักเรียนที่มีต่อสีของตัวอักษรที่เลือก พบว่านักเรียนเลือกตัวอักษรสีเขียว เพราะมีสีสดใสที่สุด เลือกตัวอักษรสีดำเพราะอ่านง่ายที่สุด

11. เมื่อพิจารณาเหตุผลของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบตัวอักษรที่เลือก พบว่านักเรียนเลือกตัวอักษรแบบตัวธรรมดาเพราะตัวอักษรสวยที่สุด

12. เมื่อพิจารณาเหตุผลของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบภาพประกอบที่เลือก พบว่านักเรียนเลือกภาพประกอบแบบภาพจิตรเพราะมีความเป็นธรรมชาติที่สุด

อภิปรายผล

1. จากการวิจัยพบว่านักเรียนทุกระดับชั้น (ป.1 - ป.4) ทั้งชายและหญิง ชอบลักษณะรูปเล่มแบบรูปสิ่งของมากที่สุด ซึ่งในการทดลองครั้งนี้ใช้รูปสิ่งของเป็นรูปกระเป๋าสาน สามารถจับถือได้สะดวก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเกี่ยวกับเหตุผลในการเลือก เพราะคำร้อยละสูงสุดของเหตุผลในการเลือกรูปเล่มแบบรูปสิ่งของคือการถือสะดวก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะรูปเล่มแบบรูปสิ่งของเป็นรูปเล่มแบบเดียวที่ไม่ใช้รูปสี่เหลี่ยมที่ใช้ในการทดลองหรือที่พบเห็นอยู่ทั่วไป ซึ่งตรงกับที่ หทัย ดันหยง (2529 : 148 - 150) และฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2527 : 49 - 50) ได้กล่าวไว้ว่า รูปเล่มของหนังสือสำหรับเด็กนั้น ไม่มีกำหนดแน่นอนแต่ต้องกระตัดรัด เหมาะกับการจับถือของเด็กแต่ละวัย และไม่ควรเหมือนหนังสือแบบเรียนเพราะเด็กจะเบื่อ การมีลักษณะที่แตกต่างออกไปให้สามารถดึงดูดความสนใจได้เพราะเด็กมีความสนใจในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

2. ในด้านสีของตัวอักษร ผลการวิจัยพบว่านักเรียนส่วนใหญ่ชอบสีเขียวมากที่สุด รองลงมาคือสีแดง ชอบตัวอักษรสีดำน้อยที่สุด ในแต่ละเพศนั้น เพศชายชอบสีเขียวมากที่สุด และเพศหญิงชอบสีแดงมากที่สุด ซึ่งตรงกับผลทดลองในแง่จิตวิทยาของเกรฟส์ (Graves) ที่พบว่า ผู้หญิงส่วนใหญ่ชอบสีแดง สำหรับเหตุผลในการเลือกที่มีคำร้อยละสูงสุด คือ ความสดใสของสี และที่น้อยที่สุดคือการอ่านง่าย การเลือกใช้สีกับตัวอักษรนั้นมีความสำคัญต่อสุขภาพตาและ

ความยากง่ายในการอ่าน แสดงว่าเด็กระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2, 3 และ 4 เลือกโดยมิได้คำนึงถึงการอ่านได้ยากง่ายหรือความชัดเจนในการอ่าน แต่เลือกเพราะความพอใจและความเข้าใจของเด็ก อย่างไรก็ตามจากการทดลองของชูฤทธิ์ จิตวิระ (2527) และนิรันดร์ หมวกอินทร์ (2528) พบว่าการใช้สีต่างๆ ไม่ได้ทำให้ความสามารถในการรับรู้และประสิทธิภาพในการอ่านแตกต่างกัน

3. ตัวอักษรแบบตัวธรรมดาเป็นแบบที่นักเรียนส่วนใหญ่ชอบมากที่สุด รองลงมาคือแบบตัวฝรั่งเศส รูปแบบตัวอักษรมีผลต่อความยากง่ายในการอ่าน ดังนั้นในการเลือกรูปแบบตัวอักษรจึงต้องคำนึงถึงการอ่านง่าย อ่านออกและสะดวกในการอ่านเป็นสำคัญ แต่จากผลการทดลองพบว่าเหตุผลที่นักเรียนส่วนใหญ่เลือกรูปแบบตัวอักษร เป็นเพราะตัวอักษรสวย การอ่านง่ายและการเห็นได้ชัดเจนเป็นเหตุผลรองลงมา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะตัวอักษรแบบตัวธรรมดาเป็นแบบที่นิยมใช้กันทั่วไป เด็กอาจคุ้นเคยและพอใจกับตัวอักษรแบบนี้อยู่แล้ว ซึ่งสอดคล้องกับที่ วิริยะ สิริสิงห (2524 : 19) ได้กล่าวไว้ว่า เด็กก็มีความสนใจในตัวอักษรเหมือนกัน เพราะตัวอักษรมีผลต่อการสัมผัสทางสายตาและการเกิดความเข้าใจและความพอใจของเด็ก

4. ในด้านที่เกี่ยวกับภาพประกอบ ผลการวิจัยปรากฏว่าในทุกๆระดับชั้น (ป.1-ป.4) นักเรียนส่วนใหญ่ชอบภาพถ่ายมากที่สุด รองลงมาคือภาพจิตร ในแต่ละระดับ ชั้นนั้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ชอบภาพการ์ตูนมากที่สุด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 ชอบภาพถ่ายมากที่สุด และชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชอบภาพจิตรมากที่สุด ซึ่งจากผลวิจัยของหลายๆ ท่านที่ได้ศึกษามาสรุปลไว้ว่า เด็กเล็กจะชอบภาพที่มีลักษณะง่ายๆ ไม่ซับซ้อน และเมื่อโตขึ้นจะชอบภาพที่มีรายละเอียดมากขึ้น เมื่อเปรียบเทียบลักษณะภาพที่ให้เด็กเลือกทั้ง 3 รูปแบบ ในการทดลองครั้งนี้พบว่า ภาพจิตร มีรายละเอียดมากที่สุด รองลงมา คือ ภาพถ่ายและภาพการ์ตูนตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของท่านอื่นๆ ส่วนเหตุผลในการเลือกภาพประกอบนั้น นักเรียนส่วนใหญ่เลือกโดยถือเอาความเป็นธรรมชาติเป็นเกณฑ์ รองลงมาคือความสวยงาม สอดคล้องกับที่ เดล (Dale, 1951 : 274) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า ภาพจะต้องถ่ายทอดลักษณะตรงกับสภาพความเป็นจริง

5. ในการผลิตหนังสือเสริมประสบการณ์สำหรับเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2, 3 และ 4 พอดีจะอนุโลมใช้มาตรฐานเดียวกันได้ในทุกระดับชั้น เพราะเมื่อพิจารณาจากระดับความชอบแล้วมีความใกล้เคียงกันทั้งในด้านลักษณะรูปเล่ม สีของตัวอักษร รูปแบบตัวอักษรและรูปแบบภาพประกอบ

6. การผลิตหนังสือเสริมประสบการณ์ที่เหมาะสมและได้มาตรฐาน ทั้งในด้านลักษณะรูปเล่ม สีของตัวอักษร รูปแบบตัวอักษร และรูปแบบภาพประกอบจะมีส่วนช่วยส่งเสริมให้หนังสือเป็นที่นิยมของเด็ก และเด็กหันมาสนใจอ่านหนังสือกันมากขึ้น

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ในการผลิตหนังสือเสริมประสบการณ์สำหรับเด็ก ผู้ผลิตควรคำนึงถึงคุณภาพในด้านรูปเล่ม ตัวอักษรและภาพประกอบของหนังสือ ซึ่งจากผลการวิจัยจะเห็นว่าเด็กระดับประถมศึกษาปีที่ 1, 2, 3 และ 4 มีความชอบในลักษณะเดียวกัน และปรากฏออกมาให้เห็นอย่างเด่นชัด
2. ผู้ผลิตควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงแก้ไข และผลิตหนังสือเสริมประสบการณ์ให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้นและให้สอดคล้องกับความชอบของเด็ก
3. ครู ผู้ปกครองและบรรณารักษ์ ควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปประกอบการพิจารณาเลือกหนังสือเสริมประสบการณ์สำหรับเด็ก เพราะจะทำให้ได้หนังสือที่เหมาะสมกับความต้องการของเด็กมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาลักษณะหนังสือในด้านรูปเล่ม ตัวอักษรและภาพประกอบ ดังนั้น เพื่อให้การวิจัยมีความสมบูรณ์ขึ้น ควรมีการวิจัยในด้านเนื้อเรื่อง การเข้าเล่มและกระดาษประกอบด้วย
2. การวิจัยครั้งนี้กระทำในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2, 3 และ 4 จึงเป็นการสมควรที่จะทำการวิจัยลักษณะนี้ ในระดับชั้นอื่น ๆ ต่อไป
3. ลักษณะภาพประกอบที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นภาพสัตว์ ดังนั้น ในการเลือกรูปแบบภาพประกอบ เด็กอาจเลือกเพราะความชอบสัตว์ประเภทนั้น ๆ การวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการควบคุมในด้านนี้ เพราะอาจทำให้ผลการวิจัยคลาดเคลื่อนได้

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรรณิการ์ นาคอยู่. การวิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็กวัย 6-9 ปี ที่พิมพ์ในประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2520 - 2522. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.
- กลุ่มจิตต์ พลายเวช. รายงานผลการวิจัยทุนวิจัยคณะอักษรศาสตร์ เรื่องหนังสือสำหรับเด็กในช่วงปี พ.ศ. 2525 - 2529. กรุงเทพฯ : คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- กลุ่มส่งเสริมสื่อมวลชนเพื่อเด็ก. "ตลาดหนังสือสำหรับเด็กยังมีปัญหา," สรุปสาระการอภิปรายเรื่องหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, 2523.
- กำธร สติรกุล. หนังสือและการพิมพ์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2515.
- จรุณ เพชรหมื่น. วรรณกรรมสำหรับเด็ก. นครศรีธรรมราช : วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช, 2523. อัดสำเนา.
- จารึก ชุกติติกุล. การศึกษาอิทธิพลของสื่อที่มีต่อความชอบและไม่ชอบภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2515. อัดสำเนา.
- ✓ จินตนา ไบกาชัย. การจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2534.
- _____. "การพิจารณาคุณค่าหนังสือสำหรับเด็ก," จันทร์เกษม. 198 : 46-52 ; กันยายน - ตุลาคม 2530.
- _____. "หนังสือที่ไม่ใช่แบบเรียน," ประชาศึกษา. ม.ป.ท., 2520.
- จิระประภา บุญนิติย์. ช่วยเด็กให้ชอบอ่าน. กรุงเทพฯ : ภาคการอนุบาลศึกษา วิทยาลัยครูสวนดุสิต, 2526.
- ฉลอง ทับศรี. การศึกษาการชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้นที่อยู่ในเมืองกับชนบทที่มีต่อภาพลักษณะต่าง ๆ. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2517. อัดสำเนา.
- ฉวีวรรณ อุทากินันท์. การทำหนังสือสำหรับเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : บุรพาสาสน, 2527.
- _____. สาระสังเขปบทความการทำหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบรรณรักษ์ศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 2527.
- ชวาล แพรัตกุล. เทคนิคการวัดผล. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2516.
- ชุดิมา สัจจามนต์. หนังสือเพื่อลูก. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2529.
- ชูฤทธิ์ จิตวีระ. ผลการรับรูปแบบและสีของตัวอักษรไทยสำหรับวัสดุไม่ฉาย. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อัดสำเนา.

- ชูศรี วงศ์รัตน. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- ซาร่าห์ ไวล์. "ลักษณะหนังสือที่เด็กชอบ," เอกสารการประชุมปฏิบัติการการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก.
หน้า 1 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523.
- ณรงค์ ทองปาน. การสร้างหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์กรมการฝึกหัดครู,
2526.
- ดอกหางนกยูง (นามแฝง) "พูดถึงหนังสือเด็กก่อนปีเด็กสากล," ดิฉัน. 2(32) : 14-15 ; มิถุนายน 2521.
- นนทพร พรประยูร. การศึกษาผลการรับรู้อักษรสลับพื้นขาวและอักษรขาวบนพื้นสี. ปรินญา
นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.
อัดสำเนา.
- นรินทร์ หมวกอินทร์. ประสิทธิภาพในการอ่านสิ่งพิมพ์ที่พิมพ์ด้วยหมึกสีต่างกันของนักเรียน
ระดับประถมศึกษา. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อัดสำเนา.
- บันลือ พงกษะวัน. วรรณกรรมกับเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2524.
- ปัทมา สมพงษ์. ความคิดเห็นของเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นที่มีต่อหนังสือสำหรับเด็ก
ที่ผลิตออกมาในประเทศไทยในช่วงปี 2520-2522. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523. อัดสำเนา.
- ประดิษฐ์ กลัดประเสริฐ. ไทย 331 การสร้างหนังสือสำหรับเด็ก. พิณโลก : ภาควิชาภาษาไทย
คณะศึกษาศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม, 2522.
- ประภาพันธุ์ กรโกสิยกาจ. การศึกษาเด็ก. กรุงเทพฯ : เอกสารคำสอนวิชาประถม 301 ภาควิชา
หลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2527.
- ประยูร จรรยาวงศ์. "การเขียนภาพสำหรับเด็ก," ในรายงานการสัมมนา เรื่องหนังสืออ่านสำหรับเด็ก
เด็กกลุ่มอายุ 11-16 ปี. หน้า 161-172. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2509.
- ประยูร อุลุชาฎะ. หลักการใช้สี. โดย น.ณ ปากน้ำ (นามแฝง) กรุงเทพฯ :
ไทยวัฒนาพานิช, 2522.
- ปราณี เชียงทอง. วรรณกรรมสำหรับเด็ก. ชลบุรี : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน, 2525.
- เป็รื่อง กุมุท. "การออกแบบหนังสือสำหรับเด็ก," เอกสารงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ หน้า
30-47. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2523.
- พจน์ จินารกุล. ขนาดและรูปแบบตัวอักษรที่เหมาะสมกับหนังสือแบบเรียนชั้นประถมศึกษา
ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.
อัดสำเนา.

- พยอม อังคตานุวัฒน์. จิตวิทยาพัฒนาการเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล, 2519.
- พรจันทร์ จันทวิล และคณะ. การเขียนและการจัดทำสื่อหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน. กรุงเทพฯ : ตะเกียง, 2534.
- ภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย, สมาคม. รายงานการสัมมนาเรื่องการจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย, 2515.
- ภิญญาพร นิตยะประภา. การผลิตหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2534.
- มาโนรามา จาฟา. "ความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับหนังสือสำหรับเด็ก," เอกสารการประชุมปฏิบัติการการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก. แปลโดย บุญชม ไชยโกษี. หน้า 1-4. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523.
- แม่นมาส เชาวลิต. "การประชุมทางวิชาการเรื่องหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน," วารสารห้องสมุด. 10 : 1 ; มกราคม 2509.
- _____. "หนังสือการ์ตูนกับเด็ก," วารสารห้องสมุด. 3 : 126-129 ; พฤษภาคม - มิถุนายน 2510.
- รัฐจวน อินทรกำแหง. วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ดวงกมล, 2533.
- รักพร ชังชาติ. หนังสือสำหรับเด็ก. มหาสารคาม : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสำนักวิทยบริการ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2531.
- ลาร์วิก, แนนซี. คู่มือสร้างเสริมนิสัยรักการอ่านของเด็ก. แปลและเรียบเรียงโดยแว่นดำ (นามแฝง). กรุงเทพฯ : บัดเดอร์ฟลาย, 2533.
- วรพงศ์ วรชาติอุดมพงศ์. การเปรียบเทียบความชอบและไม่ชอบของเด็กก่อนนุบาลและผู้ปกครองที่มีต่อรูปแบบภาพประกอบหนังสือภาพ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531. อัดสำเนา.
- วรางคณา กฤษณพันธ์. ผลของสื่อต่อความยากง่ายในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528. อัดสำเนา.
- วรภรณ์ บำรุงกุล. วรรณกรรมสำหรับเด็ก. พิษณุโลก : ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2530.
- วันชัย ลานทอง. ขนาดของตัวอักษรไทยกับการรับรู้ของนักเรียนระดับประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อัดสำเนา.
- วัลลภ สวัสดิวัลลภ. หนังสือและการพิมพ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพัฒนบริหารศาสตร์ เอกสารวิชาการ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2535.
- วิชาการ, กรม. รายชื่อหนังสือเสริมประสบการณ์ระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ, 2531.

- วิโชค มุกดามณี. "การเขียนภาพและการจัดรูปเล่มหนังสือสำหรับเด็ก," ใน เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523. อัดโรเนียว.
- วินัย รอดจ่าย. "วิธีเลือกหนังสือเสริมประสบการณ์เข้าห้องสมุด," ใน การเขียนและการจัดทำสื่อหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน. หน้า 124-134. กรุงเทพฯ : ตะเกียง, 2534. /
- วิริยะ สิริสิงห. การเขียนเรื่องสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2524. /
- _____. "การจัดทำวรรณกรรมสำหรับเด็ก," วารสารห้องสมุด. 15 6 ;พฤศจิกายน - ธันวาคม 2514.
- วิริยะ สิริสิงหและคณะ. "สภาพปัจจุบันของหนังสือสำหรับเด็ก," ใน รายงานการอภิปรายโครงการการสร้างหนังสือเด็กกับการพัฒนาความคิด. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์, 2526. อัดสำเนา.
- วีระ ต. สุวรรณ. "คำบรรยายของนายวีระ ต. สุวรรณ," รายงานการสัมมนาเรื่องการจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก ณ ศูนย์ฝึกอบรมครูกรมสามัญศึกษา. หน้า 89. กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา, 2515.
- วุฒิ แตรสังข์. การศึกษาแบบสีและขนาดของภาพประกอบแบบเรียนที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายชอบ. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2514. อัดสำเนา.
- ศักดิ์ชัย เกียรติจินาจันทร์. คู่มือฝึกเขียนการตูนด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : ดันอ้อ, 2533.
- สมักร ผลจำรูญ. รูปแบบของภาพการ์ตูนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนระดับประถมศึกษา. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2522. อัดสำเนา.
- สมทรง สิตลาพันธ์. การศึกษาเกี่ยวกับลักษณะหนังสือที่เด็กชอบ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2516. อัดสำเนา.
- สมศักดิ์ ศรีมานะโชน. การเขียนหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2523.
- สังเขต นาคไพจิตร. การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างการเรียนจากการตูนสีกับการตูนขาวดำ. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.
- สาริพันธ์ ศุภวรรณ. การวิเคราะห์รูปแบบหนังสือภาพสำหรับเด็ก. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528. อัดสำเนา.
- สาวิตรี เจริญกิจ. การศึกษาความรู้และความคิดเห็นของผู้ผลิตและผู้ใช้นหนังสือ แบบเรียนในการพิจารณาเลือกและใช้ภาพประกอบประเภทต่าง ๆ ในหนังสือแบบเรียน. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.
- สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. วรรณกรรมและลีลาคดีระดับปฐมวัยศึกษา. กรุงเทพฯ : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2526.

- สุพร วงศ์สุนทรเลิศ. การเลือกซื้อหนังสือสำหรับเด็กของผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้น ป.2 และ ป.3 ในโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครูในเขต กทม. วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2528. อัดสำเนา.
- สุพัตรา ชุมเกตุ. วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2522.
- สุภา ลือศิริ. "วรรณกรรมสำหรับเด็กจากศรีธนญชัยถึงเรื่องของมาเหมีเยว," โลกหนังสือ. 1(3) : ธันวาคม 2520.
- สุรสิทธิ์ นิ่งกิน. การวิเคราะห์ความยากง่ายของตัวอักษรไทย 10 รูปแบบ ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษา. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.
- สุวัณห์ ศรีสง่า. การศึกษาความสนใจในการอ่านหนังสือการ์ตูนของเด็กนักเรียนอายุ 8 ปี 9 ปี และ 10 ปี ปีการศึกษา 2515. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2516. อัดสำเนา.
- สุวิช แทนปิ่น. การศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากการเรียนด้วยบทเรียนที่มีแต่ตัวอักษร บทเรียนที่มีตัวอักษรประกอบด้วยภาพ การ์ตูนโครงร่างการ์ตูนล้อของจริงและการ์ตูนสีล้อของจริง. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2517. อัดสำเนา.
- หทัย ตันหยง. การผลิตหนังสือสำหรับเด็ก. พิมพ์โลก : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิมพ์โลก, 2525.
- _____. การสร้างสรรค์วรรณกรรมและหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2529.
- เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : แผนกประถมศึกษาและแผนกบรรณารักษศาสตร์ วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2516.
- Arbuthnot, May Hill. Children's Reading in the Home. Illinois : Scott Foresman and Company, 1969.
- Arbuthnot, May Hill and Sutherland. Children and Book. p. 6-15. 4th ed. London : Scott Foresman, 1972.
- Bloomer, Richard H. "Children's Preferences and Responses as Related to Styles and Themes of Illustrations," The Elementary School Journal. 60 : 334-340; March, 1960.
- Dale, Edgar. "Still Picture," Audio-Visual Method in Teaching. New York : Holt Rinehart and Winston, 1951.
- French, John E. "Children Preferences for Pictures of Pictorial Pattern," in The Elementary School Journal. 54 : 90-95 ; October, 1952.

Hawkins, Quail. "Children's Literature," in Encyclopedia Britannica. V.5. p.519-523.

Chicago : Encyclopedia Britannica, 1970.

Horn, Marion Van. Give Children Wings : A Manual on How to Write for Children.

New York : Comittee on World Literacy and christian Literature, 1970.

Kulshreshtha, Indira. Supplementary Readers Prepation and Evaluation. New Delhi :

National Council of Education Research and Training, 1972.

✓ Schick, George B. ed. National Reading Conferance, New Frontiers in College Adult Reading : 15th Yearbook of Conference. p.4.1966.

Schouell, Fred J. The Psychology and Teaching of Reading. 4th ed. London :

Tweeddale Court, Edinburgh I, 39 A welbeck Street, 1962.

Sloan, Margaret Alice. "Picture Preferences of Elementary School Children and Teacher," in Disertation Abstracts. 11 : 6018A; 1972.

Wheeler, Sara H. "Literature for Children," in The World Book Encyclopedia. V.12.

p.316-344. Chicago : Field Enterprises Educational Corporation, 1965.

Whipple, Gertrude. "Appraisal of the Interest Appeal of Illustration," in The Elementary School Journal. 53 : 262-269; January, 1963.

ภาคผนวก

รายชื่อหนังสือที่ใช้เป็นต้นแบบ

ด้านที่ศึกษา	หนังสือต้นแบบ	รูปแบบ
ด้านลักษณะรูปเล่ม	1. หาร 2. สนุกสนานกับตัวเลข 3. กตัญญู 4. เรื่องจักรราศีอาโต 5. งานแรกของมีจ้ง 6. จ้อยตามหาพระจันทร์	สีเหลืองผืนผ้าขนาดพิเศษ สีเหลืองผืนผ้าเปิดขึ้นด้านบน รูปสิ่งของ สีเหลืองผืนผ้าแนวตั้ง สีเหลืองผืนผ้าแนวนอน สีเหลืองจัดรัส
ด้านรูปแบบตัวอักษร	1. สนุกกับการพับกระดาษ 2. หมีน้อยเข้าเมือง 3. ชาวนาของไทย 4. ฟาจ๋อয়ার้อง 5. เลขคณิตหนูคิดเก่ง	ตัวเขียนลายมือ ตัวปั๊มคม ตัวธรรมดา ตัวฝรั่งเศส ตัวขยายข้าง
ด้านสีตัวอักษร	1. 333 ปริศนา 2. ความรู้รอบตัว 3. พระจันทร์อร่อยไหม 4. 199 อะไรเอ๋ย 5. ปริศนาอักษรไขว้	สีเขียว สีน้ำเงิน สีดำ สีน้ำตาล สีแดง
ด้านภาพประกอบ	1. หิ่งห้อย 2. โลกของผีเสื้อ 3. นกเงือกไทย 4. เจ้ากบปากกว้าง	ภาพการ์ตูน ภาพถ่าย ภาพจิตร ภาพการ์ตูน 3 มิติ

พิมพ์ลักษณ์ของหนังสือที่ใช้ในการทดสอบ

ลำดับ	รายชื่อหนังสือ	สำนักพิมพ์	ครั้งที่พิมพ์	ปีที่พิมพ์
1	หาร	หนังสือเด็กรักลูก	1	ม.ป.ป.
2	สนุกสนานกับตัวเลข	หนังสือเด็กรักลูก	3	2536
3	กตัญญู	ตันอ้อ	1	2532
4	จักรราศีอาโต	ฟิลิกส์เซ็นเตอร์	1	ม.ป.ป.
5	งานแรกของมีจัง	แพรวเพื่อนเด็ก	1	2538
6	จ้อยตามหาพระจันทร์	มูลนิธิเด็ก	1	2539
7	สนุกกับการพับกระดาษ	แพรวพิทยา	1	ม.ป.ป.
8	หมีน้อยเข้าเมือง	ตันอ้อ	1	2534
9	ชาวนาของไทย	ตันอ้อ	1	2535
10	ฟ้าจ้อยยาร้อง	ตันอ้อ	1	2534
11	เลขคณิตหนูคิดเก่ง	ซีเอ็ดยูเคชั่น	1	2539
12	333 ปริศนาอะไรเอ๋ย?	เสริมวิทย์บรรณาการ	1	ม.ป.ป.
13	ความรู้รอบตัว	สุวีรียาสาส์น	1	2537
14	พระจันทร์อร่อยไหม	แพรวเพื่อนเด็ก	1	2539
15	199 อะไรเอ๋ย?	อักษราพิพัฒน์	1	ม.ป.ป.
16	ปริศนาอักษรไขว้	อักษราพิพัฒน์	1	2533
17	หิ่งห้อย	สารคดี	2	2535
18	โลกของผีเสื้อ	ตันอ้อ	1	ม.ป.ป.
19	นกเงือกไทย	ตันอ้อ	1	ม.ป.ป.
20	เจ้ากบปากกว้าง	ตันอ้อ	1	2532

รายชื่อสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
กรุงเทพมหานคร

ที่	ชื่อ	สถานที่ตั้ง			
		แขวง	เขต	ถนน	รหัส
1	โฆสิตตโมสร	ศิริราช	บางกอกน้อย	อรุณอมรินทร์	10700
2	ดาราคาม	พระโขนง	พระโขนง	สุขุมวิท	10110
3	ทุ่งมหาเมฆ	ทุ่งวัดดอน	สาทร	อาคารสงเคราะห์	10120
4	ไทยรัฐวิทยา 75	ท่าแร้ง	บางเขน	วัชรพล	10200
5	บางบัว	จตุจักร	บางเขน	พหลโยธิน	10900
6	บ้านหนองบอนฯ	หนองบอน	ประเวศ	สุขุมวิท 103	10260
7	ประถมทวีธาภิเศก	วัดอรุณฯ	บางกอกใหญ่	อรุณอมรินทร์	10600
8	ประถมนนทรี	ช่องนนทรี	ยานนาวา	เชื้อเพลิง	10120
9	ประถมบางแค	บางแคเหนือ	ภาษีเจริญ	เพชรเกษม	10160
10	พญาไท	ทุ่งพญาไท	ราชเทวี	ศรีอยุธยา	10400
11	พระตำหนักสวนกุหลาบ	พระราชวัง	พระนคร	มหาราช	10200
12	พระยาประเสริฐสุนทราศรัย	วังทองหลาง	บางกะปิ	รามคำแหง	10310
13	พิบูลอุปถัมภ์	สามเสนนอก	บางกะปิ	ลาดพร้าว	10310
14	มหาวิทยาลัยวัด	ตลาดน้อย	สัมพันธวงศ์	เจริญกรุง	10100
15	ราชวินิต	ดุสิต	ดุสิต	ราชสีมา	10300
16	วัดเจ้ามูล	วัดท่าพระ	บางกอกใหญ่	จรัญสนิทวงศ์	10600
17	วัดชนะสงคราม	ชนะสงคราม	พระนคร	สามเสน	10200
18	วัดชัยชนะสงคราม	สัมพันธวงศ์	สัมพันธวงศ์	เจริญกรุง	10100
19	วัดช้างเหล็ก	คลองชักพระ	ตลิ่งชัน	บางขุนนนท์	10170
20	วัดदान	บางโพพวง	ยานนาวา	รัชดาภิเษกเลียบแม่น้ำเจ้าพระยา	10120
21	วัดนาคปรก	ปากคลอง	ภาษีเจริญ	เทอดไทย - บางขุนเทียน	10160
22	วัดโบสถ์	ดุสิต	ดุสิต	สามเสน	10300
23	วัดประยูรวงศาวาส	วัดกัลยาณ	ธนบุรี	ประชาธิปไตย	10600
24	วัดพลับพลาชัย	ป้อมปราบฯ	ป้อมปราบฯ	ถนนหลวง	10100
25	วัดมหาบุศย์ฯ	สวนหลวง	ประเวศ	สุขุมวิท 77	10250
26	วัดเวตวันธรรมาวาส	บางซื่อ	ดุสิต	กรุงเทพ - นนทบุรี	10600
27	วัดสังข์กระจาย	วัดท่าพระ	บางกอกใหญ่	เพชรเกษม - อีสราภาพ	10600
28	วัดโสมนัส	โสมนัส	ป้อมปราบฯ	ผดุงกรุงเกษม	10100

ที่	ชื่อ	สถานที่ตั้ง			
		แขวง	เขต	ถนน	รหัส
29	วัดหงส์รัตนาราม	วัดอรุณฯ	บางกอกใหญ่	อรุณอมรินทร์ - บางขุนเทียน	10160
30	วัดหนัง	บางค้อ	จอมทอง	วุฒากาศ	10150
31	วัดใหม่ช่องลม	บางกะปิ	ห้วยขวาง	เพชรบุรีตัดใหม่	10310
32	วัดอมรินทราราม	ศิริราช	บางกอกน้อย	อรุณอมรินทร์	10700
33	วัดอุทัยธาราม	บางกะปิ	ห้วยขวาง	เพชรบุรีตัดใหม่	10310
34	สายน้ำทิพย์	คลองตัน	คลองเตย	สุขุมวิท 20	10110
35	อนุบาลพิบูลเวศย์	คลองตัน	พระโขนง	สุขุมวิท 71	10110
36	อนุบาลวัดนางนอง	บางท้อ	จอมทอง	วุฒากาศ	10150
37	อนุบาลวัดปรีณายก	ราชดำเนินนอก	พระนคร	ราชดำเนิน	10200
38	อนุบาลสามเสนฯ	พระราม 6	พญาไท	พระราม 6	10400

แบบสอบถามด้านลักษณะรูปเล่ม

ชื่อ เพศ ชั้น

คำแนะนำ โปรดอ่านแล้วฟังคำอธิบายประกอบให้เข้าใจ

ชุดที่ ๑ จากหนังสือ เรื่องลักษณะรูปเล่มทั้ง 5 แบบ ให้นักเรียนพิจารณาคัดเลือกตามลำดับความชอบ แล้วเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่กำหนดไว้ให้

หนังสือหมายเลข	อันดับความชอบ					
	อันดับที่ 1	อันดับที่ 2	อันดับที่ 3	อันดับที่ 4	อันดับที่ 5	อันดับที่ 6
①						
②						
③						
④						
⑤						

ชุดที่ ๒ จากหนังสือ เรื่องลักษณะรูปเล่ม ที่นักเรียนได้ทำการคัดเลือกไว้แล้วในอันดับที่ 1 ให้นักเรียนบอกเหตุผลในลหรรคัดเลือก โดยเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่กำหนดให้ ถ้าเหตุผลของนักเรียนแตกต่างจากที่กำหนดไว้ ให้นักเรียนเขียนเพิ่มเติมในช่องเหตุผลอื่น สำหรับหนังสือหนึ่งเล่ม นักเรียนจะให้เหตุผลได้เพียงหนึ่งข้อเท่านั้น

หนังสือหมายเลข	เหตุผลในการคัดเลือก					
	เปิดอ่านง่าย	อ่านสะดวก	เลือก	เก็บง่าย	ขนาดพอดี	เหตุผลอื่น

แบบสอบถามด้านสีของตัวอักษร

ชื่อ เพศ ชั้น

คำแนะนำ โปรดอ่านแล้วฟังคำอธิบายประกอบให้เข้าใจ

ชุดที่ ๑ จากหนังสือ เรื่องสีของตัวอักษรทั้ง 5 แบบ ให้นักเรียนพิจารณาคัดเลือกตามลำดับความชอบ แล้วเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่กำหนดไว้ให้

หนังสือหมายเลข	ลำดับความชอบ				
	อันดับที่ 1	อันดับที่ 2	อันดับที่ 3	อันดับที่ 4	อันดับที่ 5
①					
②					
③					
④					
⑤					

ชุดที่ ๒ จากหนังสือ เรื่องสีของตัวอักษร ที่นักเรียนได้ทำการคัดเลือกไว้แล้วในอันดับที่ 1 ให้นักเรียนบอกเหตุผลในการคัดเลือก โดยเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่กำหนดให้ ถ้าเหตุผลของนักเรียนแตกต่างจากที่กำหนดไว้ ให้นักเรียนเขียนเพิ่มเติมในช่องเหตุผลอื่น สำหรับหนังสือหนึ่งเล่ม นักเรียนจะให้เหตุผลได้เพียงหนึ่งข้อเท่านั้น

หนังสือหมายเลข	เหตุผลในการคัดเลือก					
	มีสติ	อย่างง่าย	กินง่าย	สวยงาม	เป็นธรรมชาติ	เหตุผลอื่น

แบบสอบถามด้านรูปแบบตัวอักษร

ชื่อ เพศ ชั้น

คำแนะนำ โปรดอ่านแล้วฟังคำอธิบายประกอบให้เข้าใจ

ชุดที่ ๑ จากหนังสือ เรื่องรูปแบบตัวอักษรทั้ง 5 แบบ ให้นักเรียนพิจารณาคัดเลือกตามลำดับความชอบ แล้วเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่กำหนดไว้ให้

หนังสือหมายเลข	อันดับความชอบ				
	อันดับที่ 1	อันดับที่ 2	อันดับที่ 3	อันดับที่ 4	อันดับที่ 5
①					
②					
③					
④					
⑤					

ชุดที่ ๒ จากหนังสือ เรื่องรูปแบบตัวอักษร ที่นักเรียนได้ทำการคัดเลือกไว้แล้วในอันดับที่ 1 ให้นักเรียนบอกเหตุผลในการคัดเลือก โดยเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่กำหนดให้ ถ้าเหตุผลของนักเรียนแตกต่างจากที่กำหนดไว้ ให้นักเรียนเขียนเพิ่มเติมในช่องเหตุผลอื่น สำหรับหนังสือหนึ่งเล่ม นักเรียนจะให้เหตุผลได้เพียงหนึ่งข้อเท่านั้น

หนังสือหมายเลข	เหตุผลในการคัดเลือก				
	เห็นชัดเจน	สวยงาม	ตัวหนังสือสวย	น่าอ่าน	เหตุผลอื่น

แบบสอบถามด้านรูปแบบภาพประกอบ

ชื่อ เพศ ชั้น

คำแนะนำ โปรดอ่านแล้วฟังคำอธิบายประกอบให้เข้าใจ

ชุดที่ ๑ จากหนังสือ เรื่องรูปแบบภาพประกอบทั้ง 4 แบบ ให้นักเรียนพิจารณาคัดเลือกตามลำดับความชอบ แล้วเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่กำหนดไว้ให้

หนังสือหมายเลข	อันดับความชอบ			
	อันดับที่ 1	อันดับที่ 2	อันดับที่ 3	อันดับที่ 4
①				
②				
③				
④				

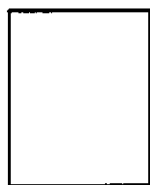
ชุดที่ ๒ จากหนังสือ เรื่องรูปแบบภาพประกอบ ที่นักเรียนได้ทำการคัดเลือกไว้แล้วในอันดับที่ 1 ให้นักเรียนบอกเหตุผลในการคัดเลือก โดยเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่กำหนดให้ ถ้าเหตุผลของนักเรียนแตกต่างจากที่กำหนดไว้ ให้นักเรียนเขียนเพิ่มเติมในช่องเหตุผลอื่น สำหรับหนังสือหนึ่งเล่ม นักเรียนจะให้เหตุผลได้เพียงหนึ่งข้อเท่านั้น

หนังสือหมายเลข	เหตุผลในการคัดเลือก					
	สวยงาม	เป็นธรรมชาติ	เหมือนจริง	เห็นชัดเจน	ดูง่าย	เหตุผลอื่น

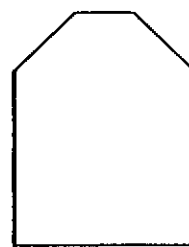
ตัวอย่างลักษณะรูปเล่มที่ใช้ในการทดลอง

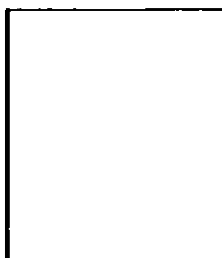
แบบสี่เหลี่ยมผืนผ้า
ขนาดพิเศษ

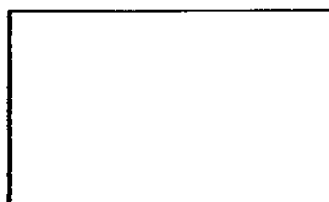
แบบสี่เหลี่ยมผืนผ้า
เปิดขึ้นด้านบน

แบบรูปสิ่งของ

แบบสี่เหลี่ยมผืนผ้า
แนวตั้ง

แบบสี่เหลี่ยมผืนผ้า
แนวนอน

แบบสี่เหลี่ยมจัตุรัส

ตัวอย่างสี่ของตัวอักษรที่ใช้ในการทดลอง

ไปอ่านหนังสือ เขาลือโฆษณา
เที่ยวสุดสัปดาห์ เชิญมาเมืองใหญ่

แบบตัวอักษรสีเขียว

ไปอ่านหนังสือ เขาลือโฆษณา
เที่ยวสุดสัปดาห์ เชิญมาเมืองใหญ่

แบบตัวอักษรสีน้ำเงิน

ไปอ่านหนังสือ เขาลือโฆษณา
เที่ยวสุดสัปดาห์ เชิญมาเมืองใหญ่

แบบตัวอักษรสีดำ

ไปอ่านหนังสือ เขาลือโฆษณา
เที่ยวสุดสัปดาห์ เชิญมาเมืองใหญ่

แบบตัวอักษรสีน้ำตาล

ไปอ่านหนังสือ เขาลือโฆษณา
เที่ยวสุดสัปดาห์ เชิญมาเมืองใหญ่

แบบตัวอักษรสีแดง

ตัวอย่างรูปแบบตัวอักษรที่ใช้ในการทดลอง

พบเห็นผู้คน

ลับสนุ่นวาย

รถติดมากมาย

ซ้ายขวาน่ากลัว

แบบตัวเขียนลายมือ

พบเห็นผู้คน

ลับสนุ่นวาย

รถติดมากมาย

ซ้ายขวาน่ากลัว

แบบตัวบีบผอม

พบเห็นผู้คน

ลับสนุ่นวาย

รถติดมากมาย

ซ้ายขวาน่ากลัว

แบบตัวธรรมดา

พบเห็นผู้คน

ลับสนุ่นวาย

รถติดมากมาย

ซ้ายขวาน่ากลัว

แบบตัวฝรั่งเศส

พบเห็นผู้คน

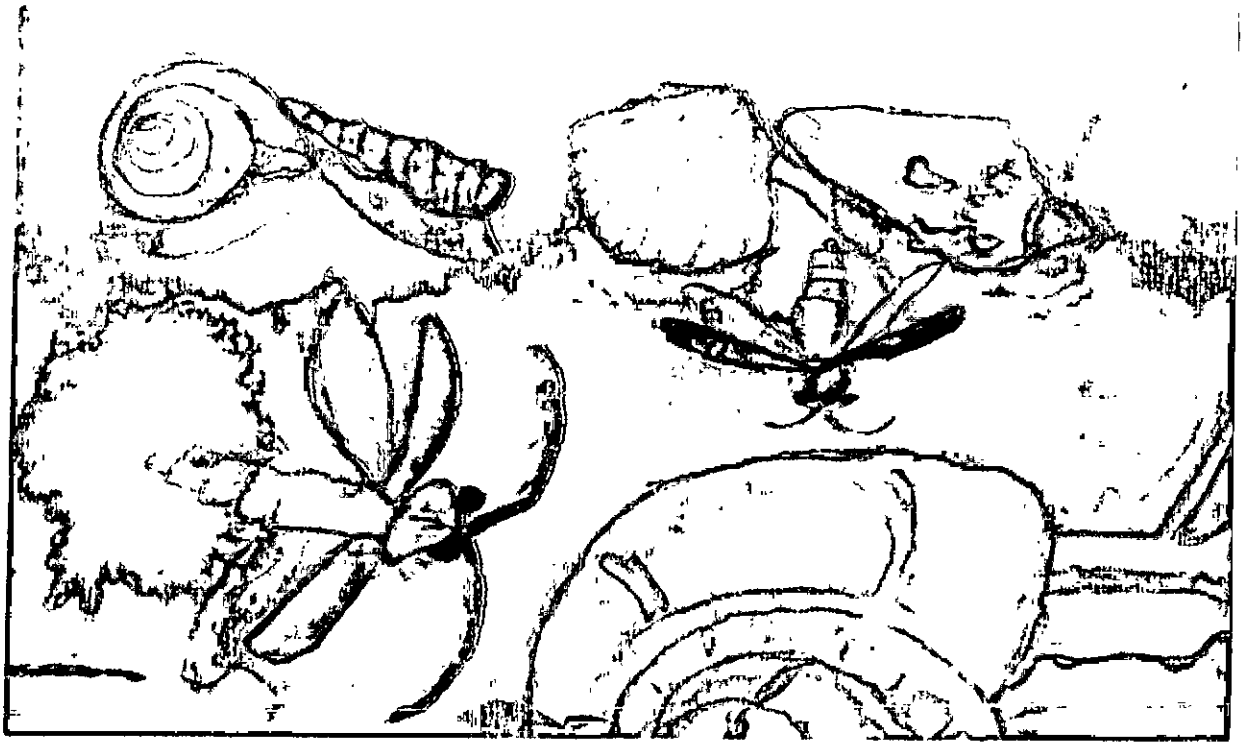
ลับสนุ่นวาย

รถติดมากมาย

ซ้ายขวาน่ากลัว

แบบตัวขยายข้าง

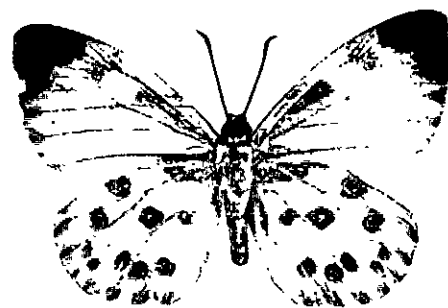
ตัวอย่างรูปแบบภาพประกอบที่ใช้ในการทดลอง

แบบภาพการ์ตูน

ผีเสื้อหน้าเข้มธรรมดา

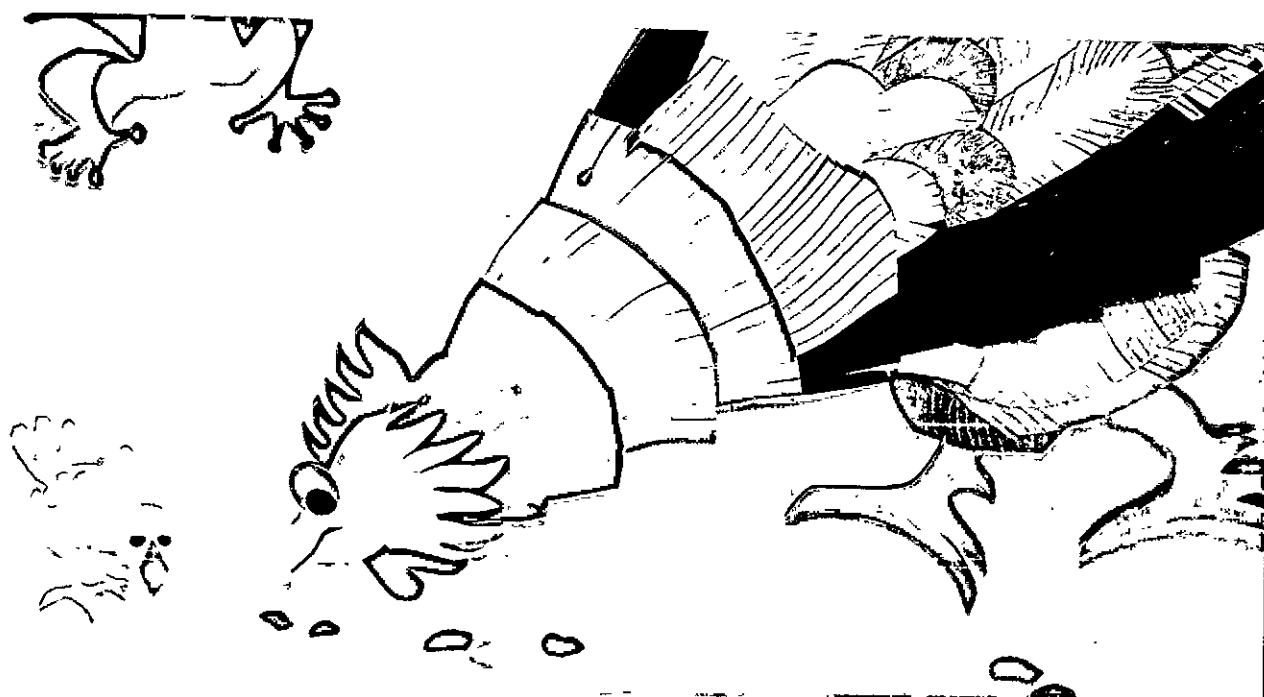
ผีเสื้อบินเร็วขาว

แบบภาพถ่าย

ตัวอย่างรูปแบบภาพประกอบที่ใช้ในการทดลอง

แบบภาพจิตร

แบบภาพการ์ตูน 3 มิติ

ที่ ทม 1007/ 5144

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๒ ธันวาคม 2539

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดประยุรวงศาวาส

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นางสาวปรางทิพย์ บางหุติพงษ์ เป็นนิสิตระดับปริญญาโท
วิชาเอกเทคโนโลยีทางการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

นิสิตผู้มีความประสงค์จะมาติดต่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรื่อง การศึกษาลักษณะหนังสือเสริมประสบการณ์ที่เด็กชอบ
ทั้งนี้อยู่ในความควบคุมของ

ผศ.สมหวัง ชูรัตน์

ประธาน

ผศ.บุญฤทธิ์ คงคาเพชร

กรรมการ

สิ่งที่นิสิตขอความอนุเคราะห์ คือ ขอให้เินเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 ตอบแบบสอบถาม
เกี่ยวกับลักษณะหนังสือเสริมประสบการณ์ ในระหว่างเดือนธันวาคม 2539 - มกราคม 2540
เพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณในความ
ช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดทำแก่นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

/ s/ ๒๕๔๐

(นางสาวศิริยุภา ภูลสุวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 2584119

ที่ ทม 1007/ ๒๕๔๕

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑ ธันวาคม 2539

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดด่าน

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นางสาวปราณีทิพย์ บางพูนพิงษ์ เป็นนิสิตระดับปริญญาโท
วิชาเอกเทคโนโลยีทางการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

นิสิตผู้มีความประสงค์จะมาติดต่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรื่อง การศึกษาลักษณะหนังสือเสริมประสบการณ์ที่เด็กชอบ

ทั้งนี้อยู่ในความควบคุมของ

ผศ.สมหวัง กุรุรัตน์

ประธาน

ผศ.บุญฤทธิ์ คงคาเพชร

กรรมการ

สิ่งที่นิสิตขอความอนุเคราะห์ คือ ขอให้ให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 ตอนแบบสอบถาม

เกี่ยวกับลักษณะหนังสือเสริมประสบการณ์ ในระหว่างเดือนธันวาคม 2539 - มกราคม 2540

เพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณในความ
ช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวศิริยุภา หูลสุวรรณ)

คณาบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 2584119

ที่ ทม 1007/5246

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

13 ธันวาคม 2539

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลวัดปรีณายก

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นางสาวปรางทิพย์ บางพุดพิงษ์ เป็นนิสิตระดับปริญญาโท
วิชาเอกเทคโนโลยีทางการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

นิสิตผู้มีความประสงค์จะมาติดต่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรื่อง การศึกษาลักษณะหนังสือเสริมประสบการณ์ที่เด็กชอบ

ทั้งนี้อยู่ในความควบคุมของ

ผศ.สมหวัง ชูรัตน์

ประธาน

ผศ.บุญยฤทธิ์ กองคำเพชร

กรรมการ

สิ่งที่นิสิตฯขอความอนุเคราะห์ คือ ขอให้เินเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 ตอบแบบสอบถาม

เกี่ยวกับลักษณะหนังสือเสริมประสบการณ์ ในระหว่างเดือนธันวาคม 2539 - มกราคม 2540

เพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณในความ
ช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดทำแก่นิสิตผู้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวศิริฎา พูลสุวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 2584119

ที่ ทม 1007/5๕๕

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

13 ธันวาคม 2539

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนทุ่งมหาเมฆ

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นางสาวปรางทิพย์ ปางพุดผิงษ์ เป็นนิสิตระดับปริญญาโท
วิชาเอกเทคโนโลยีทางการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

นิสิตผู้มีความประสงค์จะมาติดต่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรื่อง การศึกษาลักษณะหนังสือเสริมประสบการณ์ที่เด็กชอบ

ทั้งนี้อยู่ในความควบคุมของ

ผศ.สมหวัง กุรุรัตน์

ประธาน

ผศ.บุญยฤทธิ์ คงคาเพชร

กรรมการ

สิ่งที่นิสิตขอความอนุเคราะห์ คือ ขอให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 ตอบแบบสอบถาม

เกี่ยวกับลักษณะหนังสือเสริมประสบการณ์ ในระหว่างเดือนธันวาคม 2539 - มกราคม 2540

เพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณในความ
ช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวศิริยุภา พูลสุวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 2584119

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวปรางทิพย์	ชื่อสกุล	ปางพุมพงษ์
เกิดวันที่	1 เดือน กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2509		
สถานที่เกิด		เขตปทุมวัน	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน		บ้านเลขที่ 68/378 หมู่ 8	
		ถนนรัตนธิเบศร์ ตำบลบางกระสอ	
		อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี	11000
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน		หัวหน้าหน่วยตัวแทนโฆษณา	
สถานที่ทำงานปัจจุบัน		องค์การค้าของคุรุสภา	
		69 อาคาร 9 ถนนราชดำเนิน	
		เขตพระนคร กรุงเทพฯ	10200
ประวัติการศึกษา			
พ.ศ. 2527		เตรียมอุดมศึกษา (แผนกวิทยาศาสตร์)	
		จากโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา	
พ.ศ. 2531		กศ.บ. (วิชาเอกเทคโนโลยีทางการศึกษา วิชาโทการผลิตหนังสือ)	
		จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	
		ประสานมิตร	
พ.ศ. 2540		กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา)	
		จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	
		ประสานมิตร	